

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

10

glasilo Planinske zveze Slovenije

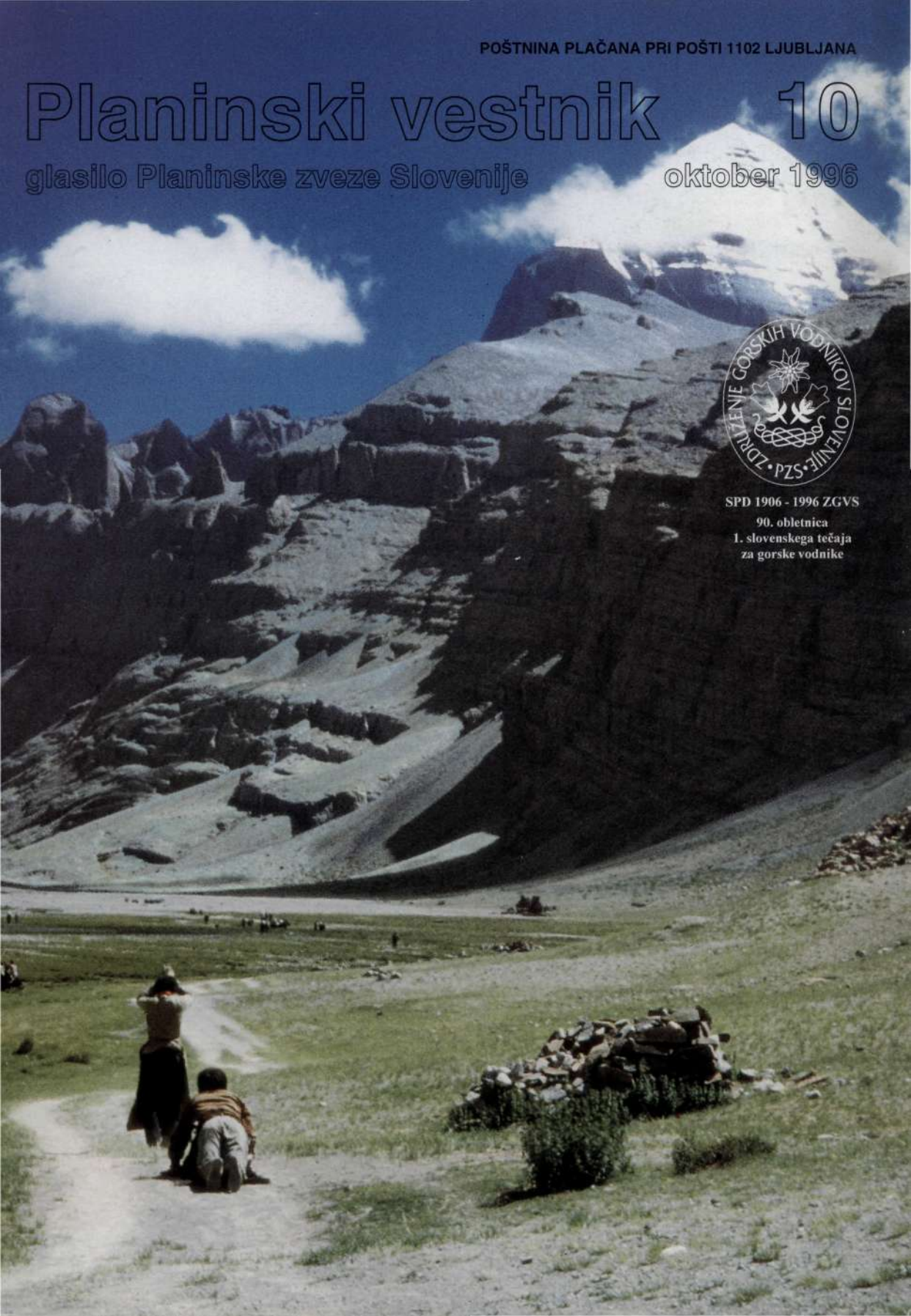
oktober 1996



SPD 1906 - 1996 ZGVS

90. obletnica

1. slovenskega tečaja
za gorske vodnike



Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

oktober

1996

10

letnik XCVI

izhaja od leta 1895

vsebina

Silvo Kristan	Kaj so vzroki in kaj posledice	417
	Trdinov vrh postaja Sveta Gera	419
Franc Ekar	Pravice in dolžnosti	419
Franček Vogelnik	Darilo GRS slovenskim planincem	421
Marjan Rztresen	Vzpon na deviško Kumbakarno	423
Igor Maher	Vožnja z gorskimi kolesi v naravi	424
Slavica Štirn	Navzgor	427
Milan Gombac	Kakšen je TNNP in kakšen je TNP	428
	Vstop z nahrbtnikom prepovedan!	430
Slavica Štirn	Jutro v Kriški steni	430
Tine Lenarčič	Gorski tekač Radovan Skubic	431
Iztok Tomazin	Denali	432
Milan Peternel	Snežni princ	437
Jani Kokalj	Šerpe umirajo počasi	440
Miha Potočnik	Posušeni rožmarin	444
Avgust Robnik	Ireni Turnšek v spomin	445
Vera Pipal	Rekvjem	445
Tone Maras	Moja prva gorska tura pred 45 leti	446
Dušan Novak	Lep poznopoletni dan na Pohorju	447
	Odmevi	448
	Iz planinske literature	451
	Društvene novice	455
Slavica Štirn	Krn	455

Slika na naslovni strani: **Pred obličjem svete gore Kailas**

Foto: Milan Peternel

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorzakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojnik, Tone Škarja in Franček Vogelnik. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta dr. Milan Naprudnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije, Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620-šifra valute-3053/8. Naročnina za leto 1996 znaša 2500 tolarjev in je plačljiva v največ dveh obrokih po 1250 tolarjev, posamezna številka stane 250 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometu davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

KAJ SO VZROKI IN KAJ POSLEDICE

SILVO KRISTAN

Planinski vestnik je v letošnji junijski številki objavil iz črno poročilo o nesrečah in reševalnem delu GRS v letu 1995. GRS gre zagotovo veliko priznanje za opravljeno delo. Priznanje pa zasluži tudi Odbor za analizo nesreč, ki je to poročilo pripravil.

Ob vsem spoštovanju do dela GRS in vsakoletne analize nesreč pa menim, da bi to analizo vendarle bilo mogoče izpopolniti in iz nje iztisniti še veliko več.

Menim, da je namen analize gorskih nesreč predvsem dvojen: prvič, gre za letno poročilo (bilanco) o delu GRS v preteklem letu, in drugič, analiza naj bi dala kar najbolj izčrpane, pa hkrati **veljavne, zanesljive in objektivne** podatke o vzrokih nesreč, iz katerih je mogoče povzeti veljavne napotke tako za posamezne bralce kot za vse izobraževalce gornikov.

O prvem namenu ni kaj razpravljati. Podatki in analiza nesreč govorijo sami za sebe. Želeti je le, da bi tudi družba oziroma država to delo ustrezno vrednotila.

ZDRS IN PADEC

O drugem namenu pa je zagotovo potreben razmislek. Zdi se, da objavljeni podatki najbolje ne ustrezajo drugemu namenu. V prvi vrsti je mogoče oporekati uporabljeni klasifikaciji vzrokov nesreč. Ta je precej zmedena, nedosledna in ne ustreza temeljnemu pravilom logične klasifikacije. Eno od takšnih pravil zahteva, da se pojmi med seboj ne pokrivajo. Vzroki nesreč se med seboj torej ne bi smeli prekrivati. Vendar se, na primer, med seboj pokrivata »zdrs« in »padec«. Zdrs in padec sta tako tesno povezana, da ju je težko ločiti. Zdrs lahko sledi padec. Če bi zdrs ostal samo zdrs in mu ne bi sledil padec, najbrž reševanje sploh ne bi bilo potrebno. Zato ob uporabljeni klasifikaciji ni mogoče vedeti, ali je bil vzrok za nezgodo zdrs ali padec. Zato tudi ni jasno, zakaj je pravzaprav nesreča nastala. Zmedo še povečuje nedosledna uporaba obeh znakov. V enem primeru je kot vzrok nesreče naveden »zdrs« (katerega posledica je najbrž bil padec), v drugem primeru je kot vzrok nesreče naveden »padec« (ki je bil lahko tudi posledica zdrsa) in v tretjem primeru sta navedena skupaj »padec in zdrs«. Bralec se upravičeno sprašuje, kaj je pravzaprav bil resnični vzrok pri konkretni evidentirani nesreči.

Zgolj z oznako »padec« si torej prav veliko ne moremo pomagati pri preventivnem delu. Padec je namreč lahko že posledica spotika, zdrsa, odloma stopa, izgube ravnotežja, udarca padajočega kamena, pa tudi alkohola, snežnega plaz in še česa. Padec je torej že **posledica**, ne pa vzrok. Zato nam znak »padec« o **dejanjskih vzrokih** premalo pove. Za praktično rabo bi bil predvsem zanimiv podatek, ki bi povedal, ZAKAJ je prišlo do padca. Popolnejšo informacijo bi torej dal znak »padec zaradi tega ali onega«.

PRIMARNI IN SEKUNDARNI VZROKI

Najbrž je vzroke za nesreče mogoče deliti na **primarne** in **sekundarne**. Primarni vzroki so tisti, ki neposredno povzročijo nesrečo, sekundarni pa tisti, ki začnejo delovati potem, ko se je primarni vzrok že aktiviral. Mogoče je celo domnevati, da se sekundarni vzrok sploh ne bi udeležil, če ne bi začel delovati primarni vzrok.

Za preventivno delovanje je torej poglobitnega pomena identifikacija primarnih vzrokov, čeprav tudi sekundarnih ne gre zanemarjati. Če je, na primer, padec posledica zdrsa zaradi neprimerne obutve, potem je primarni vzrok neprimerna obutev, zdrs je sekundarni vzrok (ali pa tudi prva posledica), končna posledica obeh pa je padec. Za preventivno delovanje je najbolj pomemben primarni vzrok, to je v tem primeru »neprimerna obutev«. Če odstranimo ta primarni vzrok, smo verjetno že preprečili nesrečo.

Tudi znak »zdrs« nam pove veliko premalo. Do zdrsa lahko pride na snegu, na travi, na razmočeni zemlji, na ilovki, na korenini in še kje. Največkrat pa je zdrs že **posledica** neke druge napake, ki jo lahko označimo za primarni vzrok. Popolno informacijo bi torej dali znaki »zdrs na travi«, »zdrs na snegu«, »zdrs zaradi alkohola« in podobno.

Zdrs kar tako, zdrs zaradi neustrezne obutve in zdrs zaradi alkohola so tri bistveno različne stvari z bistveno različnimi vzroki. Pri prvem zdrs gre mogoče za nepredvidneža ali nerodo, pri drugem za pomanjkljivo znanje ali za ignoranta, pri tretjem pa za zaskrbljujočo neodgovornost. V navedenih treh primerih gre za vrednostno popolnoma različne vzroke. Če bi ponesrečenec, ki so zdrsili, morali sami kriti stroške reševanja, bi za tretji primer morala biti najvišja tarifa. Pravzaprav pa bi tretjim morali celo prepovedati hojo po gorah, kot je vinjenim voznikom prepovedana vožnja po cesti.

Analiza vzrokov nesreč naj bi imela tudi konkretne posledice na izobraževalno delo vseh gornjskih izobraževalcev. Če bi zdrsi nastajali zaradi nespretnosti, bi morali izobraževalci veliko vaditi hojo v različnem svetu, če pa bi zdrsi nastajali zaradi alkohola, bi morali veliko vaditi hojo v vinjenem stanju. Toda šalo na stran! Najbrž ni mogoče oporekati dejstvu, da ima samo natančna etimologija posamezne nesreče lahko največjo teoretično in praktično vrednost.

DUŠEVNA IN TELESNA PRIPRAVLJENOST

Znak »neprimerna oprema« prav tako premalo pove. Ne vemo namreč, za kateri del opreme gre.

Moti tudi mešanje objektivnih in subjektivnih dejavnikov, ki so v interakciji (ali pa niso!) povzročili nesrečo. Takšna primera sta, na primer, »poškodovana pot, zdrs« in »pomanjkljivo markiranje, zdrs«. »Poškodovana pot« in »pomanjkljivo markiranje« sta objektivna dejavnika, »zdrs« pa subjektivni. Težko je vzročno 417

povezati poškodovano pot z zdrsom, saj prav tako lahko zdrsnemo na nepoškodovani poti ali pa tam, kjer poti sploh ni. Obstaja celo hipoteza, da se na poškodovani poti poveča osredotočenost in pazljivost in je zato hoja varnejša.

Prav tako pomanjkljivo markiranje z zdrsom ni v vzročni zvezi, saj lahko zdrsnemo tudi na neoporečno označeni in vzdrževani stezi. Zdrs je zdrs, pa naj bo na označeni ali na neoznačeni stezi.

Zelo dvomljiv je vzrok nesreče »duševna nepripravljenost«. Le kako je mogoče zanesljivo, objektivno in veljavno oceniti, koliko je kdo duševno pripravljen na turo? Tudi znak »telesna nepripravljenost« je lahko zelo relativen pojem, predvsem pa je zagotovo sekundarni vzrok. Primarni vzroki za primere, ki so ocenjeni kot telesna nepripravljenost, so lahko »napačna izbira ture«, »napačno planiranje ture«, »izguba orientacije zaradi tega ali onega dejavnika« (zaradi česar se tura nezmerno podaljša) in podobno.

Tudi zgolj samo oznaka »bolezen« ne pove veliko. Za evidenco GRS takšna oznaka morda zadostuje, za globljo in uporabnejšo analizo pa je pomanjkljiva. Zanimivo bi bilo namreč vedeti, ali je bolezen nastala v gorah ali jo je ponesrečeni že prinesel s seboj. Zanimiva bi bila ugotovitev, katere bolezni so pogostejše in kateri bolniki se tvegano podajajo v gore. Velika razlika je namreč, če reševalci pripeljejo v dolino bolnika z vnetim slepičem ali diabetika ali kardiovaskularnega bolnika. Vnetje slepiča je težko predvideti, pri diabetiku in kardiovaskularnem bolniku pa je mogoče oblikovati ustrezno preventivno doktrino. Zato bi bilo smotno, če bi statistik ob znaku »bolezen« v oklepaju navedel še vrsto bolezni.

ABSOLUTNO IN RELATIVNO

Zelo dvomljiv in najbrž zavajajoč je sklep, »da se pri aktivnostih, ki so razmeroma nevarne (alpinizem, turno smučanje), zgodi relativno malo nesreč... To kaže na dobro telesno in duševno pripravljenost in opremljenost udeležencev«. Obema trditvama preprosto ni mogoče verjeti, sploh pa je sklepna ugotovitev (o dobri telesni in duševni pripravljenosti) popolnoma neutemeljena. Povsem enako bi lahko trdili, da so »razmeroma nevarne« dejavnosti bolj varne, saj je vendar tam manj nesreč.

Izvirni greh je namreč v mešanju **absolutnega in relativnega** števila ponesrečenec v »zahtevnih« in »manj zahtevnih« dejavnostih. Manjše število ponesrečenec v »razmeroma nevarnih« dejavnostih je prav gotovo mogoče pripisati manjšemu številu udeležencev v teh dejavnostih, ne pa njihovi »telesni in duševni priprav-

ljenosti in dobri opremljenosti«. Za neoporečen in veljaven sklep, kako je z nesrečami v »razmeroma nevarnih« in »razmeroma nenevarnih« dejavnostih, bi bilo treba upoštevati število udeležencev v obeh kategorijah. Če se namreč letno ponesreči, denimo, dvainšestdeset »šodrovcev« in šestnajst alpinistov (na primer leta 1994) in pri tem upoštevamo število dejavnih v eni in drugi zvrsti, je relativno število ponesrečenih pri drugih zagotovo veliko večje, pa čeprav so »telesno in duševno dobro pripravljeni in opremljeni«.

Vzemimo primer, da je leta 1994 hodilo po gorskih poteh 50.000 oseb in plezalo 350 alpinistov. Ustrezen račun, pri katerem smo uporabili podatke iz razpredelnice »Število nesreč po dejavnostih«, nam pove, da se je na 22 alpinistov ponesrečil eden, pri tistih, ki so hodili po gorskih poteh pa se je ponesrečil eden na 806 oseb (!). Nadaljnji komentar najbrž ni potreben.

Absolutne številke torej ne kažejo pravega stanja stvari. Za bilanco GRS najbrž ni pomembno, ali gre za absolutno ali za relativno število ponesrečenih med enim in drugimi, za resno analizo **vzrokov** nesreč pa je to pomemben podatek.

Preprosto primerjanje absolutnega števila ponesrečenih v »razmeroma nevarnih« in »razmeroma nenevarnih« ali »manj nevarnih« dejavnostih torej ni dopustno. Polresnica, da je med alpinisti veliko manj nesreč kot med navadnimi gorniki, se že predolgo časa oznanja.

Izobraževalci pogrešamo tudi podatek, ki bi dal informacijo o deležu ponesrečenih na lahkih, zahtevnih in zelo zahtevnih označenih poteh. Če bi imali ta podatek, bi lahko strokovno utemeljeno zasnovali normative, koliko oseb lahko vodi en vodnik. Ti normativi so namreč nastali na pamet in ne temeljijo na empirično ugotovljenih dejstvih. Zato so neživljenjski in marsikje tudi škodljivi.

SKLEP

1. Statistični podatki morajo dati zanesljive, objektivne in veljavne podatke vsem gorniškim izobraževalcem, pa tudi posameznikom, ki jih to zanima. Samo takšna statistična obdelava je polnovredna in največ koristna.
2. Zdajšnja statistična analiza bi bilo treba posodobiti, ker gornjega namena ne rešuje optimalno. Oporečna je predvsem klasifikacija vzrokov nesreč.
3. Klasifikacija bi bilo treba zasnovati po temeljnih načelih logičnega klasificiranja, med katerimi je najpomembnejša zahteva, da se posamezni pojmi (vzroki nesreč) ne smejo pokrivati. Natančno je treba ločiti posledice od vzrokov in jih ne zamenjevati. Treba bi bilo vpeljati izraz »primarni vzrok« in ločiti objektivne od subjektivnih vzrokov, ker med njimi ni zanesljive vzročne zveze. Sploh pa je delitev vzrokov na subjektivne in objektivne že dalj časa sporna.
4. Pri ugotavljanju pogostosti nesreč v različnih dejavnostih je treba upoštevati število dejavnih oseb v eni ali drugi dejavnosti. Samo takšna obravnava nam lahko posreduje podatek, kolikšna je pravzaprav tveganost pri eni ali drugi dejavnosti.

Čistilna odprava na Everest

Skupina 15 šerp iz nepalske alpinistične zveze NMA je z nosila z navšnje gore sveta 1800 kilogramov odpadkov (kisikove bombe, konzervne skatle, dele strmoglavljenega helikopterja, šotore, itd.), pa tudi trupla, najdena na Južnem sedlu in v nižje postavljenih taborih. Na nepalski strani gore je ostalo še okrog 15 ton odpadkov, zato tudi za prihodnje leto načrtujejo podobno akcijo.

SPORNA IN ŠE NEDOLOČENA DRŽAVNA MEJA NA GORJANCIH

TRDINOV VRH POSTAJA SVETA GERA

Znani Novomeščan **Otmár Skale** se je pred nekaj leti takole spominjal dogodkov izpred več kot sedmih desetletij:

»Dne 5. junija 1921 je bila **pri Zajcu** ali **Cimermančiču** na Velikem Cerovcu pod Gorjanci ob državni meji veličastna slovesnost. Pod okriljem Novomeške podružnice Slovenskega planinskega društva je bila odkrita spominska plošča **Janezu Trdini**, vzornemu možu, znamenitemu pisatelju večno lepih gorjanskih bajk in povesti. Slavnosti se je udeležila ogromna množica meščanov in kmetov. Pobudo za slavnost je dal **prof. Ferdinand Seidl**, marljiv predsednik podružnice, rojen Novomeščan. Dosegel je, da se najvišji vrh Gorjancev imenuje Trdinov vrh, prej pa se je imenoval Sveta Jera. Slavnostni govor je imel solski nadzornik **prof. Josip Wester**.

SPOMINSKA PLOŠČA JANEZU TRDINI

Krst Trdinovega vrha je bil 15. avgusta 1923. Razen množice Novomeščanov je prišlo tudi precej Hrvatov. Pod Trdinovim vrhom je vladalo na košenicah izredno veselje in živahno gibanje: topiči so pokali, harmonika se je oglasila na več krajih, petje se je razlegalo od vseh strani. Slavnostni govor je imel ravnatelj Wester, ki je nadomeščal predsednika Seidla, botra je bila **Dora Staretova** z Ruperč vrha. Ljudstvo je vztrajalo do pozne noči na veselilnem prostoru...«

Govornik prof. Wester je v svojih spominih zapisal: »Bila je nedelja, 5. junija 1921, ko sem rano zjutraj sedel k pisalnemu stroju ter v naglici natipkal osnutek govora. Tam gori na pobočju Gorjancev pri Cimermančiču se je popoldne zbrala množica meščanov in domačinov iz bližnje okolice. S hodnika tedanje orožniške postaje je pozdravne besede spregovoril

pobudnik prireditve prof. Seidl, nato pa sem imel besedo jaz kot slavnostni govornik. Na hodniku, kake tri metre visoko nad občinstvom, ki se je v sončni pripeki gnetlo na cesti, sem proti koncu govora predočil Trdino, kako prihaja s temnim slamnikom na glavi in z dežnikom v roki po cesti semkaj, v njegovem spremstvu pa divji mož, puščavnik Feliks, Dorče in Florče, gospodična Cizara in Kocaneža in še druge osebe iz njegovih Bajk in povesti o Gorjancih. Takrat so se poslušalci kakor lutke obrnili v ono stran, kamor sem z roko kazal. Kajpada so bili razočarani v svoji radogledosti, mene pa je ta retorični učinek bolj zadovoljil kakor ploskanje po končanem govoru.

Saj tak aplavz lahko izraža tudi zadovoljstvo poslušalcev, da jim ni treba govornika še dalje poslušati. Nato so slavilci s soglasnim odobravanjem sprejeli predlog prof. Seidla, da naj najvišji vrh Gorjancev, vrh Sv. Jere, dobi novo ime — Trdinov vrh. Ta predlog so predložili osrednji vladi v odobrenje, kar se je leto nato zgodilo.

SEDEM DESETLETIJ TRDINOVEGA VRHA

O velikem šmarnu leta 1923 je bila na vrhu samem krstna slava, pri kateri se je zbralo mnogo ljudstva iz mesta, z dolenske in belokranjske strani, celo iz Hrvatske, in bradati uniatski svečenik iz hrvaških Sošic je opravil cerkveni obred, botrovala pa je Dora Staretova, hči graščaka na Ruperč vrhu, oblečena v košato narodno nošo.«

Sedem desetletij je bil potem najvišji vrh Gorjancev Trdinov vrh in nihče ni temu oporekal. Akademik **dr. Emilijan Cevc** je v predgovoru Trdinovih Bajk in povesti o Gorjancih, ki jih je leta 1970 izdala Cankarjeva založba iz Ljubljane, slikarsko pa jih je pospremil **Boris**

namesto komentarja

PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Že ničlikokrat je bilo rečeno, da je za članstvo v PZS premalo samo plačilo članarine. Planinsko društvo Kranj si zato že dalj časa prizadeva, da vsakega planinca ob poravnavi članarine informira, opozori in vpraša, s kakšnim namenom je postal član, kaj ga zanima, kakšno znanje ima, oziroma mu svetujemo in vsakomur povemo, da društvo večkrat priredi razgovor s strokovnim programom o planinstvu, o tem, kar pač planinsko populacijo zanima.

Na zadnja dva takšna pogovora je planinsko društvo povabilo nove planince z namenom, da jih opozori na nevarnosti v gorah, na opremo, sistem zvez, literaturo, da svetuje tudi o izbiri ture. Inštruktorji so bili izkušeni in planinstvu predani planinci, gorski vodniki in reševalci, tako da je bilo moč na vsa vprašanja izjemno radovednega novega, pa tudi že izkušenega planinskega občinstva zadovoljivo odgovoriti. Prvi so se soočali z osnovami, drugi pa so hoteli osvežiti znanje in dobiti informacije, kaj je novega na področju alpske opreme, kdaj in kako potekajo planinski trekingi — skratka, poskus je uspel.

PD se s tem ni samo »moralno« izgovorilo, da je članstvu nekaj nudilo, ampak na ta način tudi vzpostavlja stike s članstvom. Prej ali slej bo namreč planinska organiziranost morala temeljiti tudi na dolžnostih, časti in obveznostih do društva.

Franc Ekar

Kobe, zapisal: »Bajke in povesti o Gorjancih so bujno cvetje, ki ga je Trdina nabiral ali namodroval na svojih romanjih po podgorskih vaseh. V samotnih urah jih je prekapal v nenavaden napoj — zdaj slasten kot vividinec, zdaj kisel kot cviček, zdaj strupen kot habatov zvrcek. Pisatelj nas omamlja s pripovedovanjem, v katerem se ljudska domišljija zliva z njegovo. Veselimo se pojoče, sočne govorice, ki diši po zemlji in potu in je zaradi te pristnosti klena kot zrel sad — drugo pot pa spet vsakdanja kot beračev sok. Nekatere zgodbe so kot obrušeni diamanti, zajeti iz gorjanskih zakladnic, druge so kakor na rešeto nanizan pečen kostanj — preden použiješ prvega, ti sili že drugi in tretji v roko; so pa tudi take, ki so podobne brenclju: spredaj ima želo, zadaj pa tiči v njem poučna slamica...«

ZASKRBLJENOST BOTRINEGA SINA

Po malone tričetrstoletja grozi, da bi najvišji vrh Gorjancev vnovič spremenil ime. To pot ne bi postal Sveta Jera, ampak Sveta Gera, kot vrh imenujejo Hrvati. Tam namreč državna meja med Slovenijo in Hrvaško še ni določena, če pa bodo upoštevali meje katastrskih občin in po njih potegnili državno mejo, bo najvišji vrh Gorjancev postal hrvaški.

Pred nekaj leti je slovenski rojak **Anatol Fabiančič**, ki živi v Argentini, časopis Dolenjski list opozoril na boleče in po njegovem prepričanju krivično dejstvo, ki ga je opazil v Atlasu Slovenije. V njem namreč Trdinov vrh ni zarisani znotraj slovenskega državnega prostora. Slovenci so v tem primeru postopali popolnoma drugače kot so Hrvati, ko so na svojih zemljevidih risali državno mejo v Piranskem zalivu, kjer meja prav tako še ni določena: ker je njihovo stališče, da tam poteka meja po sredini zaliva, jo na svojih zemljevidih tako tudi rišejo.

Bolečina skrbnega slovenskega rojaka iz Argentine je še tolikanj večja, ker je bila njegova mati Dora, nekdanja grajska gospodična Staretova z Ruperč vrha, leta 1923 botra na krstnem slavlju, ko je najvišji gorjanski vrh dobil ime po Janezu Trdini. Gorecni slavitelj Gorjancev in Trdine, novomeški novinar **Andrej Bartelj**, je argentinskemu Slovincu v tolažbo takrat, januarja leta 1992, pisal: »Potek meje je stvar dogovora. In v primeru Trdinovega vrha bo ta dogovor s sosedi verjetno moč doseči. Kajti prav in edino pošteno bi bilo, da bi Trdinov vrh, tako kot je dejansko vedno bil, ostal slovenski.«

POLITIKA DOLOČA NOVO MEJO

Predsednik hrvaške komisije za meje s Slovenijo **dr. Hrvoje Kačić** je dejal, da »Slovenci s svojo prisotnostjo v vojašnici na vrhu Gorjancev rušijo hrvaško suverenost, ki je prav na tem območju nesporna«. Njegov kolega s slovenske strani, vodja slovenske diplomatske komisije za mejo s Hrvaško **dr. Iztok Simoniti**, je Kačićeve besede označil za nesmiselne. Vendar slovenska stran svojih vojakov s Trdinovega vrha ne bo umaknila, saj tam dogovorjena državna meja še ni potegnjena, slovenski vojaki pa so v vojašnici, ki so jo zasedli, ko se je iz nje umaknila jugoslovanska vojska.

Stoletja se je vrh Gorjancev imenoval Sveta Jera v čast priljubljeni svetnici in tudi zavetnici popotnikov. Pred dvema stoletjema so tam postavili cerkvico, nekoliko pozneje pa še eno, ki so jo posvetili svetemu Eliji. Med obema cerkvama že od nekdanj poteka deželna meja med Kranjsko in Hrvaško, ki svojo pot nadaljuje po gorjanskem slemenu do Poloma in se od tam spusti do Bregane. Deželna meja je pred petimi desetletji postala medrepubliška, pred petimi leti pa začasna državna. Toda če bo obveljala sedaj zarisana meja, potem kota, ki označuje najvišjo točko Gorjancev, 1178 metrov visoki vrh, ne bo v Sloveniji, ampak v celoti na Hrvaškem. Na Hrvaškem bo tudi sporna vojašnica, ki so jo v nekdanji Jugoslaviji šteli med objekte vojne pošte Krapina, dejansko pa je sodila pod nadzor nekdanjega vojaškega letališča v Cerkljah na Dolenjskem. Na Hrvaškem bo v tem primeru tudi kakšnih deset metrov visoka geodetska betonska piramida, medtem ko je televizijski pretvornik z vsem ograjenim funkcionalnim zemljiščem popolnoma na slovenski strani.

VEDNO SLOVENSKI NAJVIŠJI VRH GORJANCEV

Novomeški geodeti, ki sedanjo razmejitev podrobno poznajo, pravijo, da prave meje tam gori nikoli ni bilo; bila je le parcelna meja, ki po geodetski plati sploh ni sporna in je že od nastanka zemljiškega katastra pred poldrugim stoletjem bolj ali manj enaka. Gre za mejo med dvema katastrskima občinama, ki je pozneje postala tudi politična meja. Zemljišče, na katerem stoji najvišji vrh Gorjancev, sodi v hrvaško katastrsko občino Sekulici, ta pa v občino Ozalj, medtem ko sta s slovenske strani mejaša katastrski območji Gabrja in Vrhpolja. V preteklosti ni bil nihče pozoren na to, da takšna meja na Gorjancih ne teče čez najvišjo točko, ker je bila to pač samo administrativna meja. Stvar geodetov je torej, da ugotovijo dejansko stanje, pravi potek meje pa je stvar političnega dogovora.

Ne glede na katastrsko mejo je bil najvišji vrh Gorjancev, ki ga Hrvati zdaj vztrajno imenujejo Sveta Gera, vedno slovenski. Zato so ga tudi lahko na pobudo slovenskih planincev imenovali po slovenskem pisatelju in dolenskem rojaku Trdini.

V Mojem zivljenju, avtobiografskih pismih, spisanih malo pred smrtjo leta 1905, je Janez Trdina zapisal: »Na najvišji vrh, kjer se nahajajo razvaline uniatske cerkve Svete Ilije in rimskokatoliške Svete Jederti, sem se popel štirikrat. Petkrat sem se sprehajal po ravnih tratah okoli cerkve Svetega Miklavža, mnogokrat pa sem se hladil v senčnatih gozdih ali se grel na pisanih košenicah, ki pokrivajo razne vrhove med Semičem in Kostanjevico. Gorjanci so se mi priljubili posebno zato, ker niso enolična gora, ampak polni razlik in izprememb, tu divji, tam ljubki, idilični, tod kamnita puščava, ondi prekrasen, obširni cvetnik. Zgodovinar in starinoslovec, naravoslovec in etnograf, geolog in geognost imajo tod obilo prilik za svoje študije, morda več nego na kateri koli drugi slovenski gori. Mene je to slovensko hribovje tako očaralo, da sem si ga izbral za domovino svojim bajkam in povestim.«

KATASTRSKA MEJA POSTAJA DRŽAVNA

Ko so leta 1921 odkrili Trdinovo spominsko ploščo pod zadnjimi gorjanskimi ridami, je Josip Wester o pisatelju dejal: »V beli marmor smo dali vklesati zlate črke, ki naj še poznim rodovom, ki pridejo za nami, pričajo, kako smo počastili spomin moža, ki je vso to pokrajino obdal z gloriolo svojega klasičnega duha. Trdina je vreden dostojnejšega in vidnejšega. Na vrhu Gorjancev bi mu morali postaviti velikansko granitno piramido, vidno na vse svetovne strani. A čemu? Saj so mu Gorjanci sami najveličastnejši in najtrajnejši spomenik!«

Hrvati že od osamosvojitve dalje najvišji vrh Gorjancev imenujejo Sveta Gera in bodo to ime nedvomno tudi obdržali, če se bosta državi sporazumeli za državno mejo tam, kjer je na vrhu meja katastrske občine. V nekaterih slovenskih časnikih je bilo že napisano, da »bodo oskrunjeni in zmaličeni ter Slovencem neprepoznavni Gorjanci brez Trdinovega vrha«.

Morda pa postajajo tudi zaradi tega zdaj še zanimivejši, medtem ko so bili kdaj poprej občasno kar nekoliko odrinjeni na rob tudi planinskih dogajanj.

PREPOTREBEN OPOMNIK ZA LJUDI, KI SE ODPRAVLJAJO V GORE

DARILO GRS SLOVENSKIM PLANINCEM

FRANČEK VOGELNIK

V začetku poletja, pred glavno planinsko sezono, je naša GRS v lični opremi in prikupni obliki izdala kar v 20.000 izvodih brošuro Gornikov svetovalec, zgoščene in zelo pregledne napotke, prepotreben opomnik za vsakogar, ki se odpravlja v gore. V izvorniku je publikacija izšla pri avstrijski GRS (avtorji so **Willi Jungmeier**, **Günther Amesberger**, **Walter Siebert**, **Berti Kampusch** in **Alfred Leitgeb**), prevedel jo je **Pavle Šegula**, dopolnil pa **Bine Vengust**; dvojica izvrstnih poznavalcev našega gorskega sveta tako v sijočem soncu kakor v skrajno neprijaznih razmerah, o čemer prča njuna dolgoletna publicistična dejavnost s tega področja.

GORE SO MUHASTE DIVE

Medtem ko se pri nas v zadnjih letih čedalje bolj zastruje odgovornost vodnikov, od katerih pričakujemo kar največjo usposobljenost (precej manj je slišati o njihovem primernem nagrajevanju), pa so nekako v ozadju njihovi varovanci, množice planincev in neplanincev, ki ubirajo markirana planinska pota. Z naraščajočim številom planinskih društev se množijo tudi programi dejavnosti; prevladuje seveda obiskovanje gorá, doma in na tujem. Vsak pravi in potencialni planinec si lahko po svojem okusu izbere šopek tur, ki ga najbolj mikajo. Tako ima časa za pripravo na pretek, najmanj nekaj mesecev; pravzaprav bi ga moral imeti...

Niti najbolj premišljen, dognan, trezen in prevetren program izletov v gore ne more zagotoviti ugodnih razmer in okoliščin, da bo zanesljiv in gladek potek (skupinske) ture. Gore so muhaste dive: nič jim ni za publiciteto v obliki napovedi obiskov in slavonspevov. Kdor se odpravlja v gore, mora vedno računati poleg nevarnosti skalnatega sveta še z dodatnimi predvidljivimi in nepredvidljivimi nevarnostmi, tegobami in zapleti in se nanje pravočasno in temeljito pripraviti; zlasti to velja za vremenske razmere, ki utegnejo biti včasih pogubne. Res je, večinoma jo bomo srečno odnesli in se s tem v prijateljskem krogu postavljali... Vendar število nesreč

v naših gorah nezadržno narašča; in vsakemu petemu ponesrečencu ni več mogoče pomagati...

Medtem ko se morajo vozniki motornih vozil usposobiti za vožnjo po gladkih cestah in imeti ustrezen dokument vselej pri sebi, pa je navadnim planincem in drugim gorohodcem dopuščena poljubna uporaba vegastih, kamnitih, spolzkih in izpostavljenih gorskih poti v vseh letnih časih in tudi v izzivalnih razmerah. Ob polblaznelem šviganju pločevine po cestah zavijamo oči z opravičevanjem, da pač terjajo neizogiben »krvni davek«, nesreče v gorah pa so za občila dobrodošla začimba, saj gre za dogodke v izjemnih, skrivnostnih okoliščinah, kjer je prav malo ali nič nepristranskih očitvidcev, tako da so dopustne najrazličnejše laične domneve (med drugim tudi o »bohinjskem trikotniku«).

IZKUŠNJE MNOGIH GENERACIJ

Ko se planinec odloči, da bo šel na resno turo, se mora vsekakor nanjo primerno pripraviti: telesno, duševno in tehnično, pa če je še tako izkušen; sicer pa v hribih nikoli nismo dovolj izkušeni. Samo ob sebi se razume, da bo skupino vodil najboljši planinec, ki mu bodo vsi zaupali, vendar je potek ture še kako odvisen od najšibkejšega, najbolj nerodnega udeleženca.

Priročnikov, ki nas seznanjajo z nevarnostmi v gorah, je v slovenščini kar precej; najstarejši je izšel natanko pred 75 leti (**Pavel Kunaver**, Na planine!), leta 1978 pa je izšla zajetna knjiga Pavleta Šegule Nevarnosti v gorah. V primerjavi s članstvom planinskih društev je njihova naklada silno skromna in tudi povpraševanje po njih menda ni bilo ravno zavidljivo; ugibanja o tem, ali so naši vrli planinci že nagonsko zmorni pravočasno zaznati vsako nevarnost in se ji bliskovito izogniti, tako da bi jih prebiranje tovrstne literature samo po nepotrebnem obremenjevalo, je treba prepustiti izvedencem za takšne probleme.

Namen Gornikovega svetovalca je dobrohotno, brez ukazovanja in prepovedovanja poučiti **vsakega** obiskovalca gora (knjižica je **brezplačno** na voljo pri PZS, posameznih planinskih društvih in na vseh postajah GRS) o varni hoji po poteh in o varnem smučanju. Na

začetku je nezahtevna preizkušnja znanja, na podlagi katere lahko vsakdo sam ugotovi stopnjo svoje zrelosti za varno hribovstvo, nato pa bralec dobi napotek, naj se poglubi v nadaljnje besedilo. Na pičlih 36 straneh so pregledno razvrščeni vsi najnujnejši, nepogrešljivi nasveti, v katerih so jedrnato povzeti izsledki in izkušnje mnogih generacij gornikov, in sicer:

- kako je treba pravilno ravnati in ukrepati ob zdrsu ali padcu (z nazornimi risbami);
- ob nenadnem poslabšanju vremena (odzivnik nas zdaj pod št. 9822 neprestano seznanja z najnovejšo vremensko napovedjo za gornike!);
- napotki glede nevarnosti pred strelom (v naravi nismo pred njo nikjer popolnoma varni!);
- mráz povzroča telesno ohladitev, ki je zlasti hitra ob močnem vetru (posledica sta apatija in otrplost);

Skalni okruški

Da imamo hribe, se lahko zahvalimo preprostemu dejstvu, da orogeneza neznatno prehitveva erozijo. Če bi bila hitrejša, bi bile gore previsoke in bi bilo vprašljivo, ali bi sploh nastala planinska društva.

Naš hudomušni planinec Janko Mlakar je šele v najbolj zrelih letih spoznal, da je glava skoraj najpomembnejši telesni del slehernega planinca. Zato se občasno le potipajmo, ali jo še imamo pri sebi, kadar se podimo po gorah!

Če si tako korajžen, da se odpraviš v hribe, bodi še tako brihten, da se boš vrnil cel domov!

Gore so visoka šola, na kateri se nam diploma večno izmika, vendar pri tem nimamo občutka, da se staramo.

99-odstotna varnost še nikakor ni 100-odstotna varnost, in ker ne bomo nikoli izkusili vseh nevarnosti, si prizadevajmo za 200-odstotno varnost!

Usoda posameznega gornika — tudi cele naveze ali skupine — je včasih odvisna od enega samega prenačelnega koraka ali nepremišljenega oprijema.

Bistvo gorništvá je iskanje doživetja. Le-to nas ne čaka samo na vrhovih; zbudi se že takrat, ko se odločimo za turo, in izzveneva še dolgo po vrnitvi domov. V duši velikih gornikov žari do konca življenja; njihovo identiteto so izklesale gore.

V smehljajočem se soncu so gore hribovcev prešernih igrača; gorje pa, kadar se muhasto vreme sprevača: takrat postanejo gorniki razsrjenih hribov igrača!

fv

- sončno sevanje v visokih gorah (velik delež UV) lahko ima nepopravljive škodljive posledice;
- padajoče kamenje nas ogroža na vsaki strmini, lahko ga pa sprožimo tudi sami in ogrozimo druge;
- nadmorska višina včasih sama povzroča slabo počutje in je treba nemudoma ukrepati;
- narasle vode, hudourniki po močnih nalivih lahko ogrozijo naše življenje;
- izčrpanost nas hudo ogrozi, kadar telo izčrpa vse zaloge energije (zato jo moramo v majhnih obrokih sproti dovajati);
- smučišča, tudi vzorno urejena, so polna nevarnosti; nevarnost lahko povzročamo tudi sami (na zadnji strani ovitka so FIS-ova vedenjska pravila za smučarje);
- plazovi se prožijo v določenih okoliščinah, ki jih mora vsak smučar dobro poznati (nanje opozarja tudi odzivnik pod št. 9822, prav tako radio in teletekst);
- reševanje iz plazu je uspešno, če se ga lotimo nemudoma;
- težav, zagat in stisk je možno v gorah veliko, vendar smo jim s primerno opremo večinoma kos; pravi gornik obvlada tudi osnove prve pomoči, zna tudi poklicati reševalce, ki bodo ukrepali naprej;
- pravilno načrtovana tura mora brezpogojno izpolnjevati nekaj pogojev (telesna pripravljenost, primerna zahtevnost poti, čas hoje, obvestilo o predvideni vrnitvi, seznam udeležencev, vremenske razmere, posvet z izkušenim gornikom oz. učiteljem smučanja);
- oprema mora zajemati vse, kar potrebujemo na turi glede na letni čas, prav tako pa tudi tisto, kar bomo potrebovali, če se bodo nepričakovano poslabšale vremenske razmere ali pa se bomo celo poškodovali in morali počakati na pomoč;
- zdravje je prvi pogoj za varno hojo v gore; telesni napori pa tudi ne smejo poškodovati posameznih organov, še manj celotnega organizma; z gora se moramo vrniti enako zdravi, kot smo krenili na pot (najbolj so ogroženi sklepi, ves čas med turo pa moramo misliti tudi na obremenitev srca!);
- z otroki obiskujemo takšne gore, kjer jim ne bo grozila nobena hujša nevarnost in kjer se bodo (na cilju) lahko tudi igrali;
- gozdovi so naše največje bogastvo, vendar so zelo ranljivi in moramo ukreniti vse, da jim ne škodujemo (nepotrebne bližnjice, pretirano nabiranje sadežev);
- divjad domuje samo v naravi; do nje moramo biti skrajno uvideljni in obzirni.

PRIPRAVE NA VSAKO TURO POSEBEJ

Iz teh povzetkov vsebine je očitno, da Gornikov svetovalec ne spada niti na knjižno polico k zaprašenim knjigam, niti v nahrbtnik (za vandranje je prenežen), temveč mora biti njegová vsebina krepko navzoča v hribolaččevi zavesti, saj narava ni na vsem našem planetu ustvarila dveh popolnoma enakih hribov; to pomeni, da se bomo na vsaki turi srečali z drugačnimi nevarnostmi, ali bolje, z drugačnim spletom nevarnosti. Zato moramo biti usposobljeni za varno hojo po gorah, skrbeti moramo za ohranjanje potrebne gibčnosti in pridobitev nujnih refleksov v kočljivih trenutkih. Če morajo

plezalci intenzivno vaditi, bi morali tudi šodrovci misliti vsaj na občasno razgibavanje, ne samo na kondicijsko pešačenje. Misli mi uhajajo h gromoglasnim modernim plesom, pri katerih se mlad človek lahko divje razmiga, bližnja soseščina pa prispeva za obilno porcijo ogroženosti...

V tej zvezi še pripomba k nekaterim ustaljenim simbolom. Lepo je, da smo nekatere planinske cvetlice (planiko, svišč) povzdignili v okras na značkah in zastavah, vendar nas njihova statičnost odvrta od bistva gornišтва, pri katerem gre za naporno telesno gibanje, povezano s srčnostjo; za prvo so človeške noge brez sodobnih tehničnih pripomočkov komaj primerne, za premagovanje priloženega eksistenčnega strahu pa je potrebno postopoma razviti neustrašnost. Ali ne bi bila potemtakem za naše simbole primernejša žival, ki se

ponaša s temi vrčinami — katera izmed velikih mačk? Žal pa so se te gibčne zveri v stiliziranih izvedbah že davno polastili plemeči in vladarji in z njimi strahujejo svoje podložnike na žigih, pečatih, grbih in praporih...

Ob koncu še kozmetična pripomba. Pri novi izdaji Gornikovega svetovalca bi bilo umestno pomisliti na manjši (žepni) format in trpežnejši papir; obseg se v tem primeru ne bi povečal, dobro čitljive pa bi bile tudi manjše črke.

Predlagal bi tudi, da bi drugo osebo nagovarjanja, ki zveni šolmaštrsko in ustvarja nepotrebno distanco («Niste začetnik... Hodite počasi... Če se boste odločili... Ne izgubite opore... Pridobite si spretnost... Bodite v bližini...» itd.; v nemščini je naše vikanje pravzaprav celo onikanje, tretja oseba!), nadomestilo s prvo osebo, s katero se bo bralec lahko poistovetil.

BOJAN POČKAR IN ŽIGA PETRIČ STA ODŠLA NA 7468 METROV VISOKO HIMALAJSKO GORO

VZPON NA DEVIŠKO KUMBAKARNO

MARJAN RAZTRESEN

Na eno od zadnjih najvišjih še neosvojenih gora na svetu, na 7468 metrov visoko Vzhodno Kumbakarno ali Vzhodni Džanu, sta 11. septembra z ljubljanskega letališča Brnik odpotovala alpinista Alpinističnega odseka Železničar iz Ljubljane **Bojan Počkar** in **Žiga Petrič**, z njima pa je odšla tudi zdravnica **dr. Anda Perdan**. Na vrh gore nameravata plezati, kot sta povedala na tiskovni konferenci dan pred odhodom na pot, na alpski način po 2000 metrov visoki vzhodni steni, ki je kljub prepadnosti še vedno najlažji dostop na vrh gore; na severni strani je namreč okoli 3000 metrov visoka navpična stena, na jugu prav tako.

PET SLOVENSКИH ODPRAV NA GORI

Z Vzhodno Kumbakarno so se najprej spopadli angleški alpinisti, ki so leta 1982 prvi poskušali priti na vrh, ne da bi o gori in steni imeli kakršnokoli predstavo. Preplezali so komaj tretjino višine, ko so morali odnehati in so si izbrali drug plezalni cilj. Toda ko so pisali o tem svojem poskusu, je gora, ki je na robu himalajskih turističnih poti in do katere je izredno dolg dostop, postala znana.

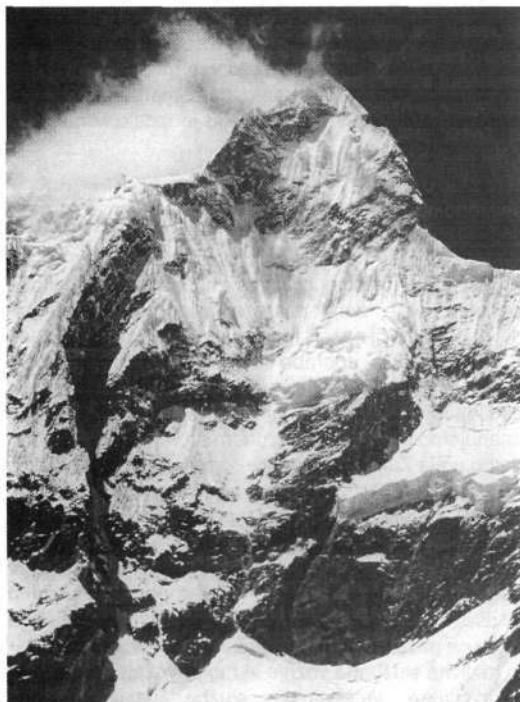
Ne pa tudi obiskovana. Kolikor nam je znano, so se je potem lotevali le še Slovenci, saj je bila visoka gora, na vrhu katere doslej še ni bil nihče, zapeljiv alpinistični cilj. Kar pet slovenskih odprav je bilo na njenih pobočjih, predvsem pa alpinisti **Bojan Počkar**, **Vanja Furlan**, **Dušan Debelak** in **Tomaž Žerovnik**. Še najvišje sta leta 1992 priplezala Furlan in Počkar, 7100 metrov, ko sta hotela poravnati dolg do te gore iz leta poprej; takrat ju je zavmila precej nižje.

Vendar jima je do popolnega uspeha manjkalo še precej. »čeprav sva bila to leto zelo blizu vrha in bi nanj tudi priplezala, če naju ne bi ustavilo dolgotrajno poslabšanje

vremena«. Komaj se jima je uspelo vrniti v tabor pod goro, kamor sta prišla ozebla in do konca izčrpana.

Vzhodna Kumbakarna je namreč prav na vzhodu himalajske verige in od visokih gora najbližja Bengalskemu zalivu, kjer se kuhajo monsuni. Pogosto se zgodi,

Ena od zadnjih visokih neosvojenih gora, Vzhodna Kumbakarna, ki jo nameravata Počkar in Petrič preplezati približno po sredini vzhodne stene (na fotografiji)



da se poslabšanja vremena ustavijo prav na tej gori in dalje sploh ne pridejo. Zato je na tej gori pogosto veliko padavin in morajo biti plezalci opremljeni z veliko mero vztrajnosti, previdnosti in sreče, da dosežejo vsaj del tistega, kar so hoteli in da se predvsem varno vrnejo z njenih pobočij.

DOLGA POT DO VRHA

Poleg tega je že dostop do vznožja gore dolgotrajen. Potem ko je trojica iz sedanje slovenske odprave odpotovala iz Katmanduja, glavnega mesta Nepala, se je tri dni vozila kakšnih 800 kilometrov daleč s kamionom,

potem pa devet dni pešačila do baznega tabora, ki ga je postavila 5300 metrov visoko pod vznožjem močocene 2000-metrške vzhodne stene.

Pred odhodom iz Ljubljane sta plezalca načrtovala, da bosta na pobočjih gore med 10. in 20. oktobrom, 10. novembra pa naj bi se odprava vrnila v domovino. Počkar in Petrič, ki sta zadnja leta stalna naveza, sta pred odhodom povedala, da računata z najmanj 35 urami učinkovitega plezanja iz baznega tabora na vrh gore, z najvišje točke pa bosta v bazni tabor potrebovala dva dni, kajti proti vrhu ni nobene lahke smeri; če bi bila, bi gora do današnjih dni ne ostala deviška.

KAKO VISOKO V GORE SE SMEMO TAKO ALI DRUGAČE PELJATI

VOŽNJA Z GORSKIMI KOLESI V NARAVI

IGOR MAHER

Pred dobrim letom je stopila v veljavo vladna uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (UL RS 16/95), ki je sprožila precej negotovanja. Uredba res omejuje nekatere dejavnosti, ni pa tako restriktivna, kot se je večina zbala in si narobe razlagala. Prav nepoznavanje uredbe je krivo, da je do nepravilnih razlag in s tem ogorčenja sploh prišlo.

Povprečnega obiskovalca gorá uredba ne prizadene veliko. Njen glavni namen je namreč prepovedati vožnje po brezpotjih in pešpoteh in omejiti organiziranje voženj z motornimi vozili v športne, tekmovalne, testne in podobne namene. Prav organizirane vožnje z motorji za kros in terenskimi vozili so bile povod, da je do uredbe sploh prišlo. Da preženemo vse možne nejasnosti, bo najbolje, da si ogledamo najpomembnejše člene oziroma tolmačenje uredbe, ki jo je izdalo Ministrstvo za okolje.

ČLENI »SPORNE« UREDBE

Uredba v 1. členu na splošno prepoveduje vožnjo z vozili na motorni pogon in s kolesi v naravnem okolju na območju celotne države. Istočasno tudi definira naravno okolje, kamor prišteva vsa območja zunaj ureditvenih območij naselij in zunaj nekategoriziranih cest. S tem dopušča uporabo motornih vozil in koles po vsem cestnem omrežju, kamor poleg vseh vrst cest sodijo tudi gozdne, vaške in poljske poti, ki jih običajno imenujemo kolovozi. V gozdnem prostoru razmere dodatno ureja Zakon o gozdovih, ki dovoljuje samo vožnjo po gozdnih cestah, ne pa po gozdnih poteh in vlekah. Težava se lahko pojavi, ker v praksi niso vedno jasne meje med cesto, kolovozom in vleko.

V 2. členu vsebovana določba dopušča ustavljanje in parkiranje ob cestah, vendar največ pet metrov izven vozišča. Pri tem je pomembno, da lastnik zemljišča temu ne nasprotuje. 3. člen določa izjeme, kamor sodijo različne službene vožnje in nujne vožnje (nadzorne, zdravstvene, veterinarske službe, gasilci, vojska,

policija in podobno) ter vožnje v okviru nekaterih gospodarskih dejavnosti (kmetijstva, gozdarstva, geoloških in geodetskih del, urejanja vodotokov in podobno).

4. člen prepoveduje organiziranje voženj z vozili na motorni pogon ali njihovo uporabo za testne in kros vožnje, športne, tekmovalne in reklamne vožnje na gozdnih cestah in na cestah z makadamskim voziščem v gozdnem prostoru ter na cestah v območju, ki so zavarovana s posebnimi predpisi (naravni in gozdni rezervati, narodni, regijski in krajinski parki, vodni rezervati, varovalni gozdovi, gozdovi s posebnim namenom). Določilo je torej posebej uperjeno proti organiziranim oblikam, kot so različna tekmovanja, normalen promet pa s tem ni omejen. Pomembno je tudi, da ta prepoved ne velja za kolesa.

Preostali členi določajo nadzor nad izvajanjem uredbe in kazni za nespoštovanje. Nadzor je zaupan policiji, inšpektorjem za varstvo okolja, za gozdarstvo in kmetijstvo ter nadzornikom v zavarovanih območjih. Kolesarje čaka za vožnjo in parkiranje po brezpotjih in pešpoteh denarna kazen najmanj 10.000 tolarjev. Voznika motornega vozila za enak prekršek doleti kazen najmanj 50.000 tolarjev. Veliko višje so kazni za organizatorje voženj z motornimi vozili, ki so v nasprotju z uredbo.

KOLESARJI NA MULATJERAH?

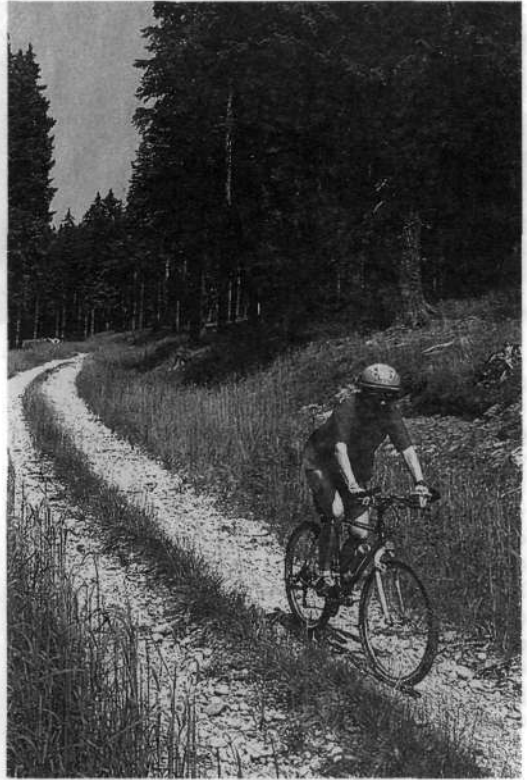
Za gornike se razmere po izdaji uredbe torej niso bistveno spremenile. Še vedno se lahko pripeljemo do gorá z avtomobilom, če seveda tega ne omejujejo kako drugače (npr. Bohinj-Voje). Od nas pa je odvisno, da se odločimo, kako daleč bomo gnali svoje jeklene konjičke. Če smo se že odločili, da gremo na izlet v gore, je vseeno, če je hoje kakšen kilometer ali dva več. Še najbolj bo naše vedenje okolju in naravi prijazno, če se bomo na izhodišče pripeljali z javnimi prevoznimi sredstvi. Res pa je, da na žalost trenutne razmere niso naklonjene uporabi avtobusa ali vlaka. Osebni avto je predvsem zaradi podcenjenega goriva mnogo bolj po-

pularen med obiskovalci gorá. Še posebno slabo je stanje v železniškem prometu. Medtem ko pri prepepljanem tovoru železniški promet še vodi pred cestnim, pa je struktura potniškega prometa s stališča železnice sila neugodna, in sicer kljub številnim prednostim železnice. Poraba energije je namreč v železniškem prometu 3,5-krat manjša kot v cestnem. Tudi emisija škodljivih snovi je 8,3-krat manjša na železnici, poraba prostora je pri železnici pri enaki propustnosti 2- do 3-krat manjša, varnost pa je na železnici povprečno kar 24-krat večja.

Uredba ureja tudi kolesarjenje v naravnem okolju. Prepovedana je vožnja po brezpotju, stezah in pešpoteh, dovoljena pa je vožnja po kolovozih in cestah. To velike večine kolesarjev niti najmanj ne prizadene, saj kljub modernim tehnologijam le redki zmorejo napore kolesarjenja zunaj utrjenega cestišča. Steze in pešpoti torej zaradi okoljske škode in zaradi nasprotovanja drugih uporabnikov prostora (planinci, kmetovalci, gozdarji, lovci) ostajajo zunaj dosega kolesarjev. Ker pa je glede škode za okolje kolesarje nemogoče uvrščati v isto kategorijo kot motorna vozila, bi bilo primerno razmisliti o delni omilitvi uredbe. S splošno sprostivjo gorskega kolesarjenja se nikakor ne morem strinjati, lahko pa bi gorskim kolesarjem, katerih število vse bolj narašča, namenili še nekaj več površin kot sedaj, ko lahko uporabljajo le redke ceste, ki vodijo v brezgozdni prostor. Predvsem bi morali razmisliti o uporabi goste mreže mulatjer, ki obstaja v naših gorah vse od prve svetovne vojne. Mnoge so danes v zelo slabem stanju. Kot pomembna kulturna dediščina bi vsekakor lahko bile deležne večje pozornosti. Obnovljene mulatjere ne bi bile same sebi namen, ampak bi lahko skrb za kulturno dediščino združili z gorskim kolesarjenjem. Tako bi pridobili tudi stalnega vzdrževalca oziroma upravljalca za te poti. Seveda bi morali prej dobro preučiti, kje in pod kakšnimi pogoji lahko nova oblika rekreacije prodre v gorski svet. V vsakem primeru je bolje, če se to zgodi organizirano. Tako kot za gorništvu veljajo tudi za gorsko kolesarjenje določene naravovarstvene omejitve in v okviru teh omejitev in medsebojnih usklajevanj interesov ne bo težko najti rešitev, ki bodo zadovoljile oboje. Morda bi se za začetek lahko lotili obnove katere od številnih mulatjer in po njej organizirano popeljali kolesarje v gore. Tako bi hitro videli, ali je sožitje možno.

KOLESOM NENAKLONJENO MINISTRSTVO

Ko govorimo o kolesarjih, ne smemo pozabiti, da je nanje vezan močan naravovarstveni naboj v pozitivnem smislu, saj kolesarjenje zmanjšuje uporabo motornih vozil. Zato je presenetljivo, da smo v zapisu Ministrstva za promet in zveze na temo »Kolesarjenje kot šport in rekreacija ter kot sestavni del prometa« konec lanskega leta zaznali odklonilno stališče do kolesarjenja. Glavni očitke je, da le majhnemu deležu kolesarskih potovanj lahko pripisemo uporaben, transportni namen, ki bi pomenil razbremenitev prometnega omrežja. Večina teh potovanj ima za namen le »športno aktivnost posameznika, ali še huje, celih



Kolovozna pot, po kateri je kolesarjenje dovoljeno

skupin, pomenijo pa dodatno obremenjevanje javnih prometnih površin na škodo tistih, ki uporabljajo te površine v kontekstu transporta« (citat iz zapisa MPZ). Zakaj pa je ob tem spregledano dejstvo, da vsa ta množica »kolesarjev brez koristnega namena« razbremeni okolje, ker v času kolesarjenja zanesljivo ne uporablja okolju mnogo manj prijaznega avtomobila? Vedeti moramo namreč, da večino avtomobilskih kilometrov tudi prevozimo brez »koristnega namena«, torej v prostočasni aktivnosti. Če delež takih prevozov zmanjšamo na račun kolesarjenja, to težko ocenimo kot okolju škodljivo.

Res pa je, da povečana prisotnost koles na javnih prometnih površinah pomeni spremembo razmerja med udeleženci v prometu. Vendar verjetno ni rešitev, da bi zaradi neustreznega cestnega omrežja, da ne omenjam posebnih kolesarskih poti, negativno ocenjevali pomen kolesarjenja. Seveda so velike rezerve v ustrezni tehnični opremljenosti koles in izobraževanju kolesarjev. Tudi stroški prometnih posledic uporabe prometnih površin za kolesarje še niso opredeljeni. Pri kritju teh stroškov so do sedaj neposredno udeleženi predvsem motorizirani vozniki, delež kolesarjev pa bi bilo potrebno šele opredeliti glede na družbeno in okoljsko koristnost kolesarjenja. Ker je ta koristnost verjetno neprimerno večja pri kolesarjih kot pri motoriziranih udeležencih v prometu, naj bo tudi delež slednjih pri



Gorska cesta: nobenega vzroka ni, da po njej ne bi smeli voziti kolesarji

Foto: Janez Skok

pokrivanju stroškov večji in naj delno pokriva tudi delež kolesarjev. V okviru ekološkega obdavčenja motornega prometa lahko najdemo tudi sredstva za izgradnjo in vzdrževanje površin za kolesarje. Del financiranja pa bo na neki način moral odpasti tudi na kolesarje bodisi v obliki namenskih sredstev v okviru prometnega davka, sezonskih kart za uporabo gozdnih cest ali kako drugače.

Razvoja kolesarjenja nikakor ne smemo ovirati, temveč ga moramo organizirano usmeriti na okoljsko in družbeno neškodljive poti. Hiter razvoj rekreativnega kolesarjenja, ki smu mu priča zadnja leta, bo tako prispeval tudi k večji transportni vlogi kolesarjenja na krajših razdaljah.

O okoljskih problemih prometa in kolesarjenja ter o novi uredbi je na voljo nekaj informacij v obliki zloženek. Planinska zveza Slovenije je v okviru projekta »Okoljska vzgoja obiskovalcev gorskega sveta Slovenije«, ki sta ga poleg sponzorjev (Mobitel, Alpina, Sava, Merkur, Hidroinženiring, Kon Tiki Solar, ŠOU, Podjetje za urejanje hudournikov in Sidarta) podprla še Regionalni center za okolje za srednjo in vzhodno Evropo in Ministrstvo za okolje in prostor, izdala zloženki o gorskem kolesarjenju in prometu v gorah. Zloženka »Gorsko kolesarjenje, gornišтво in varstvo narave« je doživela drugo, dopolnjeno izdajo v letu 1995, zloženka »Gornišтво, promet in varstvo okolja« pa letos. Zloženki sta skupaj s štirimi drugimi, prav tako naravovarstvenimi, brezplačno na voljo obiskovalcem gor in planinskih postojankah.

Ministrstvo za okolje in prostor je lani v sodelovanju s Kolesarsko zvezo Slovenije izdalo zbiranko »10 pravil obnašanja gorskih kolesarjev v naravnem okolju«, ki je namenjena lažjemu razumevanju predpisov o gibanju v naravnem okolju. Poudarja, da gorski kolesar ni divjak, pač pa naravovarstveno ozaveščen športnik. Zaveda se, da je tako kot vse človeštvo tudi »njegov« šport odvisen od naravnega ravnovesja ter se temu primerno tudi vede.

Ministrstvo za okolje in prostor je izdalo tudi zloženko, ki je namenjena pojasnitvi prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju. Besedilo nas v šestih jezikih skupaj s prikupnimi risbami seznanja z bistvenimi določili uredbe.

POGOVOR Z MLADENOM BERGINCEM, PODSEKRETARJEM V MINISTRSTVU ZA OKOLJE IN PROSTOR

— Kakšni so učinki uredbe o vožnji v naravnem okolju po dobrem letu, odkar je v veljavi?

»Teško je oceniti, ali je uredba v celoti izpolnila pričakovanja. Vsekakor je omogočila, da se neznosna situacija, ki je nastala v zadnjih letih, dovolj učinkovito rešuje. To je najbolj očitno tam, kjer obstaja nadzorna služba (na primer v TNP), saj je ta z uredbo dobila mehanizem za ukrepanje. Prav v TNP, kjer so imeli velike probleme z vožnjo motoristov, so danes ti nekoliko manjši.

Izredno pomemben je tudi vpliv na javno mnenje. V javnost so z uredbo prišle dodatne informacije. Izšla je posebna publikacija v več jezikih, ki so jo delili na mejnih prehodih. Preko medijev, kjer je bila uredba večkrat predstavljena, se je širila zavest o škodljivosti vožnje zunaj cestnega omrežja.«

— V TNP je nadzor torej učinkovit. Kakšna pa je učinkovitost izvajanja uredbe v ostalih predelih? Kakšno je sodelovanje policije?

»Policija je v uredbi navedena kot eden od organov nadzora, vendar kadrovsko težko pokriva take »obrobne« zadeve. Jasno pa je, da v nujnih primerih ukrepa na podlagi obvestila. Rednega nadziranja trenutno še ne moremo pričakovati. Tudi inšpektorji za varstvo okolja, ki jih je trenutno 25 za celotno Slovenijo, težko odkrivajo vse take nepravilnosti, če vemo, da je akutnih okoljskih problemov na pretek.«

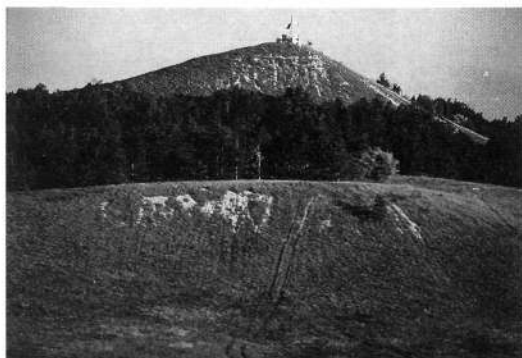
— Uredba omejuje tudi kolesarjenje. V gore je možno s kolesom le po cestah in kolovozih, na vojaške mulatjere, ki jih je polno po naših gorah, pa je kolesarjem dostop prepovedan. Ali je v prihodnje možno pričakovati kakšne spremembe?

»Eden od predlogov pri pripravi uredbe je bil tudi ta, da se kolesarjenje prepove nad gozdno mejo ne glede na vrsto cestišča oziroma poti. Končna verzija uredbe je nato kolesarjenje omejila na cestno omrežje. Menim, da je to ustrezna rešitev. Osebnost na gorsko kolesarjenje v visokogorju gledam precej nenaklonjeno. Nekako neestetsko deluje kolesar v gorskem svetu. Mulatjere so nastale v času, ki je takšne prometnice potreboval, danes pa ni nobene potrebe, da po njih prodira tehnika. Človek naj se v gore podaja peš, ob tem pa polno doživlja pokrajino okoli sebe.«

— Ali ne bi bila manjša škoda, da bi gorske kolesarje nadzorovano spustili v gorski svet in jim namenili nekaj primernih kolesarskih poti?

»Kolesar ni problem na utrjeni cesti in v okolju, ki tega kolesarja sprejme. Zunaj tega pa je nesprejemljiv. Nekako si še predstavljam kolesarja v vzponu od Savice na Komno, v spustu zelo težko. Že sedaj je dovolj problemov s to potjo.«

— **Problemi na omenjeni mulatjeri, ki so predvsem erozijske narave, nastajajo zaradi bližnjic, ki sekajo ovinke. Dolgi ovinki tako postajajo za pešce nezanimivi in tudi vse manj vzdrževani. Gorski kolesarji pa so se ponudili, da bi skrbeli za vzdrževanje mulatjere, če bi jim omogočili vožnjo po njej. Ali ne bi bilo koristno, da mulatjere kot del propadajoče kulturne dediščine dobijo nekakšnega upravljalca, kot ga imajo poti z markacisti?**



Globoki sledovi terenske vožnje na Slavniku

Foto: Igor Maher

»Upravljalstvo nad mulatjerami bi bilo izredno koristno, vendar kolesarjev v tej vlogi ne vidim. Njihova dejavnost je v gorskem okolju enostavno preveč agresivna. Menim, da je kolesarjem na voljo dovolj najrazličnejših cest in kolovozov v sredogorju, tudi izredno zahtevnih. V Sloveniji je 12.000 kilometrov gozdnih cest — dovolj za večletno kolesarjenje. Tisti najbolj ekstremni pa si lahko uredijo uradne poligone — če prostor to dopušča — s skoki, divjimi spusti in podobnim. Gore naj ostanejo brez tehnike, z elementarnim doživljanjem narave. Nekje pač mora biti meja.«

— **Če sprejmemo to mejo, potem je za kolesarjenje gorski svet praktično zaprt, saj so ceste, ki vodijo nad gozdno mejo, izredno redke. V Trenti, na primer, se je možno s kolesom peljati le po cesti po dolinskem dnu, kar pomeni, da se kolesarjenje konča precej nizko. Po pobočjih — in to globoko pod gozdno mejo — pa je speljanih precej mulatjer in pastirskih poti. Ali jih ne bi mogli vključiti v kolesarsko rabo?**

»Če se pelješ do konca Zadnjice ali do konca Zadnje Trente, težko rečeš, da se nisi nakolesaril. Če ti ni dovolj, lahko izlet podaljšaš do Zapotoka — seveda peš. Kolesu je v danem prostoru pač postavljena neka meja, ki jo je potrebno sprejeti, tudi v razmišljanju. Tudi Trentarji so bili vedno znani kot izborni hodci, gorohodci, ne pa kolesarji. Zakaj bi prostor poniževali s tehniko, če ta tja ne sodi?«

POGOVOR Z MARTINOM ŠOLARJEM, TRIGLAVSKI NARODNI PARK

— **Ali je uredba prinesla kakšne spremembe v TNP?**

»Med ljudmi se je zelo povečalo védenje o določbah uredbe, za kar so poskrbele objave v medijih in letaki, ki smo jih delili. Najpomembnejše je, da so zajezene organizirane vožnje motornih vozil, kar je bil tudi poglaviti namen uredbe. Kolo je bilo v uredbo uvrščeno naknadno, čeprav v parku ni bilo večjih problemov s kolesarji. Obvestila o uredbi v medijih in letaki, ki smo jih delili, so prispevala k temu, da so obiskovalci parka bolj obveščeni o problemu.«

Pomanjkljivosti so predvsem pri izvajanju nadzora. Naravovarstveni nadzorniki TNP, ki so z uredbo pooblašteni za nadzor, so pri tem precej omejeni. Največji problem so parkirana vozila brez voznika, ko ne moreš izreči kazni. Dobro je tudi znano, kako se vlečejo postopki, predani sodnikom za prekrške. Glavnina dela nadzornikov se zato ukvarja s preventivnim področjem, torej bolj z opozarjanjem in manj kaznovanjem. Uspešno je tudi sodelovanje s policijo, ki se je odzivala na naše prijave, ko je šlo za večje kršitve.«

— **Kakšne so perspektive kolesarjenja v parku?**

»S stališča varovanja narave so določbe v uredbi, ki se nanašajo na kolesarjenje, povsem smiselne. Upoštevati pa je treba, da je funkcija parka tudi obisk, doživljanje narave s pomočjo mehke, naravi neškodljive rekreacije. Mreža gozdnih in kmetijskih cest in kolovozov, kjer je kolesarjenje dovoljeno, je v TNP tako gosta in obsežna, da zadovolji tudi kolesarje. Težnje po uporabi vojaških mulatjer pa je potrebno reševati od primera do primera, glede na danosti v okolju, varstvene režime, lastniške odnose, odnose do drugih uporabnikov. Ker je v parku primarna varstvena funkcija, morajo biti vse druge podrejene. S tega stališča so rešitve v uredbi povsem zadovoljive. V skladu z mednarodnimi standardi pripravljamo tudi novo coniranje parka namesto sedanje delitve na robno in osrednje območje. V predelih s strogim rezervatnim varstvom je vsako razglabljanje o kolesarjenju nesmiselno. V peti, najmanj strogi varstveni coni, pa ima možnost razvoja tudi kolesarjenje.«

Navzgor

SLAVICA ŠTIRN

*Jutranji hlad.
Pred mano skale,
bele, strme, vabljive.
Sanjam in gledam
divjo lepoto.
Slišim tišino.
V meni je mir.
Stopam navzgor.*

KAKŠEN JE TNNP IN KAKŠEN JE TNP

MILAN GOMBAČ

V začetku avgusta sem se s skupino 40 planincev iz Gorenjske, Ljubljane in Štajerske že četrtrič podal na planinsko turo po Nizkih in Visokih Tatrah na Slovaškem. Povzpeli smo se na Gerlahovsky štít, Rysy, Slavkovsky štít, Skalnate pleso in Džumbier v Nizkih Tatrah. Glavni organizator izletov po Tatrah je vsako leto planinski vodnik **Stane Soklič** iz Kranja. Postal je že dober znanec Tater, zato so z njegovim vodenjem planinci zelo zadovoljni.

Pred nami so bili v Tatrah tudi člani Planinskega društva iz Vojnika.

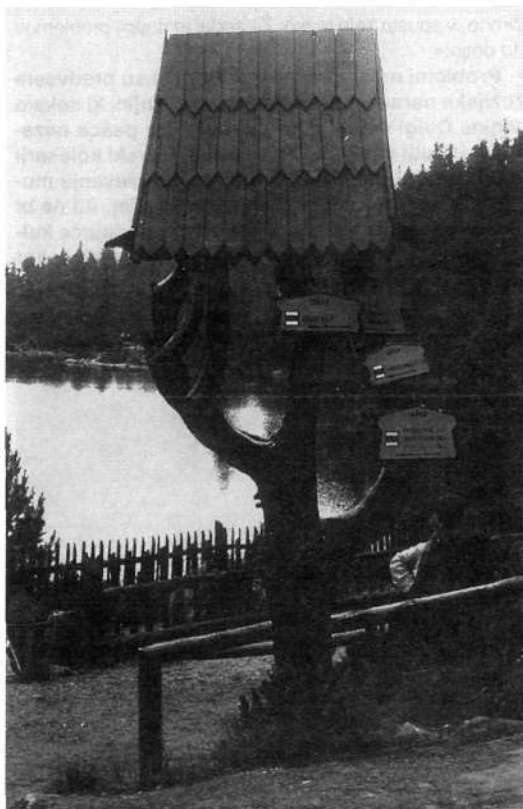
Pred odhodom v Tatre sem v Nedeljskem dnevniku prebral sestavek novinarka **Dragice Manfreda** z naslovom »Seniki z dimniki in satelitskimi krožniki v Triglavskem narodnem parku«. Sestavek me je spodbudil, da sem v Tatrah še posebej opazoval, v čem se Tatranski narodni in naravni park razlikuje od Triglavskega. Po vrnitvi iz Tater pa sem kot nalašč zasledil v sobotni prilogi Dela še intervju urednika Planinskega vestnika **Marjana Rastresena** z direktorjem TNP **Janezom Bizjakom** z naslovom »Svetišče, a v njem tudi brenciji«. Dobil sem vtis, da v našem narodnem parku niso samo brenciji, temveč še kaj hujšega.

PARK BREZ OSEBNIH AVTOMOBILOV

Ne gre mi v račun, kako lahko vlada pri nas prava anarhija, v Tatranskem narodnem parku pa red in disciplina. Skušal bom navesti le nekaj primerjav, ki naj bi služile za vzor, kako je treba čuvati biser narave.

Tatranski narodni park se imenuje tudi naravni, ne samo narodni park. Pri nas ne bi mogli dodati pomembne besede »naravni«, če se sredi parka bohota kakšnih 70 prijavljenih in prav toliko neprijavljenih črnih gradenj, samo letos pa je na novo prijavljenih 30 (M. R.). Dragica Manfreda pa navaja, da je bilo samo letos in lani na novo zgrajenih 43 objektov, največ vikendov ali prizidkov. Ti podatki lahko vsakega poštenega planinca osupnejo.

Ker sem se letos že četrtrič potepal po Tatrah, imam o njih izredno lep in spoštljiv vtis. V zavarovanem delu parka nisem zasledil niti enega vikenda ali prizidka, kaj šele senika z dimnikom in TV krožnikom. Tatranski narodni park ima to prednost, da vozijo od Štrbskega plesa do Poprada zelo pogosto posebni vlaki. Planinci in drugi obiskovalci TNNP puščajo svoja vozila na parkirnih prostorih in pred hoteli pod Tatrami in se dalje napotijo peš. Sam sem prehodil asfaltirano cesto od Popradskega Plesa do istoimenskega jezera in restavracije. Med dveinpolurno hojo sem zasledil le dostavni avto in dva avtomobila s posebno oznako TNNP. Pri železniški postaji v Popradskem Plesu je urejen parkirni prostor. Na začetku ceste, ki vodi do



Razdalje od začetka do konca ustrezne barve so jasno razvidne na posebnih rumenih tablah.

Foto: Stane Petrič

jezera, je zapornica. Če bi pri nas postavili le nekaj takih, bi jih nevzgojeni avtomobilisti dvignili in se mirne duše odpeljali dalje. Videl sem tudi napisne table, da je voznja z avtomobili prepovedana. Vozniki so to dosledno upoštevali.

Direktor TNP inž. Janez Bizjak lepo pravi, da naj bi obiskovalci parka hodili čim dalje peš in opazovali naravo s čutili, s srcem in glavo ter premagovali razdalje z lastnimi močmi. To je zelo lepa izjava, ki pa pri nas še ni uresničljiva, saj je v njej ta nesrečni »naj bi«. V Tatrah pa je vsakdanja resničnost. Po navedeni cesti se lahko vozijo kolesarji, saj je to posebej označeno. Kljub dovoljenju za kolesarje sem jih srečal le nekaj, da o motoristih ne govorim. Morda se bo kdo vprašal, kako naj zapremo ceste z zapornicami, ker nimamo posebnih javnih prevoznih sredstev, kot jih imajo Slovaki. Lahko bi uvedli posebne avtobuse, ki bi manj onesnaževali okolje. Na parkirnih prostorih od Štrbskega Plesa do Poprada je urejenih 14 parkirnih prostorov. Na njih pobirajo parkirno redno nastavljeni ali sezon-

sko zaposleni uslužbenci. Privatnih parkirnih prostorov še ni, čeprav je privatizacija iz leta v leto večja. Kaj pa pri nas? Koliko denarja dobi TNP? Verjetno se steka tudi v privatne žepe. Najemnik gostišča pri Savici **Tomaž Preželj** pobira parkirnino, in to kljub odločbi tržnega inšpektorja. Lani je baje po neuradnih podatkih zaslužil borih 100.000 mark (DM), ki bi jih moral vlagati v urejanje parkirišč, vendar te urejenosti ni videti, pravijo parkovni nadzorniki, ki smeti v okoliških gozdovih pobirajo kar sami.

JASNO OZNAČENE PREPOVEDI

Pri nas lahko Čehi in še kdo kampirajo, kjer hočejo. Če jih preženejo, gredo drugam. Na Slovaškem nisem zasledil niti enega divjega kampa. Od Štrbskega Plesa do Poprada imajo sedem urejenih kampov, kjer je kampiranje poceni, tako da si ga lahko vsak privoščiti.

V Tatrah si lahko vsak obiskovalec kupi turistično karto Tater, na kateri so označeni kampi, parkirni prostori, planinske poti in drugi podatki. Razlika je verjetno v tem, da naši parkovni nadzorniki bolj malo kaznujejo in več opozarjajo. Nadzornikov, ki bi samo opozarjali, v Tatrah ni. Tam so uslužbenci v posebnih uniformah, ki svetujejo in na kraju samem kršitelje tudi kaznujejo. Najbolj brana beseda je »zakaz«, kar pomeni prepovedano. Na več mestih so jasno vidne prepovedi v slikovni obliki in besedilu v slovaškem, nemškem in angleškem jeziku. V vseh kočah je strogo prepovedano kaditi. To prepoved obiskovalci dosledno upoštevajo.

Pri nas organiziramo očiščevalne akcije pod geslom »Slovenija, moja čista dežela«. Ta akcija ne bi bila potrebna, če bi bili planinci in drugi obiskovalci bolj kulturni in ekološko ozaveščeni. Ne morem razumeti, kako lahko nekdo nosi po planinah polne steklenice pijače in hrano, prazne steklenice in embalažo pa odvrže. V zadnji čistilni akciji v Mojstrani so udeleženci te akcije do zabojnikov prinesli in privlekli več kot tri tone odpadkov.

V Tatrah nisem zasledil nobenih odpadkov niti zabojnikov pri kočah in med potjo. Možno je samo dvoje: da so obiskovalci Tater bolj kulturno in ekološko vzgojeni ali pa jih je strah pred uniformiranimi uslužbenci TNNP.

Še ena posebnost se mi je vtisnila v spomin ob hoji po Tatrah. Planinske poti so označene z rdečimi, modrimi, zelenimi in rumenimi oznakami. Njihova skupna dolžina znaša skoraj 600 km in omogoča obisk skoraj vseh pomembnejših območij. Na karti so vse poti označene. Razdalja od začetka do konca ustrezne barve je jasno vidna na posebnih tablah rumene barve.

VSESTRANSKO INFORMATIVNE TABLE

Tik pred jezerom Popradsko Pleso sem si ogledal skrbno urejeno simbolično pokopališče ponesrečenih planincev v Tatrah in drugod po svetu. Na skalah so pritrjene spominske plošče z rojstnimi podatki, dnevom smrtne nesreče in kje se je planinec ponesrečil. Plošče so postavili sorodniki ali prijatelji ponesrečenih. Pred vhodom v park je na rumeni tabli napisano, da je do koč le še 10 minut. Po osmih minutah pa je še ena

tabla, na kateri piše, da sta do koč še dve minuti. Na poti do Skalnatega Plesa proti Staremu Smokovcu sem zasledil tik pred kočjo, ki je bila skrita v gozdu, napis, da je do nje še ena minuta hoje. Kakšna natančnost in pozornost! Če imaš v Tatrah pri sebi še karto in gledaš napise na tablah, se ne moreš izgubiti.

Na omenjeni s kamenjem »tlakovani« planinski poti sem opazil med približno dveurno hojo sedem panojev, na katerih so bili navedeni podrobni podatki o favni in flori, pogledu na okoliške vrhove z višinami in druge naravnih znamenitosti. Na nobenem nisem zasledil najmanjšega dodatnega vpisa kakšnega »izrednega« planinca. Tudi noben pano ni bil poškodovan. Ne vem, koliko časa bi pri nas panoji ostali tako nepoškodovani.

Tudi letos v TNNP nisem opazil nobenega preleta ali pristanka helikopterja. Ne vem, kako je pri nas. Znanec, ki še ni bil na Triglavu, mi je dejal, da je imel možnost, da bi se s helikopterjem odpeljal na Kredarico. Morda pa smo le doživeli, da se bodo lahko nekateri povzpeli s helikopterjem na Kredarico. Taka ideja je vzniknila že ob odkritju kapele na Kredarici, zaradi protesta planincev pa ni bila uresničena.

Ob koncu bi navedel, da v Tatrah še vedno oskrbujejo nekatere kočje nosači. Blizu Starega Smokovca sem srečal dva, ki sta bila kar krepko otovorjena. Pri nas ne bi verjetno dobili nikogar, ki bi se lotil tega posla.

Kdor se hoče odpočiti v čisti in neokrnjeni naravi, mu svetujem, da se sam prepriča, če je res v Tatrah red in disciplina in drugačen odnos do narave. Ne bo mu žal.

Že peterica na vseh osemtisočakah

Četverci Zemljanov, ki jim je uspelo priplezati na vseh štirinajst več kot 8000 metrov visokih himalajskih vršacev, se je letošnje poletje pridružil še drugi Poljak *Krzysztof Wielicki*, ko je po uspešnem vzponu na Nanga Parbat (8125 m) osvojil še drugo najvišjo goro na svetu, K2 (8611 m), in tako končal osvajanje štirinajstih najvišjih gor na Zemlji.

Wielicki, 46-letni elektroinženir, je svojo zbirko štirinajstih osemtisočakov posvetil pokojnemu prijatelju in rojaku *Jerzyju Kukuczki*, ki je umrl leta 1989 na Lotseju, prej pa se je zapisal v alpinistično zgodovino kot drugi Zemljan za Italijanom oziroma Južnotirolcem *Reinholdom Messnerjem* z uspešnimi vzponi na vseh štirinajst več kot osem kilometrov visokih himalajskih gor.

Reinhold Messner, Jerzy Kukuczka, Švicar *Erhard Loretan*, Mehican *Carlos Carsolio* in Wielicki je peterica prebivalcev našega planeta, ki je bila na vseh štirinajstih osemtisočakah. Poljak Wielicki je svoje podvige začel leta 1980, ko je startal prav z Everestom, potem pa je v šestnajstih letih preplezal še preostalih trinajst. Carsolio in Wielicki sta svojo serijo osemtisočakov končala letos.

VSTOP Z NAHRBTNIKOM PREPOVEDAN!

Ena od osrednjih točk dnevnega reda 11. redne (jesenske) seje Upravnega odbora Planinske zveze Slovenije bo ocena letošnje planinske sezone. V poročilu Gospodarske komisije PZS, ki je podlaga za razpravo, je zapisano, da »so bila kot vsako leto tudi letos pričakovanja planinskih društev, ki upravljajo postojanke, velika, zlasti zato, ker že nekaj let — kar od leta 1993 dalje — obisk v hribih kroji slabo vreme, spremenljivo v juliju in deževno v septembru, vsi znaki pa kažejo, da se zanimanje za obisk hribov povečuje«.

VZROK: SLABO VREME

V tej oceni je nato napisano: »Točnih podatkov glede obiska v septembru ta čas navadno še ni, vendar je po sedaj znanih podatkih obisk približno enak kot prejšnja leta, ponekod pa celo slabši. Zaradi nestabilnega vremena zlasti za konec tedna je bil obisk tja do 15. avgusta v večini koč pod pričakovanji.

Približno na isti ravni kot lani je bil na Kredarici, pa še to v glavnem zaradi nekaterih pomembnih prireditev, ki so bile tam v letošnjem poletju, razmeroma dober je bil tudi na Vršču, zelo dober pa v Pogačnikovem domu (20 odstotkov bolje kot leta 1995). Kočam v Julijskih Alpah se še vedno pozna, da jih ne obiskujejo samo enodnevni izletniki, ki se precej ravnavajo po vremenu, in turisti, ki preživljajo počitnice v Bohinju, na Bledu ali v Zgornjesavski in Soški dolini, ampak tudi tisti, ki se odločajo za večdnevne izlete zlasti na Triglav, čedalje več pa tudi na Prisank, Jalovec, Mangart in Krn.

Slabši — vsaj glede na pričakovanja — kot sicer pa je bil obisk v kočah po Karavankah in Kamniško-Savinjskih Alpah. V večini društev in koč, kjer smo povprašali za oceno, so se potožili, da so rezultati letos slabši kot v preteklem letu, povsod pa kot vzrok navajajo slabo vreme. Zlasti se to odraža v kočah, ki ne leže ob transverzali.

Predlog cen in popustov za letošnjo sezono je bil planinskim društvom predstavljen in sprejet na zboru gospodarjev 13. aprila letos in potem potrjen na seji UO PZS v Trenti 15. junija. Po doslej znanih podatkih so društva cene in popuste uskladila s tistimi, ki jih je sprejel UO PZS in glede tega v letošnjem letu nismo prejeli nobenih pritožb. Problemi so se pojavili le glede priznavanja popustov planincem z lastno posteljnino, ko so se oskrbniki izgovarjali, da od društev niso prejeli navodil glede tega popusta.

CENE SO KROJILE OBISK

So pa cene v letošnjem letu verjetno krojile obisk in nočitve v planinskih postojankah. Grob izračun namreč pove, da je bilo za štiričlansko družino, ki se je odločila za večdnevno potepanje po hribih, prenočevanje s hrano in pijačo v slovenskih planinskih kočah dražje kot enotedenske počitnice na morju na hrvaški obali. Zato in tudi zaradi konca vojne in miru je letos precej Slovencev zopet odšlo na počitnice na hrvaško morje oziroma so se odločili le za enodnevne izlete ter so hrano in pijačo nosili s seboj.

V letošnjem letu smo prejeli več telefonskih in nekaj pisnih pritožb na obnašanje oskrbnikov v nekaterih kočah. Pritožbe so bile večkrat zaradi sprenevedanja oskrbnikov glede dajanja popustov na ekološke spalne vreče (planinci so jih prepozno pokazali, od društva nimajo navodil...), neizdajanja računov za prenočevanje, cene pa ni bilo mogoče preveriti, in neprijaznosti osebja do posameznikov. Poseben primer je Koča na Pesku, kjer je na vhodu napis, ki prepoveduje vstop v kočjo z nahrbtniki ter konzumacijo lastne hrane in pijače.

Že pred nekaj leti so se pričeli v manjšem obsegu na planinskih kočah pojavljati reklamni napisi, zlasti na tistih ob cestah. Reklamni napisi na planinske kočje ne sodijo, edina oznaka na koči je lahko le uradna napisna tabla z oznako kočje. Gospodarska komisija smatra, da je potrebno vse reklamne napise takoj odstraniti in bo zato do seje UO pripravila predlog hišnega reda oziroma »Pogodbe o upravljanju postojanke«. Tam napisana določila bodo morala upoštevati tako društva kot oskrbniki koč.

ČISTE GORSKE POTI

Odkar so se na našem trgu pojavile pločevinke za osvežilne brezalkoholne pijače in pivo ter zlasti 1,5-litrsko plastenke, veliko planincev nosi pijačo (mineralno vodo, kole, pivo in vino) s seboj, saj embalaža ne predstavlja več take teže. Vendar se zaradi tega ni bistveno povečalo onesnaževanje okolja, smeti je po planinskih poteh manj, očitno se je naš trud obrestoval.

Smeti od koč tudi odvažajo v dolino in jih kurijo. Opozoriti pa je treba upravljalce koč, da plastenk in tetrapakov ne bi smeli kuriti na odprtem ognju, ampak le v pečeh, kjer se razvije zadosti visoka temperatura za neškodljivo izgorevanje.)«

Jutro v Kriški steni

SLAVICA ŠTIRN

*V čistem zraku
počivajo vrhovi gora.
Rojeva se dan;
čudežni prelivi barv
drse po skalah
in se združijo
v mogočno simfonijo svetlobe.
Molče prosim kot
negibno stoječi viharniki.
Vsenaokrog mir, popoln
v lastni veličini.
In neskončna milina.*

MOŽ, KI JE V TREH DNEH OZIROMA 32 URAH PRETEKEL ZASAVSKO PLANINSKO POT

GORSKI TEKAČ RADOVAN SKUBIC

TINE LENARČIČ

Znani slovenski gornik in gorski tekač **Radovan Skubic** iz Zagorja ob Savi je pred kratkim planinsko in drugo javnost znova opozoril nase. V 32 urah je namreč pretekel Zasavsko planinsko pot od Bizeljskega do Kuma, in sicer od 5. do 7. julija 1996.

Radovan Skubic ima pri svojih 43 letih že kaj pokazati in povedati. Zaposlen je pri Slovenija športu v prodajalni v Trbovljah v blagovnici, sicer pa je član zagorskega planinskega društva.

S hojo in tekomo se je ukvarjal že v deških letih in v različnih mladih selekcijah dosegal lepe uspehe. Tudi z roketom se je ukvarjal štiri leta. Nemirni duh in telesna usposobljenost sta bila glavna in odločilna dejavnika, da se je z leti odločil, da bo gorski svet obiskoval in »osvajal« s pospešeno hojo ali celo tekomo.

TEKI NA GORSKE VRHOVE

Sprva so bili njegov cilj domači vrhovi v Zasavju, kmalu pa se je začel udeleževati tudi različnih maratonskih, predvsem gorskih tekov. Domač planinski svet je postal preozek, zato se je lotil pospešene hoje, povezane s tekomo, tudi na pomembnejše evropske vrhove, tako na primer na Mont Blanc, Matterhorn in Monte Rosa. Udeležil se je več gorskih tekov v Avstriji in Italiji. Lani je tekel po škotskem hribovju, leta 1993 pa je v Wellsu tekel na Snežni vrh.

Za vzdrževanje kondicije se začne njegov dan v zgodnjih jutranjih urah s tekomo po hriboviti okolici domačega kraja. Sicer pa se pred večjimi podvigi pogosto loteva teka na Čemšeniško planino, Kum, Zasavsko Sv. goro. Pred tremi leti je omenjene tri vrhove pretekel v osmih urah in pol. Za petkratni vzpon na Čemšeniško planino je lani potreboval nekaj nad 13 ur. Letos ima še v načrtu, da bo vsaj stokrat tekel na Čemšeniško planino. Na občinski praznik občine Zagorje je 9. avgusta v 15 urah pretekel 120 kilometrov dolgo pot po mejah zagorske občine, ko je tekel od 5. ure zjutraj do 20. ure zvečer. Med tekomo ga je tokrat omejevalo poškodovano koleno. Še letos namerava tehati tudi 24 ur na Kum s številnimi tekaškimi vzponi in sestopi.

Med njegove največje uspehe doslej lahko štejemo tek od Radelj ob Dravi do Pirana po brezpotjih, za kar je leta 1994 potreboval le teden dni. Vsem Slovincem, posebno še planincem, pa je znan njegov lanskoletni tek po Slovenski planinski poti od Hoč pri Mariboru vse do Ankarana. Kljub temu, da ga je med tekomo čez Uršljo goro med hudim neurjem oplazila strela, je celotno pot pretekel v enajstih dneh. Med tekomo se je povzpela na 24 dvatisočakov, sicer pa se je med potjo srečeval s številnimi različnimi ovirami. V dokaz, da je pot dejansko pretekel, je bilo vseh 69 žigov Slovenske planinske poti. Pri izvedbi tega teka so mu v različnih



Gorski tekač Radovan Skubic na cilju svoje letošnje najtežavnejše preizkušnje.

oblikah pomagali sponzorji, pa tudi njegovi najbližji domači ter prijatelji.

SREČANJA Z ŽUPANI

Osem mesecev se je psihično in fizično pripravljala na tek po okoli 250 kilometrov dolgi Zasavski planinski poti od Bizeljskega do Kuma. To je bil njegov letošnji največji zalogaj in cilj. In uresničil ga je. Tekel je od 5. do 7. julija 1996. Česa podobnega se doslej še ni lotil nihče. S svojim tekomo je slovensko planinsko in drugo javnost opozoril na to izjemno lepo planinsko pot, po kateri že 40 let hodijo tisoči planincev iz domovine in tujine. Njegova odločitev, da preteče to pot v treh dneh, pa je bila tudi svojevrstna propaganda za gorski tek, za Zasavsko planinsko pot in tudi za kraje oziroma občine, po ozemlju katerih poteka ta pot.

Prvi dan je tekel 15 ur in v tem času pretekel pot od Bizeljskega mimo gradu Podsreda, prek Bohorja, Lisce, Lovrenca, Kopitnika, Gor in Šmohorja do Kala. Tu je prenočil. Naslednji dan je tekel od Kala preko Mrzlice, Sv. planine oziroma Partizanskega vrha, Čebin, Čemšeniške planine, Zasavske Sv. gore, GEOSS-a v Spodnji Slivni do Janč, za kar je potreboval 12,5 ure. Tu je prespal. Zadnji dan ga je tekaška pot vodila od Janč preko Šmartnega do rojstne Male Kostrevnice in na Kum. Za zadnji del poti je potreboval 4,5 ure. V treh dneh oziroma 32 urah je pretekel vso pot od Bizeljskega do Kuma.

Med potjo so mu bili najbolj nadležni številni klopi in potepuški psi. V planinskih postojankah je dobil vseh

17 kontrolnih žigov o prehojeni oziroma pretečeni poti. Povsod so ga prav lepo in prijateljsko sprejeli in ga toplo pozdravljali ter spodbujali tako oskrbniki kakor tudi planinci in ponekod tudi župani posameznih občin. Na Bohorju je Skubica pričakal in pozdravil župan **Danilo Siter** iz Krškega, v Gorah **Leopold Grošelj** iz Hrastnika, na Čemšeniški planini **Matjaž Švagan** iz Zagorja, na GEOSS-u oziroma Slivni **Mirko Kaplja** iz Litije in na Kumu trboveljski župan **Janez Malovrh**.

Ko je zadnji dan teka, to je 7. julija, Skubic ob 11.30 pritekel na Kum, ga je pričakalo veliko število planincev iz Zasavja. Potem ko je tu dobil še zadnji žig o prehojeni oziroma pretečeni Zasavski planinski poti, je izpolnjeno izkaznico z vsemi žigi te poti predal predsedniku Meddruštvenega odbora zasavskih planinskih društev **Lojzetu Anzelcu**. Ta mu je ob nagovoru in čestitkah predal 6.780. spominsko značko o tej poti, posebej pa mu je MDO ZPD ob tej priložnosti podelil srebrni častni znak MDO ZPD. Čestitkam so se s krajšimi nagovori poleg trboveljskega župana J. Malovrha pridružili še podžupan občine Brežice **Tone Zorko**, v imenu sponzorjev pa mu je čestital **Janez Vidmar**, direktor Elektroproma. Sicer sta bila glavna sponzorja Elektroprom iz Izlake in servis Hribar iz Zagorja — ob številnih manjših. Radovan Skubic se je vsem, ki so ga pri izvedbi te akcije podprli, ga bodrili, mu čestitali in mu dali priznanja, toplo zahvalil in se priporočal, da ga podpro tudi pri naslednjih akcijah.

SKUBICOVA SKRITA ŽELJA

Tek po celotni trasi je spremljala in organizirala ekipa ETV Zasavje z Izlake, ki je dovolj gradiva o Zasavski

planinski poti Bizeljsko-Kum zbrala in ga predvajala na lokalni TV, izdali pa bodo tudi videokaseto o tej poti in teku po njej.

Skubicu je veliko pomoč nudila predvsem žena, ki je na posameznih točkah skrbela za prehrano in napitek, reševala pa ga je tudi stotin klopov.

Naj še omenimo, da je Skubica na Kumu pričakal ansambel **Nika Zajca**, kar je dobro voljo še povečalo.

Tokratni tek R. Skubica po Zasavski planinski poti je sovpadal s 40-letnico te poti, na kar so zasavski planinci še posebno ponosni. To je namreč druga najstarejša planinska pot v Sloveniji.

Ko smo uspešnega gorskega tekača Radovana Skubica povprašali, kakšne načrte ima za bodoče, je skromno dejal, da bo skušal ponoviti tek po Slovenski planinski poti od Hoč pri Mariboru do Ankarana. Morda bo to na vrsti že prihodnje leto. Njegova skrita želja, o kateri ne govori rad, pa je, da bi pretekel evropsko pešpot od Baltika do Jadrana.

Skubic pravi, da v bistvu ni atlet-tekač, ker se običajno ne udeležuje tekaških tekmovanj, pač pa najraje teče sam. Je planinec, ki se je lotil pristopanja na posamezne vrhove na svoj način, s pospešeno hojo ali celo tekom, kjer je to možno. Poudarja, da mu ne gre za tekmovalne dosežke, pač pa za svojevrsten užitek, ki si ga dovoljuje, dokler mu zdravje in možnosti ter okoliščine to dopuščajo. Sicer pa je v organizaciji, kjer je zaposlen, več let vodil planinsko društvo.

Radovan Skubic je kot ljubiteljski gorski tekač opravil v zadnjih letih tolikšno delo, kakršnega je najbrž doslej le redkokateri od pohodnikov v slovenskem planinskem svetu. Velja mu izreči vse priznanje.

SMUČANJE IN DESKANJE Z NAJVIŠJE GORE SEVERNE AMERIKE

DENALI

IZTOK TOMAZIN

Najvišjo goro Severne Amerike (6194 m) večina še vedno pozna po imenu Mount McKinley, čeprav je vse več v rabi ime Denali (»Veliki«), kot goro že od nekdaj imenujejo domačini Inuiti.

Denali sodi med najmočnejše gorske masive na svetu, saj se dviga celih šest kilometrov visoko nad tundro osrednje Alaske — več kot katerikoli izmed osemti-sočakov nad puščavami Tibeta ali predgorij Nepala. Himalajske velikane prekaša tudi po mrazu, le po nadmorski višini je skromnejši. Vsako leto ga naskakuje okrog 1200 alpinistov z vsega sveta, velika večina po normalni smeri v zahodnem steburu. Približno tretjini se vzpon posreči, povprečno med pet in deset nesrečnikov pa se pridruži množici žrtev v ledeniških razpokah, nanosih plazov in viharjih zametih.

Videti je bil zmeden, zapit in zaspan, kot bi se priklatil iz temnega kota katere od »Wild west« beznic. Pilot



Pristanek na ledeniku, zadaj Mount Foraker

Foto: Iztok Tomazin

našega letala namreč. In razmajana enomotorna cesna neopredeljive svetle barve ni zbujala dosti več zanimanja, še posebej potem, ko smo jo do vrha napolnili s prtljago, tako da smo se sami komaj stlačili v zanemar-

jeno kabino. Z zaprašene komandne plošče je bodel v oči zelo primeren napis »If You're not sure, don't!« (Če nisi prepričan, ne stori!). Veljalo je sicer pilotu, aktualno pa je bilo tudi za nas. Vendar: če smo hoteli doseči vznožje Denalija, nismo imeli druge izbire.

Skozi luknje v nagrmadenih oblakih smo kljub pomislekom in nelagodju iz zadnje vasi pod Denalijem Talkeet na srečno pribrenčali nad ledenik Kahiltna in trdo pristali na krepko nagnjeni »stezi« sredi enega od stranskih ledenikov pod mogočnim ostenjem Mount Hunterja.

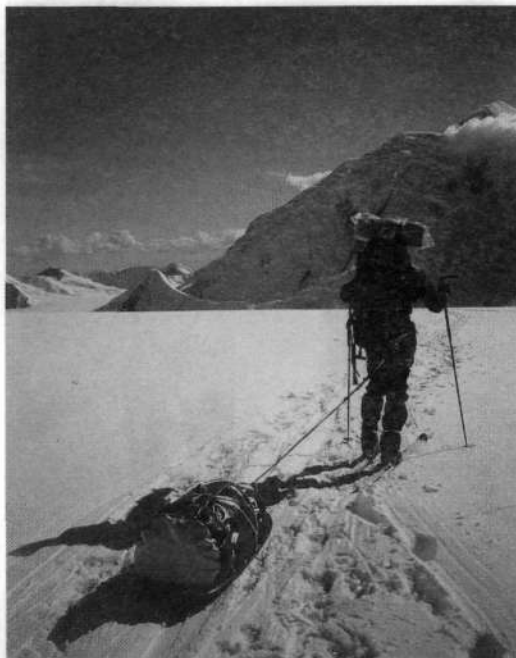
Še preden smo se otovorili, so se megle zgostile in pričelo je snežiti. Na smučeh, optani s težkimi nahrbtniki, hkrati pa smo vlekli vsak svoje krepko naložene sani, smo se namenili proti bazi pod zahodno steno (4300 m), kjer se utabori večina alpinistov. Štiridnevni dostop do baze je bil veliko doživetje — veličastno in naporno potovanje po zložno dvigajočih se orjaških ledenikih v osrčje ledenega kraljestva Denalija. Spremljali so nas najrazličnejši obrazi vremena, kot bi nam alaske gore že na začetku hotele pokazati, kaj nas čaka v naslednjih tednih: od megle in meteža do bleščeče jasnine, ko bi lahko samo stal in strmel. Zaradi obilice tovara sva morala z Markom vso dolgo pot premeriti dvakrat.

Obeti za smučanje in deskanje so bili slabi. Zadnja zima na Alaski je bila izjemno suha in mrzla, zato je bilo v gorah mnogo več ledu in manj snega kot običajno. Nepričakovano slabo vreme je še dodatno ogrozilo naše načrte.

VIHAR

Neurja z orkanskim vetrom, težko predstavljamim mrazom in obilnimi snežnimi padavinami, ki spravljajo v obup tudi najbolj potrpežljive in pripravljene alpiniste, pogosto pa jih pahnejo tudi na rob obstanka ali čezenj, so med najbolj znanimi nevšečnostmi Denalija in drugih alaskih gora. Maj in junij veljata za sorazmerno blaga meseca, najbolj primerna za vzpone, žal pa letos ni bilo tako.

»Vihar viharjev« se je začel v noči med 1. in 2. junijem, brez predaha pa je razsajal štiri dni. V bazi je pihalo s sunki do 140 kilometrov na uro, višje na gori pa še huje. Denali je postal kaos snežnih vrtincev, srhljivo lepi lečasti oblaki pa so kot zlovešči klobuki prekrili okoliške vrhove. Prepozno sem ugotovil, da je visoka ograda iz izžaganih ali izkopanih snežnih in ledenih blokov edino učinkovito zavetje za šotor. Zgrožen sem spoznal, da sem svoj šotor postavil v pasti — v globoki luknji, ki je bila sicer zasilno zavetje pred sunki orkanskega vetra, žal pa jo je sneg zasipal skoraj enako hitro, kot sem ga lahko odmetaval. Ponoči in podnevi sem se moral boriti za obstanek natrganega platnenega zavetja v metežu in mrazu do -35 stopinj. Že drugi dan sem imel vsega dovolj. Nič lepega ni ostalo od bivanja v osrčju divje lepih gora, le brezplodno garanje in zmrzovanje. Takoj bi odšel domov ali pa se kar izničil, če bi le mogel. Oboje pa je bilo utopija. Vsega skupaj sem v štirih dneh intenzivno lopatal več kot trideset ur, enkrat pa me je iz zasutega šotora izkopal Marko, saj bi ga sam moral razrezati, da bi prišel na plano.



Potovanje po ledeniku Kahiltna, zadaj Mount Foraker

Foto: Urška Poljanšek

Kot je znano, je »umetnost pozabljanja« pomembna sestavina vrhunskega alpinizma. Na srečo. Ko je vihar nekoliko pojenjal in mi je šotor z veliko truda uspelo prestaviti na primernejše mesto, sem bil spet v ognju hotenja, ki me je prignalo na Alasko.

ORIENT EXPRESS

Tako so duhovito poimenovali eno od najbolj znanih smeri v zahodnem ostenju Denalija, ker je v njej zdrsnilo v smrt več alpinistov z Daljnega vzhoda. Vodja rangerjev mi je dejal, da bi bilo v zadnjih letih primernejše ime »International Express«, saj so se nesrečnikom pridružili tudi Američani, Angleži in drugi. Na dan našega prihoda v bazo je v strmini Orient Expressa zdrsnil hrvaški alpinist, že trinajsta žrtev zloglasne smeri. Kot nam je pripovedoval njegov soplezalec, ni niti poskušal zavirati s cepinom. Očitno je bil po vzponu na vrh preveč izčrpan, da bi lahko primerno reagiral. Naslednji dan je ves tabor v turobnem vzdušju opazoval, kako je reševalni helikopter z velikimi prosto visečimi kleščami pobiral truplo pod robno zevjo in ga po uspelem zahtevnem manevru odpeljal v dolino.

6. junija, dan po koncu viharja, smo vsi trije načrtovali aklimatizacijo, jaz s tiho željo, da bom zdržal do vrha. V čudovitem jutru sem zagrizel v strmino Orient Expressa. Marko in Urška sta mi sledila šele dve uri kasneje, zato sem med vzponom zaman pogledoval v globino z upanjem, da ju bom zagledal, kako me dohitevata. Veličastno vzdušje jasnega visokogorskega dopoldneva so nekaj ur motili le helikopter in letala, ki so zaman iskali med viharjem izginulega nemškega alpinista.



Iztok Tomazin na vrhu Denalija 6. 6. 1996

Avtoportret

V zgornji polovici stene sem nevede plezal po strmejši in manj obiskani smeri Wickwire. Več kot šest tisoč metrov visoko se vse smeri v zahodni steni pridružijo normalni smeri po Zahodnem steburu. Tam sem srečal prve ljudi — dve navezi angleških alpinistov, ki so se z zadnjimi močmi opotekali proti vrhu. Čeprav še slabo aklimatiziran sem jih prehitel in dobrih osem ur po odhodu iz baze veselo presenečen prisopihal na vrh.

Če sem kdaj v visokih gorah pričakoval trd boj z mrazom, viharjem in drugimi nevšečnostmi, sem ga med vzponom na vrh Denalija. Namesto tega sem na najvišji točki Severne Amerike užival v slepeči jasnini, čudovitem razgledu in temperaturi komaj kakih pet stopinj pod ničlo. Pravijo, da se tak čudovit dan na Denaliju zgodi le nekajkrat na leto. Kakšno nasprotje pravkar minulim viharnim dnevom v bazi! Na vrhu bi rad ostal do poznega večera, tako lepo in mirno je bilo, privoščil pa sem si le nepozabno uro. Priganjala me je misel na smučanje.

SREČANJE

V začetku smučanja z vrha visoke in zahtevne gore je nekaj slovesnega, pa tudi negotovega. Bivanje na vrhu je neujemljivi čas med dvema pustolovčinama, nepopisno zlitje miru po veliki izpolnitvi in srhljivega vznemirjenja pred nadaljevanjem. Vzpon je pustolovščina, spust na podaljšanih stopalih pa še bolj.

Poslovil sem se od dveh japonskih alpinistov, ki sta v času mojih zadnjih smučarskih priprav strašno počasi prisopla na vrh. Zavijugal sem zdaj po eni, zdaj po drugi strani, večkrat pa kar po samo rezi izpostavljen-

ga vršnega grebena. Med slikovito vožnjo proti robu stene se je napetost stopnjevala.

Skrajno previdno sem zdrsel mimo orjaške opasti in pod menoj se je razprl prepad, kamor bi zgrmel ob najmanjši napaki. Tri tisoč metrov globoko pod zdrsavajočimi robniki smuči so zevale razpoke ledenika Kahiltna. Sren z izmerjeno naklonino dobrih petdeset stopinj je bil idealen za vzpon na sprednjih zobeh derez, za smučanje pa mnogo pretrd. Nad mano je nenadoma zahreščalo, da sem otrdel v strahu, da se je podrla opast. Pa je bil le Marko na snežni deski. Zmanjkalo mu je časa za vrh, na robu stene pa sva se zgrešila. Kakšno veselo presenečenje, saj sem bil pričran, da sta z Urško že sestopila v bazo!

Skupaj sva se nato predala igri gibanja v zahodni steni Denalija. Vse lepše, lažje in bolj sproščeno se mi je zdelo. Minila je bojazen, da bi se mi odpela smučka, da bi zdrsnil na ledeni plošči ali med zastrugi, da bi bilo karkoli narobe. Potrjeval sem že znani občutek. Višje ko smučam, lepše je, večja ko sta izziv in obremenitev, bolj sem zbran, navdušen, sproščen, zlit z dejanjem. Bolje mi gre.

NA ROBU

Kljub kilavemu vremenu sem 10. junija dopoldne prepezal 900-metrsko ledeno Diagonalo, ki izstopi na grebenu 5200 metrov visoko. Smer je obetala smučarsko »šestico«. Na robu stene sem drhtel v stopnjujočem se vetru, gledal grmadenje oblakov in se počasi zavedal spontane odločitve, ki ni imela nič skupnega z razumsko presojo. Vleklo me je navzgor, moral sem nadaljevati poslabšanju vremena navkljub. Vedel sem, da ta dan ni nihče niti poskušal vzpona proti vrhu.

Sam sem bil na pobesneli gori, sam na pragu velike pustolovščine. Stvari v visokih gorah so usodno preproste: ne smeš prestopiti meje. Ko sem se v megli in strašnem viharju že združiv pehal proti vrhu Denalija, sem vedel, da hodim po robu, ki ga večina prepozna šele, ko ga prestopi — ko je največkrat prepozno, tako kot je bilo za Nemca na Denali passu pred nekaj dnevi ali za desetine drugih pred njim. Sunek orkanskega vetra bi me lahko odnesel, mraz okoli petdeset stopinj pod ničlo je pil toploto telesa, megla je slepila in hromila... »Še malo in še malo...«, je odzvanjalo, »dokler ne bom začutil, da je prenevarno, dokler bom vedel, da se še lahko vrnem...«

V takem ne smeš ničesar pozabiti in ne smeš spregledati nobenega opozorila. Težko se je ves čas zavedati grozečega dogajanja npr. v zmrzujočih delih telesa, če si polno zaposlen s plezanjem, smučanjem ali golim preživetjem v viharju. In še težje je ukrepati. Tokrat so bili kritični predvsem prsti rok. Vso možno energijo sem usmerjal vanje in jih s težavo ohranjal pri življenju. Če bi pozabil nanje, bi zmrznili.

Vršni greben se je kot srhljiv, usodno privlačen privid včasih zarisal skozi meglo. Vrh je bil popolno nasprotje doživetja izpred štirih dni. Boj za obstanek namesto meditacije, besnenje elementov namesto prijaznega pozdrava. Bajlo sem zabil v sneg na najvišji točki in jo tam pustil za dokaz. Potem je šlo za sekunde: nič se ni

S PONOSOM PROIZVEDENO V SLOVENIJI

Vrhunska alpinistična in gorniška konfekcija
iz najkvalitetnejših materialov, ki vas bo popolnoma
ščitila pred mrazom, vetrom in vlago.
Narava bo lepša in prijaznejša.

SKRBIMO ZA VAS IN VAŠE ZDRAVJE



Kot smo skrbeli za dr. Iztoka Tomazina in Marka Čara
na vrhu 8068m visokega Gasherbruma (Hidden Peak)

ITU
Sports Fashion



PRODAJA

SPORT EKSTREM, BTC hala D, Šmartinska 152, tel: 061 1852673

ALP SPORT KAMNIK, Perovo 27, Kamnik, tel: 061 812 936

&
od Novembra, nova specializirana trgovina z alpinistično opremo
MM SHOP, Gornji trg 16, Ljubljana, tel: 061 125 04 23

VELEPRODAJA

ITU d.o.o., tel/fax: 061 1852673, 1851465

smelo zataktniti, nobenega giba nisem smel ponavljati. Med pripravo na smučanje sem skoraj izgubil nadzor nad zmrzujočimi prsti. Dobro, da sem imel na sebi obleko MM Sports Fashion iz gore texa, najboljšo, kar jih izdelujejo slovenski proizvajalci.

Ob skoraj nični vidljivosti skozi zaledenela očala v megli sem med vožnjo po vršnem grebenu bolj slutil kot videl opasti, na katere nisem smel zapeljati, sicer bi ob Cassinovem razu zgrmel tri kilometre globoko. Tik pod grebenom me je spodneslo na ledeni plošči, a sem se po kakih dvajsetih metrih drsenja in prevračanja srečno ustavil.

Na ravnini pod vršno kopo sem doživel najtežje trenutke dneva. Pritisnil je orkanski veter in hkrati me je zagrnila tako gosta megla, da sem komaj vedel, kje je zgoraj in kje spodaj. Nisem se smel premakniti z mesta, dokler ne bi zagledal naslednje markirne zastavice, sicer bi se zanesljivo izgubil. Hitro sem se ohlajal. Srhljivo čakanje, ki bi marsikoga zvalo v usodno napako, pa je končno prekinil trenutek, ko se je megla nekoliko zredčila in sem lahko nadaljeval. V megli in difuzni svetlobi nisem videl reliefa tal, zato sem vsako spremembo začutil šele, ko sem zapeljal nanjo. V prečnici pod Denali passom, s katere je v smrt zdrsnilo že mnogo alpinistov, sem se komaj ustavil tik na robu zevajoče razpoke.

Iztok Tomazin med smučanjem po smeri Wickwire, v globini ledenik Kahiltna.

Foto: Marko Čar



Ko sem ob pol desetih zvečer v snežnem metežu prismočal v tabor 5200 metrov visoko, so me gledali, kot bi padel z Lune. In ko sem odsmučal proti robu stene in v prepad Reševalnega ozebnika, me je pospremila grobna tišina. Ozebnik sva z Markom prepeljala že pred nekaj dnevi; solidna petica z največjimi težavami na vrhu. V polmraku in metežu sem v spodnji polovici zapeljal preveč levo in se znašel v vodnem ledu z naklonino 45 stopinj. Noge so zadržetale v skrajnem naporu, skrbno nabrušeni robniki so škrtali in zdrsavali, edina orientacija v megli pa je bila temna senca v globini — največja od zevajočih razpok v vznožju stene. Ni šlo več za metre, pač pa za milimetre. Ko sem se rešil ledu, sem moral preskočiti serakec, ki bi ga ob boljši vidljivosti lahko obšel. V polmraku in vse gostejšem metežu sem se prebil še skozi labirint razpok in ob enajstih zvečer prismočal v spečo bazo. Urško in Marka je že hudo skrbelo, rangerji pa so za naslednji dan že pripravljali reševalno akcijo...

MESSNERJEVA SMER

V treh dneh je zapadlo čez pol metra novega snega, dvakrat sem bil že na vrhu Denalija in dvakrat sem smučal z njega, naslednji dan pa smo predvideli za odhod; torej dovolj razlogov, da bi se potešen in pomirjen pričel pripravljati na slovo od gore.

Čarobna privlačnost vrha pa me je še enkrat zvalila v ledene strmine. Po gori je spet razsajal orkanski veter. Marko in Urška sta se vračala z vrha, ki sta si ga tako želela doseči skupaj, sam pa sem zagazil v Messnerjevo smer. Letos sta jo preplezala le Hrvata, a eden se je med sestopom ubil.

Kmalu nad robno zevjo je vsega nekaj metrov mimo mene prihrumel manjši pršni plaz; toliko da me je opozoril na večje pošiljke, ki so v naslednji uri zgrmele z vršnih snežišč. Umikal sem se jim s tekomo na konicah derez, rangerji pa so v bazi strmeli skozi daljnogled. Trda, ponekod ledena strmina je bila prekrita s svežim snegom. Dobro aklimatiziran sem se na vso moč pehal navzgor. Vreme se je spet kvarilo. Orjaški val oblakov je z juga butnil ob goro, vse do roba stene. Vrh se je odeal v zlovesčo kapo. Prav nič si nisem želel še ene mejne izkušnje. Take stvari so neponovljive.

Denali mi je za slovo prihranil pol razgleda s samotnega vrha, drugo so bile kipeče gmote oblakov. Še tretjič sem z uravnave pristamfal na najvišjo točko celine, jo poljubil in nato zdrsel po zračnem grebenu. Z ostrimi zavoji in glasno prepevajoč sem privijugal mimo zapredenega Adriana, enega od najboljših ameriških alpinističnih smučarjev, ki se je brez smuči vzpenjal proti vrhu. Komaj je dojemal, da že tretjič peljem z vrha, in ko sem rekel, da bom smučal po Messnerju, je samo nekaj zamrmral.

Na robu stene je valovilo megleno morje. Prepustil sem se občutku, ki me je v bleščeči sivini popeljal skozi zgornji kombiniran del smeri v ozebnik. Smučanje v megli po Messnerjevi smeri je bilo svojevrstno doživetje. Napeto, zahtevno, največji problem pa je bil, da zaradi difuzne svetlobe nisem videl pogostih ledenih plošč, niti nisem mogel določiti konfiguracije površine;

čutil sem jo le iz položaja smučī, kar je zelo otežilo zavijanje. Megla se je le nekajkrat raztrgala, da sem se lahko bolje orientiral in se nagledal globine. Srečno sem našel edini prehod preko previsne robne zevi, nato pa je bil do baze le pršīč globine od kolen do pasu. Kar plaval sem v belini in čeprav nisem skoraj nič videl, sem z brezmejnīm užitkom nanizal nekaj sto zavojev, katerih globoka sled je naslednji dan, ko smo zapuščali goro, kot srebrna kača spominjala na veliko doživetje.

* * *

»Pa zakaj si šel trikrat na Denali in celo trikrat smučal s samega vrha po različnih tako zahtevnih smereh...? Večina je presrečna, če jim uspe enkrat, in to brez smučanja,« so me spraševali najprej rangerji in kasneje mnogi drugi.

Moral sem se vračati na vrh in če bi bilo boljše vreme, bi šel še večkrat, kljub polamemu mrazu in himalajskim razsežnostim gore. Dovolj sem še imel motivacije in moči. Všeč mi je bilo. Z goro sem dobil poseben stik, ki se ga ne da opisati. Prigaral sem tri bližnja, zelo različna srečanja, tri neponovljiva doživetja. Spoznal sem tri Denalijeve zelo različne obraze.

* * *

Slovensko alpinistično smučarsko odpravo DENALI 1996 smo sestavljali **Iztok Tomazin**, vodja in

zdravnik (36), **Marko Čar** (26) in **Urška Poljanšek** (25). Kljub pretežno slabemu vremenu smo krepko presegli že tako visoko zastavljene cilje. Bilo je prvič doslej, da se je nekdo v tako kratkem času trikrat povzpel na vrh in smučal z njega po treh različnih smereh (Tomazin). Prav tako je bila prvič doslej presmučana in predeskana kombinacija smeri Orient Express-Wickwire (Čar, Tomazin), drugič doslej je bila z vrha presmučana Messnerjeva smer (Tomazin), opravljeno je bilo eno od redkih deskanj z vrha Denalija (Čar). In Urška je bila prva Slovenka na vrhu Denalija. Še pomembnejša od vrhunskih dosežkov so bila čudovita doživetja med tritedenskim bivanjem v osrčju ene od najmogočnejših gora na svetu.

SPONZORJI ODPRAVE

Finančno: Red Bull, Alpina, SRC Computers, Planinsko društvo Žiri, KBM, Alpinistični odsek Trzič, Elitex HB, Ganamm, SRC Fis, Avto Čar, Kmečka družba, Ključavničarstvo Poljanšek, Snowboard zveza Slovenije, ŠOU, Etiketa, PD Krize.

Materialno: ITU (oblačila), Hooger, ABS, Ellab, Alpina, Planika, Elan, Didakta, Montana, Lowa, Vrh, Optika Primc.

GORNIŠKO ROMANJE POD TIBETANSKO SVETO GORO KAILAS

SNEŽNI PRINC

MILAN PETERNEL

*Na svetu ni takega gorovja, kot je Himalaja,
in v njej ni gore, ki bi bila lepša od Kailasa.
Ramayana, indijski ep*

Če bi Sagarmati ali kaki drugi znani gori odvzeli kakšen kilometer višine, bi bile to samo še gore, samo še ene izmed mnogih v dolgi vrsti snežnih piramid, ki se imenuje Himalaja.

Kailas pa je tudi s svojimi samo 6714 metri nekaj posebnega. Ima štiri povsem različne simetrične obraze, ima svojo zgodovino oboževanja in čaščenja, poleg tega pa je ločen od glavne himalajske verige, tako da stoji sam sredi tibetanske ravnice in je zato videti še lepši.

ŠTEVILKE V ZAČASNO KITAJSKEM TIBETU

Tibetanci mu pravijo Kang Rimpoče, kar pomeni Snežni princ. Po verovanju Hindučev in Tibetancev predstavlja središče vesolja. Da se srečaš s Snežnim princem, moraš najprej poleteti v Katmandu, kjer trčiš ob kitajsko birokracijo, potem trpeti vožnjo v neudobnem kamionu po nečem, kar je na zemljevidu označeno kot avtocesta, v resnici pa ni niti kolovoz, in nekaj tednov dvakrat na dan jesti samo kekse ter šest tednov prenašati muhe svojih čudaskih sopotnikov.

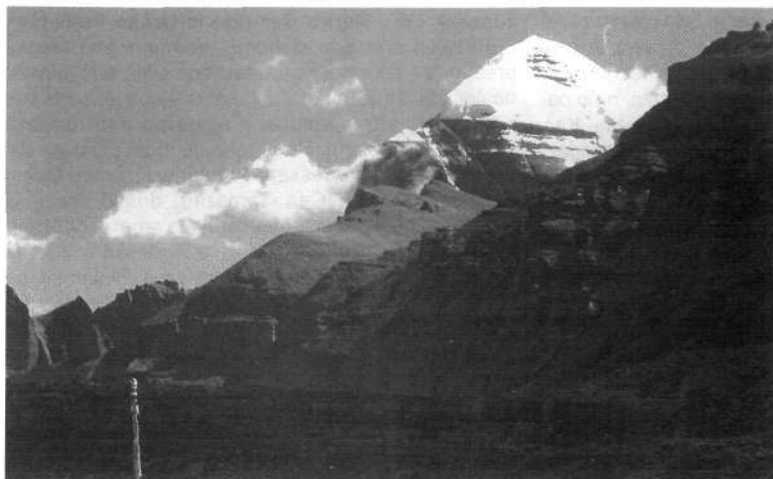


Menihi v Tibetu

Foto: Alenka Jamnik

Najtežja ovira je kitajska birokracija. Na njihovi ambasadi ti vljudno pojasnijo, da kitajske vize ne moreš dobiti brez kupljene letalske karte za Laso, zato tečeš na letalsko agencijo, kjer ti še bolj prijazno povejo, da karte ne moreš kupiti brez odobrene vize. Angleži temu rečejo Catch 22, Slovenci rečemo paradoks. Kako ga je mogoče rešiti, ne vem, na srečo pa je to vedel Darko, diktator naše skupinice, brez katerega se nakatere stvari ne bi iztekle tako, kot so se.

Ko se je to uredilo, smo poleteli v Laso. Že sam polet je nekaj posebnega in če so ti bogovi naklonjeni, je obla-



Sveta gora Kailas

Foto: Milan Peternel

kov ravno toliko, da odrežejo vrhove, nižje od 8000 metrov, in tako vidiš samo tiste najvišje — Čo Oju, Daulagiri, Makalu, Lotse, Everest. Še bolj poseben je pristanek v Lasi, ko se A320 v spirali spusti v ozko dolino, s konicami kril neverjetno blizu vrhovom hribov v okolici mesta Lase. Ko to preživiš, se znajdeš v letališki stavbi, kjer si samo še številka.

Na potnih listih smo morali imeti nalepljene številke od 1 (diktator Darko) do 10 (avtor članka) in pod tem nazivom te potem kličejo k okenčkom. Poševne uradnikove oči se zapicijo vate in če si mu simpatičen, lahko vstopiš v Tibet, pravzaprav v avtonomno regijo Tibet, na Kitajsko.

Potem te z avtobusom odpeljejo v Laso in ti spotoma povejo, da ne boš spal v prijetnem tradicionalnem hotelu Jak, pač pa v veliko lepšem, udobnejšem in sploh in oh boljšem hotelu Government. Po 90 kilometrih vožnje se znajdeš v ogromnem realsocialističnem kompleksu s plastičnimi rožami na mizah in osebjem, ki odlično obvlada kitajščino in od tebe pričakuje isto.

Po nekajdnevem turističnem (črednem) ogledovanju Potale, Jokhanga, najsvetejšega hrama v Tibetu, kjer je do leta 1950 celih 1300 let gorel večni ogenj in so ga ugasnili kitajski tanki, ki so pripeljali na dvorišče, samostanov Sera, Drepung in Thsur-pho se prične pustolovščina.

Kamion v reki Brahmaputra



DVA TISOČ KILOMETROV VOŽNJE ČEZ TIBET

Dva tisoč kilometrov dolga vožnja čez Tibet. Program vožnje: 1. dan: zajtrk — čaj, 12-urno premetavanje v kamionu, večerja — keksi. In tako petkrat, šestkrat v treh minutah — do desetega dne.

Vmes je kakšna driska za popestritev in za zabavo skrivanje pod cerado na kontrolnih točkah. Na Kitajskem se na kamionu lahko vozijo Kitajci, Indijanci, črnci, marsovci, belci pa ne. Lahko pa bogati belčki, kar mi nismo, najamejo džip za 10.000 USD po osebi in potem ugotovijo, da se z njim zaradi preglobokih rek sploh ne da priti na cilj. Nekaj juanov pa v Tibetu dela čudeže in vojaki na kontrolni točki niso videli nobenih belcev.

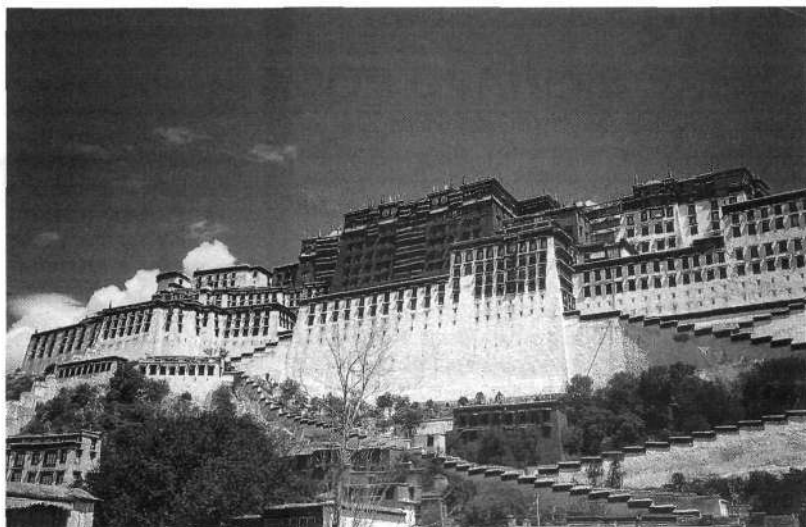
Trinajst je za Tibetance srečna številka. Mislili smo, da v Tibetu to velja za vse, pa očitno velja samo za Tibetance, saj se je za nas ta dan potovanje skoraj končalo. Jarlung Tsampo (Brahmaputra) je bila s svojim blatnim dnom pretrd oreh za naše kamione. Težka vozila so se pri prehodu reke ugrezala v mulj in jim je zato motorje zalivala voda. Na srečo smo imeli dva tovornjaka, ki sta drug drugega vlekla ven. Ker nam reke večkrat zapored ni uspelo prečkati, smo poizkusili 60 kilometrov višje, kjer je reka hitrejša in dno zato bolj kamnito. In smo prišli čez. Šoferja — Tibetanca sta seveda trdila, da je to zaradi molitev, ki sta jih navijala na kaseti.

Dva dni kasneje se je iznenada iz ravnice, kjer ni nič drugega razen vetra in peska, dvignil Kailas.

Nekaj ur zatem smo prišli v mesto Darčen. Zemljevid spet laže — velika rdeča pika na njem je v resnici deset hiš, katerih prebivalci se utaplajo v lastni umazaniji.

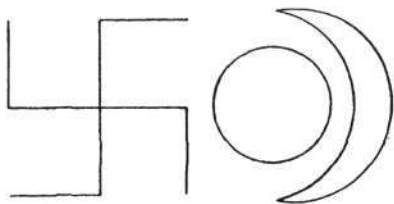
HOJA OKOLI GORE

S hribov nad Darčenom se na eno stran ponuja pogled na Kailas, na drugo pa na Gurla Mandato, tretjo najvišjo goro znotraj Tibeta. Pod njo ležita veliki jezera Manasarovar in Raksas Tal. Prvo je turkizno modro, njegova voda pa naj bi imela čudežne lastnosti — kapljico vode spustiš na glavo in vse bolezni od prehlada do aidsa izginejo. Na njegovih bregovih je mogoče najti



Potala v Lasi

precej lepe, od vode obrušene opale in nenavadno težak pesek (zlato, platina?). Jezero Raksas Tal je zelo temno in deluje zlovesče. Raksas v sanskrtu pomeni demon. Kdor bi obhodil Gurla Mandata in si na zemljevid risal njeno obliko, bi ugotovil, da se obris gore zaključi v pravilno svastiko. Simbol kljukastega križa tako izvira iz Tibeta, kjer pa ima seveda čisto drug pomen.



Star tibetanski simbol je svastika. Polmesec je stilizirana oblika Raksas Tala, krog predstavlja Manasarovar, svastika pa je Gurla Mandata.

Mesto Darčen bi bilo zadnja luknja na Zemlji, če ne bi ležalo pod Kailasom. Tako pa predstavlja za številne romarje začetek in konec kore. Kora je namreč krožna pot okoli gore. Kdor enkrat zaključi ta krog, je po tamkajšnjem verovanju ponovno rojen, očiščen vseh grehov. Če se da, opravi romar koro trikrat v življenju, kdor pa jo 108-krat, doseže nirvano. Kora je dolga 54 kilometrov; $108 \times 54 = 5832$ — zato priporočajo tri kroge. Najvišjo točko doseže na sedlu Dolma La, 5630 metrov, malo pod njim pa leži najvišje jezero na svetu. Najbolj verni jo »prehodijo« tako, da se mečejo na tla za celo dolžino telesa.

Nomadskih šotorov okoli Darčena je več kot hiš v mestu, saj sem prihajajo romarji iz celotnega Tibeta, potovanje pa lahko traja več mesecev.

Ob poti so trije samostani; najbolj znan je zadnji, Dzutrul Phug, ki je prislonej ob veliko skalo, v kateri je

votlina, kjer naj bi živel Milarepa. Dokaz za to je odtis njegove roke v živi skali na stropu votline.

Tibetanci budistične vere, to so praktično skoraj vsi, koro prehodijo v sourni smeri, pripadniki religije bon po pa v obratni smeri. Bon je starodavna vera Tibetancev iz časov pred prihodom budizma. Ker jo je budizem skoraj povsem izpodrinil, je morala prevzeti številne njegove elemente, če je hotela preživeti. Zato danes budisti jemljejo religijo bon po kot eno izmed svojih sekt.

Ni treba, da narediš 108 krogov, da doživiš nirvano. Dovolj je, da greš v Darčenu na mrzlo pivo. Ne vem, ali je Hoang Ho res tako dober ali pa se ti tako zdi, ker je prvo pivo po enem mesecu.

CESTA NAD GLOBOKO REKO

Ob vračanju nazaj se scena ponovi. Mimo bežijo peščene sipine, daleč za njimi se kot kosi stekla lesketajo velika jezera, široke kotline obroblyajo ponekod rjavi hribi, podobni fotografijam z Lune, drugič se v daljavi šopiri Himalaja. Vrnitev naj bi bila le še formalnost. Tako vsaj misliš, dokler ne prideš v Njalam.

Njalam po tibetansko pomeni cesta v pekel. Ko se voziš po tej cesti, vklesani v strm kanjon, na tovornjaku, ki je zaradi ceste bočno nagnjen, tako da ceste sploh ne vidiš, ko pogledaš navzdol, ampak se ti pogled izgubi v globini, takrat ti je jasno, zakaj ima cesta tako ime. Ozka cesta je ponekod več kot tisoč metrov nad reko, ki jo ob pogledu navzdol bolj slišiš kot vidiš. Iz dna soteske se ves čas zlovesče dvigujejo meglice, ki skupaj z zelenimi pobočji soteske zelo spominjajo na kitajske slikarje s tušem. S sten padajo sto in več metrov visoki slapovi, kakšen manjši občasno stušira tudi kamion. V strmi soteski so pogosti zemeljski plazovi, tako da moramo večkrat odstranjevati skale s poti. Nekje pod cesto je zarjavel kamion, na njem pa desetkubična skala — vsi pač niso bili tako srečni kot mi, ko smo prestopili rdečo črto na mostu čez reko Sun Kosi, ki predstavlja mejo med Nepalom in Tibetom.

ŠERPE UMIRAJO POČASI

JANI KOKALJ

Letošnjega junija je zdravnik iz Kranjske Gore **dr. Jani Kokalj** v samozaložbi izdal svojo drugo knjigo »Šerpe umirajo počasi«, ki sta jo v recenzijah nemara kar primerno označila **Marko Elsner Grošelj** in **prof. Valentin Cundrič**. Prof. Cundrič med drugim piše, da dr. Kokalj v tej knjigi opisuje svoje videnje in doživljanje Nepala in tamkajšnjih ljudi. »Zapis sledi loku od rojstva do smrti, ki se preoblikuje v osebno tragičnost, vse to pa se prekriva z legendami in miti iz nepalske kulturne zakladnice. Kolikor je proza na začetku v rahlem konfliktnem odnosu med dvema okoljema, slovenskim in vzhodnjaškim, pa se proti koncu vse bolj odpira, na eni strani k poetiziranju nepalske pokrajine, na drugi pa k prepletu običajev ljudi, njihovemu bivanjskemu izkustvu in žive pričujočnosti legend, ki še niso pozabljene. Te legende nam pravzaprav šele odpirajo naš pogled v razumevanje drugačnosti.« — M. E. Grošelj pa med drugim piše, da »je v Šerpah, ki umirajo počasi, zajeta vsa lepota sprejemanja in dajanja nepalske pokrajine in značilnosti, ki zaznamujejo tamkajšnje ljudi. S filozofskim mirom in modrostjo dehti to pričakovanje življenja in preprostosti.«

Z dovoljenjem avtorja objavljamo odlomek iz te knjige, kar naj bo povabilo k branju celotnega dela. (Op. ur.)

Kaj pomeni Šerpa? Shar-pa pomeni človek z vzhoda. Še pred štiristo leti so namreč Šerpe živeli v Tibetu, potem pa so preko prelaza Nangpa La prišli v Kumbu. V Kumbuju je takrat živelo veliko jetijev in nekaj divjih živali. Jetiji so velika, ljudem podobna bitja, poraščena z gosto dlako in velikih stopal. Jetiji so živeli med skalami in jedli, kar jim je prišlo pod roke. Le malokdo jih je videl. Tudi jetiji so takrat prvič videli ljudi in so bili močno radovedni. Šerpe so s seboj pripeljali nekaj živine: jakov, koz in ovac in nekaj psov. Najprej so si napravili šotore, potem pa vse boljša bivališča in nazadnje trdne, kamnite hiše. Začeli so sejati ajdo, ječmen in proso in saditi krompir ter drugo zelenjavo. V začetku so jedli le campo, močniku podobno hrano iz moke, ki so jo imeli na razpolago, in stev, golaž iz krompirja in druge zelenjave.

Nekoč ob koncu monsuna so ljudje spet začeli kopati krompir in pospravljati radič in špinaco. Nad krajem, ki se danes imenuje Tame, so sedeli jetiji in gledali, kaj delajo ljudje. Iz pobranih pridelkov so si Šerpe skuhalo golaž. Ker je vse lepše dišal, so jetiji postajali vse bolj lačni. Ponoči, ko so ljudje zaspali, sta dva od jetijev prišla v vas in poskusila, kaj jedo ljudje. Hrana jima je bila všeč, zato sta pobrala vse, kar sta lahko nesla, da bi jedli še drugi jetiji.

Požrešnim jetijem je bilo to premalo, pa so se ponoči še enkrat odpravili v dolino. Pridrli so v vas, pojedli ves



Ko se je Kami po eni od odprav vrnil domov, je šele prvič videl štiri mesece staro hčerko Sonam Jangin.

golaž in se potem lotili še pridelkov. Izkopali so veliko krompirja, populili veliko zelenjave in potacali veliko njiv. Na šerpovskih poljih je nastala velika škoda.

Tudi naslednje jutro so jetiji opazovali, kaj počno Šerpe. Videli so, kako Šerpe molzejo jake in so ponoči na molžo prišli še oni. Škode je bilo tako vedno več.

Po koncu žetve in drugih poljedelskih opravil so imeli Šerpe praznovanje. V ta namen so zvarili velike količine čanga, domačega piva. Danes ga veliko napravijo iz riža in koruze, takrat pa tega še ni bilo v Kumbuju in so pivo varili iz žit, ki so jim bila na razpolago. Dolgo v noč so plesali, peli in pili. Precej je bilo pijanih, ko so se proti jutru spravili spat. Jetiji so spet prišli v vas in popili vse preostalo pivo.

Zaradi vedno večje nesreče in škode so bili Šerpe močno jezni. Dolgo so razmišljali, kaj naj naredijo. Opazili so, da jih jetiji podnevi opazujejo in potem ponoči posnemajo, zato so se odločili, da napravijo še eno zabavo. Zvarili so dve vrsti piva, eno zase, eno za jetije. V slednjega so nasuli strupa. Potem so napravili lesene nože. Ko je zabava že nekaj časa trajala, so uprizorili pretep z noži. Nekateri so celo obležali in se naredili mrtve. Jetiji so vse to natančno opazovali. Ko so se ljudje odpravili spat, so ponovno prišli v vas in se lotili piva. Ljudje pa so jih tokrat skrivoma opazovali iz svojih bivališč. Prej so še zamenjali lesene nože za prave, ki so jih v ta namen natančno nabrusili. Po pesmih in plesu so jetiji pograbili nože in se začeli klati med seboj. Prav kmalu so bili vsi mrtvi. Česar niso napravili noži, je opravil strup v pijači, namenjeni jetijem.

Le ena od mladih jetijevih mater je od daleč gledala, kaj se dogaja. Zaradi poroda ni mogla na zabavo. Tako sta ona in njen komaj rojeni sin ostala edina živa jetija. Takoj, ko je videla vso tragedijo svojih prijateljev, je z otrokom pobegnila daleč stran v hribe.

Od takrat se je jetiji hudo bojijo ljudi in le malokdo jih je potem še videl. Samo sledi včasih ostanejo v snegu.

Očitno jetiji zelo redko zaidejo v bližino vasi. Pravijo, da jetija dandanašnji lahko vidi le zelo srečen ali pa zelo nesrečen človek. V prvem primeru človek jetija prvi opazi in jeti mora baje zaradi tega umreti, v drugem primeru pa jeti prvi opazi človeka in ga ubije.

Za glavno mesto šerpovske pokrajine Solu Kumbu šteje sicer Namče Bazar, zgrajen na vzpenjajočih se terasah visoko nad reko Dud Kosi. Vendar je največje šerpovsko naselje še višje, kaki dve uri nad Namče Bazarjem. Kumdžung leži na planoti in šteje več kot sto hiš. Kamorkoli obrneš pogled iz Kumdžunga, lahko vidiš vsaj enega od prelepih sedemtisočakov, ki obkrožajo planoto. Kvogde, Tamserku in Kangtega, malo naprej pa ena od najlepših gora na svetu, Mati bogov Ama Dablam. Ko vrhove rdečijo še zadnji žarki zahajajočega sonca, imaš občutek, kot da bi stal sredi ogromne katedrale z napol pogašenimi lučmi. Občutek neskončnega miru in nadiha otožnosti ponoči in čutenje nepotvorjenega življenja podnevi je izkušnja prav za vsakogar, ki pride semkaj iz tujega sveta, polnega hitrosti in množice nepotrebnih in nepomembnih zapletljajev. In če se ustaviš za nekaj časa, da vdahneš vase ta mir in to neprisiljenost, si zaželiš ostati tukaj dlje, kot si prej nameraval. In ko odideš, nekaj tistega miru odneseš s seboj, kamorkoli te že vodi pot.

Lama pride v Kumdžung le v času slavlja. Drugače čuva lamaserijo stavec, sicer oblečen v ponošeno odevalo lam, pa prav nič podoben enemu izmed članov najvišje kaste na hierarhični lestvici Šerp. Prispevek za lamaserijo seveda zna pobrati od obiskovalcev, kaj drugega od njega tudi nismo pričakovali. Prijatelj **Kami**, Šerpa, nam je povedal o lamaseriji več kot smo si lahko zapomnili.

Najpomembnejši eksponat in zato na častnem mestu je jetijeva lobanja. Zaradi nedvomne vere prebivalcev Kumbuja v obstoj jetija prejkone zbuja v njih tesnobne občutke. Nam se je zdela podobna lobanji gorile ali

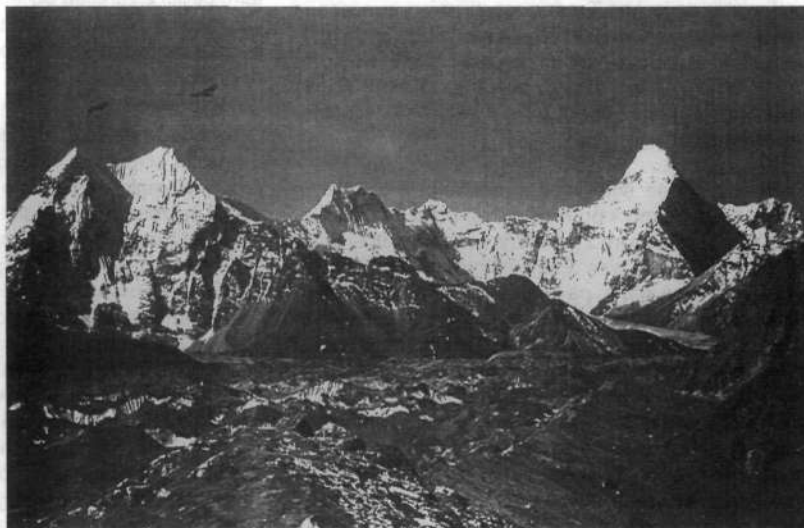
kake podobne opice, že malo oguljeni od starosti. Kami nam je razložil, da obstajata dve vrsti jetija. Lobanja, ki je razstavljena v lamaseriji v Kumdžungu, naj bi pripadala manjši vrsti, ki je manj nevarna, saj so jo tudi večkrat opazili v bližini himalajskih naselij.

Od večjega jetija, pravega snežnega človeka, so našli le sledi. Ostale so le redke pričre srečanja z njim in nekaj legend. Ena od njih, čeprav živa med Tibetanci, trdi, da živi snežni človek v skrivni dolini med najvišjimi vrhovi Zemlje. Dolina je polna toplih vrečev. Tu in tam pridejo jetiji iz doline, da bi ugrabili nekaj žensk človeške rase. Velikokrat jim je to uspelo in baje še živi nekaj prič, ki so jih videle ob takih prilikah. Ker so povsem neprilagojeni na življenje, kakršnega živijo njihovi številnejši sosede v Tibetu in Kumbuju, si hočejo z novim zarodom čimbolj približati možnosti, da ne bi izumrli.

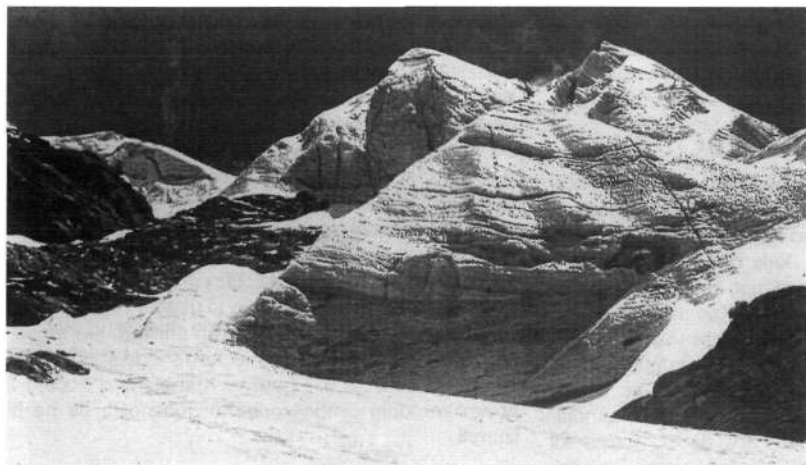
Senca je padla na domačije Kumdžunga. Z igrišča pod vasjo so se začele vzdigovati drobne meglice. Okoliški vrhovi so žareli v vznemirljivem ognju odhajajočega sonca. Svež hlad je začel polzeti po razgaljenih delih telesa, pa smo se tega zavedli šele takrat, ko so ugasnili večerni ognji na obzorju in se je stena Kumbujile popolnoma odela v črmino.

Ponovno smo odhajali po ozkih potkah med hišami navkreber in pazili, da smo stopali na kamne, ki so gledali iz vode. Iz cevi je voda namreč neprestano tekla v korito, iz korita pa se je po potkah razlivala proti planoti z igriščem. Ob koritu so še zadnje Šerpani pospravljale pomito posodo in oprane cunje. S hihitanjem so nam dale vedeti, da so opazile naše napore, da ne bi kdo stopil v vodo. Drobne postave s črnimi očki in svečami čez usta so še vedno čofotale v blatu pod koritom.

Nad koritom je bila pot suha in oljenka nad vrtnimi vrati nam je kazala pot. V hiši Kamijevega tasta je bila izba nad hlevom zelo prostorna. Posedli smo ob stenah in se počasi udomačevali v novem okolju.



Venec šest- in sedemtisočakov z lepoticco Ama Dablamom okoli Kumdžunga



Iceland Peak na eni od avtorjevih poti po Nepal

Prav na sredo dnevnega prostora je **Gurung** prinesel pečico iz pločevinaste škatle za olje, na kateri je še vedno z velikimi črkami pisalo »Mejzan soil oil«. V dveh nadstropjih je iz pečice žarelo oglje. Dokler nas ni začel greti čang, smo se drenjali okoli tiste pečice kot za stavo. Noči so tukaj dosti bolj hladne kot v drugih šerpovskih vaseh. Na mizo blizu pečice je priromal sod čanga, plastičen sod, zapuščina ene od odprav. **Ang Tsering** nam je takoj zagrozil, da bo treba spiti cel sod, ker je namenjen Kamijevi vrnitvi. Kljub ubogljivosti, resničnemu trudu in dodatnim gostom nam ni povsem uspelo.

Sodu s čangom je sledila večerja: čebulja juha, obvezni dalbat in množica drugih dobrot. Ker se nihče od nas tiste dni ni mogel pohvaliti s slabim apetitom, je zaloga na krožnikih prav hitro izginjala. Najesti se je treba do sitega, zato napol prazne krožnike sproti polnijo, dokler s težavo le ne najdeš načina, kako ustaviti prizadevne gostitelje. Večkrat je bilo komu od nas treba priložiti riž in priloge, bolj se je širil Ang Tseringov obraz. Če smo prej mislili, da je Ang Tsering resen zaradi svečanega trenutka Kamijeve vrnitve, se je sedaj izkazalo, da ga je veliko bolj skrbelo, kako nam bo všeč hrana. Ko so se pripravljene količine močno posedle, te skrbi ni bilo več, Ang Tseringov obraz pa je bil spet raztegnjen v prešeren smehljaj.

Presenečenje pa smo vseeno doživeli, in to tako, s kakršnim se ne more pohvaliti veliko obiskovalcev Nepala. Gostitelji so nam z nekaterimi sosedi skupaj privedli pravi šerpovski ples. Edini instrument v prostoru je bila Damjanova kitara, pa je med plesom mirovala.

Vrsta moških in ženskih postav je bila v začetku čisto na miru. Vsaj nam se je zdelo tako. Potem se je počasi in povsem tiho, nato pa vse glasneje in vse hitreje slišalo in občutilo bobnenje. Kot da bi prihajalo nekje iz središča Zemlje, kot bobnenje tik pred potresnim sunkom. Skupaj z naraščajočim bobnenjem šerpovskih grlenih glasov so se gibala telesa. In topotali podplati. Vse hitreje in vse močneje, tako da se je nazadnje tresla cela hiša od topota nekaj parov nog. Bobnenje in

topot nog sta se zalezla v nas, da smo otrpili vsak na svojem sedežu.

In ko se je na višku kar naenkrat končalo, kot bi nekdo odsekal magnetofonski trak, je v nas še vedno zvenelo, bobnelo in brnelo. Le počasi so se zaznave umirjale v čudno neznano tesnobo. Potem se je spet začelo: ponovno povsem mirno in tiho do vrhunca gibanja in bobnečega akorda. In predno se je tesnoba polegla, ponovno.

Pamet je brskala po čudnih občutkih, ne čisto tujih, pa spet ne domačih, a ni našla ničesar. Sedanjemu načinu našega življenja je ta tesnoba neznan. Nekam daleč v preteklost so se odpirala vrata, zgodovina je izginjala. Starodavni duhovi so se približali, strahovi in ritem nekdanjih rodov se je zlil s plesalci. Moč starodavnih šamanov je ohromila racionalne možgane dvajsetega stoletja. Kljub tesnobi nas je davčina posrkala vase in večina od nas ni opazila, kdaj se je ples končal.

Le počasi smo se vračali v naš svet, k čangu, cigaretam, pečici z žarečim ogljem in razgretim, čisto mirnim šerpovskim postavam. Izraz nepopolnega zavedanja nečesa močnega in skrivnostnega pa je še dolgo lebdel v zadimljenem prostoru.

Ob odhodu smo še enkrat doživeli nekaj že skoraj tuje-ga našim običajem. Vsak od nas je dobil kato, šal iz prosojne tkanine, za srečno pot in ponovno vrnitev. Kaj vse je še zbrano v obešanju kate okoli vratu, sam bog ve. In pa Šerpa, ki ti kato obesi. Za nas, vsaj za večino, je to nekaj tako presenetljivega, da marsikdo težko zadrži kakšno solzo ali pa vsaj občutek kepe v grlu. Občutek neimenovanega ponosa in prsij.

Kami je takrat obesil kato na vejo ob majhnem čortenu že na prvem prelazu nedaleč od Kumdžunga. Ostali smo jih vzeli s seboj. V spomin na tiste ljudi, v spomin na dobre želje, v spomin na občutek ponosa in sreče v prsij, na občutenje ljubezni. Nekateri so jih spravili v predale, med druge dragocenosti. Nekaterim visijo na vidnih mestih. Duh himalajskih dolin in ledenikov je ostal s katami in dobre želje poštenih ljudi so še v njih.

Pogled nanje napolni človeka z mirom in pričakujočim hrepenenjem po ponovnem snidenju.

Do njega je prišlo po dveh letih. Dve noči smo takrat prespali tam. Ponovno smo pili čang in ponovno smo bili udeleženci zabave s šerpovskim plesom. Kate, ki smo jih tokrat sprejeli iz rok Kamijeve matere, niso več romale z nami. Večina jih je ostala na prelazu tik nad Kumdžungom. Ob nepreštevnih množici že obešenih. Čuvale nam bodo pot in spominjale veter in sonce nad Kumdžungom na našo prisotnost. Kumbujuli v čast in priprošnje bodo valovile, dokler jih ostro podnebje ne zmelje v prah. Toda takrat bodo verjetno že obešene nove z novimi željami in novimi spomini.

Da ne bi imeli težav na poti, težav, ki jih ponavadi povzročajo nagajivi hudobni duhovi, je **Namgjal** odlomil nekaj vejic trnja. Položil ga je na pot na najožjem mestu in ga obtežil s kamni. Preko poti je za vsak slučaj potegnili še črto in na vsako stran črte narisal po dva križa. Tako je škodljivim duhovom preprečil, da bi nam sledili in nas obenem priporočil v varstvo Kumbujuli, varuhu

Kumdžunga. Kate, obešene ob poti, so pomenile vrnitev. Vrnitev domov. Tudi za nas, ne le za Namgjala. Za tiste, ki se ne bodo vračali pod Kumbujulo, pa so zagotavljale mir na njihovih poteh. V vetru so valovile dobre želje dobrih ljudi.

In ponovno se je pojavilo vprašanje, neko ne povsem določeno čustvo. Kje pravzaprav je moj dom? Kraj mojega rojstva prav gotovo ne. Že davno sem odšel od tam in vračal sem se le, dokler je bila živa stara mama, prijateljica. Spomini so vezani predvsem nanjo, ne na kraj. Mar je moj dom tam, kjer živim? Nimam občutka, bolj čutim ta kraj kot kraj trenutnega bivanja. Mogoče je moj dom tam, kjer sem srečen, kjer sem miren, kjer se dobro počutim. Torej v Kumbuju tisti trenutek. Ali povsod po svetu, kjer so moje misli čiste, čustva mogočna in srce veselo. Vse bolj se mi dozdeva, da dom iščem preozko. Takrat, ko sem zadnjič obesil kato med ostale na prelazu nad Kumdžungom, že nisem vedel, ali grem od doma ali domov. In takrat, prav kmalu, se mi je

Križ na gori Škrlatici

Dne 6. julija letos so na drugi najvišji gori v Sloveniji, 2738 metrov visoki Škrlatici, ponovno postavili križ in v njegove temelje položili listino, katere faksimile objavljamo.

Dne 1. avgusta letos so ta križ blagoslovili, pri tem dejanju pa je bil med številnimi gorniki tudi duhovnik **Franc Svoltjšak**, ki je kot 13-letni fantič prisostvoval že blagoslovitvi prvega križa na tej gori 4. avgusta

Foto: Stanko Kofler



1935. Na fotografiji stoji na vrhu Škrlatice med **Tonetom Jegličem** (levo) in **Francetom Urbanijo** (desno).

ŠKRLATICA 2738 M, 06. VII. 1996

V Gospodovem letu 1996, na 6. dan meseca julija, 151 let po rojstvu Jakoba Aljaža, v petem letu samostojne države Slovenije, je bil na vrhu gore Škrlatice v Julijskih Alpah znova postavljen križ na istem mestu, kjer so ga postavili leta 1934 člani T. K. Skala ŽRTVAM PLANIN - po zaobljubi njihovega tedaj že umrlega člana Sandija Wisiaka. Križ je stal na tem mestu vse do leta 1954, ko je bil brezvestno podrt in vržen v prepad.

Pri današnji postavitvi križa, ki ga je izdelal mojster Peter Berglez s pomočjo Antona Logarja in Mirka Drašlerja v Šenčurju pri Kranju, na pobudo gorniškega kluba dr. Henrika Tume, so sodelovali:

FRANCE URBANIJA, DOVJE *France Urbanj*
 STANE KOFLER, DOVJE *Stanko Kofler*
 PETER BERGLEZ, KRANJ *Peter Berglez*
 TONE JEGLIČ, LJUBLJANA *Tone Jeglic*
 METOD HUMAR, ŠMARCA *Metod Humar*
 STANKO KLINAR, MOJSTRANA *Stanko Klinar*
 ANGELCA ŽEROVNIK, KOHENDA *Angelca Žerovnik*
 MARKO ŽEROVNIK, KOHENDA *Marko Žerovnik*
 JOŽICA MILAVEC, SEŽANA *Jožica Milavec*
 JANA GROHAR, BREZJE PRI TRŽIČU *Jana Grohar*
 JANEZ GROHAR, BREZJE PRI TRŽIČU *Janez Grohar*
 HARALD DRAUŠBAHER, LJUBLJANA *Harald Draušbaher*
 ANDREJ ŠARC, KRANJ *Andrej Šarc*
 GREGOR GOMIŠČEK, LJUBLJANA/DUVAJ *Gregor Gomišček*
 SLAVKO ZALAR, DOVJE *Slavko Zalar*

Od bivalega dotlej sta pomagala pri nošenju Čehinja in Čeh iz Liberec

zazdelo, da je tukaj, pa naj bo v Alpah ali v Himalaji ali kjerkoli drugje, kjer mi je bilo kdaj lepo, le mesto za počitek. In da je dom pravzaprav v meni in da ga torej nosim s seboj. In začutil sem tudi, da ga nosim s seboj izven vseh določenih prostorov in tudi časa. Bolečina je bila po tistem manjša. Na prelazu nad Kumdžungom pa visi vse več kat.

V siju luninih žarkov je svet drugačen. Bolj skrivnosten, bolj milosten, vznemirljiv. Nežna silhueta čepi na okenski polici v siju blede lunine svetlobe. Z lestenca na sredi sobe visijo

mate. Nizko, da te pobožajo po obrazu, ko stopiš pod njimi. Kot lasje ljube silhuete v okenskem okvirju. Žareče oči, vonj poželenja in ostra, prodorna privlačnost se zbirajo v katah, posrebrenih od luninega sija. Čutim mehko svilo las. Brskam med njenimi vlakni. Nekje tu mora biti ob dihu drhteča globina, kamor padajo vprašanja in odgovori. Združila sva želje, slo, hrepenenje. Združila sva telesi in vonje. Združila sva znoj. Majhno morje nad popkom še vedno drgeta. V kraljestvu kat sem si utrgal sadež, zrel in dišeč. V kraljestvu kat sem bil sadež, zrel in dišeč.

ŠE ENA NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

POSUŠENI ROŽMARIN

DR. MIHA POTOČNIK

Po kar precejšnjih zapletih in po malone enoletni zamudi je te dni naposled le izšla zajetna knjiga spominov pokojnega častnega predsednika Planinske zveze Slovenije, sooblikovalca dela slovenske planinske zgodovine in nasploh vsestranskega gonika dr. Mihe Potočnika, ki jih je izbral in dopolnil njegov sin Miha in uredil Avgust Stušek. Knjigo z naslovom »Posušeni rožmarin« je izdala in založila Planinska založba Slovenije, natisnila pa tiskarna Gorenjski tisk iz Kranja. Več kot 300 strani debela knjiga formata A4 je opremljena z vrsto fotografij, ki ilustrirajo opisovana dogajanja, ta pa so večinoma ponatisi iz Potočnikovih prejšnjih knjig in njegovi prispevki iz Planinskega vestnika, ki mu je bil do svoje smrti zvest dopisovalec. Z dovoljenjem založnika objavljamo manj znan odlomek iz knjižnega poglavja »Dogodivščine v steni in pod njo«, v katerem spoznavamo dr. Potočnika kot izredno duhovitega pisca. Naj bo to branje za pokušino povabilo k branju celotne knjige. (Op. ur.)

TRIGLAVSKO OKNO

Na vojaških medarmadnih tekmah v smučarskem teku na 30 kilometrov v Bohinju je bil Černivec skupaj s svojo niško ekipo (poročnik iz Arandjelovca, narednik iz Vel. Lašč, kaplarja Č. in Pibernik) prvi. Proti koncu tekme ga je začelo zvijati in črvičiti po trebuhu in je že hotel tik pred ciljem proti Zlatorogu odstopiti. Vendar je vzdržal še toliko, da je smuknil skozi cilj, nato pa je odvrigel palice, puško in teletnjak, počepnil vpricho oficirjev na čelu z generalom iz Ljubljane in polkovnikom Ožegovičem ter številnim civilnim občinstvom na čelu s podbanom Pirkmajerjem, med njimi je bila tudi vsa elita iz Ljubljane, vmes tudi veliko ljubljanskih dam, in se na veliko zaprepaščenje gledalcev (Ožegovič je utegnil samo še svarilno vzklkniti: Nemojte tu) neženerirano pred vsemi podelal, češ: Prekasno, gospodine pukovniče!

Vsak tekmovalac zmagovite četverice je dobil uro, nabavljeno pri urarju Eberlu v Ljubljani. Ure so tekle

samo pol ure po tekmi, nato so se ustavile kar po vrsti. Ko so reklamirali pri urarju, jim je skomignil z rameni in dejal: Kaj hočete, za ta denar ni več. S tem je povedal, da je bila stara jugoslovanska vojska vsaj pri kupovanju daril za tekmovalce zelo varčna. Kot da je Černivec na cilju že vnaprej vedel, kakšno uro bo dobil!

Ko smo že pri vojaki in derezah: leta 1935 sem bil kot narednik — dijak pri planinskem polku na orožnih vajah v Rudnem polju na Pokljuki. Tam so pripovedovali, da je bil malo prej na obisku visok general iz Beograda — inšpektor pešadije. Vojaki so bili v polni opremi, lepo postrojeni, sredi poključskih smrek, vsak je imel pred svojimi nogami na tleh poln nahrbtnik, na vrhu nahrbtnika pa z zobmi navzgor dereze.

Pregleduje in gleda inšpektor, pa se zagleda in zapiči v dereze:

»A šta je ovo, momče?«

»Gospodine generale, ovo su déreze,« strumno odgovori vojak — planinec.

»A čemu to služi?«

»Gospodine generale, ovo je za penjanje.«

»Pa dobro, ajde da vidim. Popni se na drvo!«

Mož je bil očitno prepričan, da je to nekaj podobnega, kot imajo telegrafisti za plezanje po svojih drogovich. O planinstvu in gorah seveda ni imel pojma.

To poletje (1935) je prišel na obisk in pregled planinske vojske na Rudnem polju komandant zagrebske armadne oblasti general Pantelija Jurišić. Med drugim je bilo sklenjeno, da opravijo tudi vzpon na Triglav. Za spremstvo so določili kapetana Staneta Pišljara, mene ter vojaka, ki sta služila v planinskem polku svoj kadrovski rok, Cirila Pračka in Francija Čopa (Joževega nečaka, pohorske žičnice). Bila nas je kar dolga kolona: general Jurišić, njegov načelnik štaba, neki strogi polkovnik, komandant škofjeloškega planinskega polka Lukić (poznejši ustaški general), major — francoski vojni ataše iz ambasade v Beogradu in poleg nas štirih morda še kdo (vojaki nosači do Kredarice). Zvečer smo ob najlepšem vremenu prišli na Kredarico. General Jurišić me je poklical k sebi in me (vedel je, da sem plezalec in torej glavni v tej ekspediciji, bil sem osebno zadolžen za generala in njegovo varno hojo) pohvalil:

»Vrlo sam zadovoljan. Pij i jedi sve šta hočeš, pa i tvoji vojnici. Ja ću sve da platim!«

Tega si nisem pustil dvakrat reči. Častniki so posedli v Aljažev kot, mi pa za vrata. Oskrbniku **Šestu**, ki je dobro poznal naše apetite, sem naročil: Ta vel'k šato pa dvojni cesarski praženec in dvojni kompot za vsakega! Šestova žena je bila odlična kuharica, pri nas plezalcih tudi ni nikdar skoparila s premajhnimi porcijami, vedno smo se pri njej lahko do sitega najedli.

Ves čas, ko smo pospravljali našo obilno in razkošno večerjo, nas je strogo opazoval in nekaj namigoval polkovnik — načelnik štaba. Ko so oni tam povečerjali, je pristopil k naši mizi in mi ostro ukazal:

»Ajde, naredniče, izlazi, imam nešto da razgovaram s tobom!«

Odšla sva v vežo in tam me je pod stopnicami grdo nadrl:

»Šta radiš, šta jedeš toliko, šta misliš?«

Naredil sem se naivnega in mu v stavu mirno pojasnil:

»Jedemo, jer je gospodin general tako naredio. On će sve da plati.«

»Razumem!«

In smo šli spat.

Drugo jutro smo zlezli na Triglav in sestopili na takratni Aleksandrov dom (Planika). Vso pot sem hodil z generalom, ga držal za roko, mu podstavljaj stopinje in mu prigovaljal, kje in kako naj hodi. To sem se naučil pri Jožu. General je kar dobro hodil in — nevajen hribov — kar dobro prestal ta svoj trikratni vzpon na Triglav (prvič, zadnjič in nikoli več).

Za kosilo smo spet posedli vsak k svoji mizi. Pračku in Čopu sem zabičal, da v nobenem primeru ne smeta ničesar naročiti, pa naj sta še tako žejna in lačna. Koval sem namreč maščevanje za polkovnika.

Oskrbnica **Grmova** mama in njena zala hčerka Franica sta hodili okrog nas in spraševali, če res nismo nič lačni in nič žejni. Vzdržali smo in ob nabito polni jedilnici sedeli tam v kotu kot lipovi bogovi, ki ne znajo šteti niti do pet. General in njegovo spremstvo so si naročili juho, zrezke, solato... Mi pa smo cedili sline.

Dokler ni med kosilom general vendarle dvignil svojih oči od zrezka in pogledal k naši mizi.

»Pa dobro, naredniče, što ne jedeš?«

In zdaj je prišlo — pred številnim občinstvom — do sladkega maščevalnega trenutka. Skočil sem kot vzmet v pozor ob prazni mizi in — po vojaško — na ves glas žalostno zavpil:

»Gospodine generale, nesmem!«

»Kako ne smeš?«

In zdaj smrtni udarec:

»Gospodin pukovnik je zabranio!«

General je srdito pogledal po polkovniku in drugih oficirjih, nato po občinstvu, ki je očitno sočutno simpatiziralo z nami lakotniki in se po malem zgražalo, po malem pa posmehljivo muzalo. Jezno, z ostrim pogledom, ki ni trpel ugovora, je ošinil polkovnika:

»Kad ja kažem, imaš da jedeš i piješ, razumeš?«

Zatulil sem:

»Razumem, gospodine generale!«

In spet je bila sladka gostija, tudi mi smo udarili po zrezkih in kompotu. Grmovi dve sta se še posebej potrudili, da sta nas nakrmili.

Polkovnik vso pot do Doliča, čez Hribarice, Sedmera jezera in Komarčo do Zlatoroga ni spregovoril niti besedice več. Tako smo se tudi v koči pri Sedmerih jezerih pri Ivanki lahko spet do sitega najedli.

Pri Zlatorogu me je general Jurišić spet poklical predse, ponovil, da je bil izredno zadovoljen z menoj in mojima vojakoma, dal na mestu in s takojšnjo veljavo vsakemu tri dni dopusta, meni pa še — za tiste čase kar lep denar — sto dinarjev. Z Rudnega polja sem jo nemudoma sam kar peš odkuril na Lipanco in po lovski stezi čez Kratke plaze, včasih pa kar na celo, v Krmo in domov na Belco.

Nobenih slabih posledic ni bilo zaradi tega dogodka v Aleksandrovem domu. Edino moj komandir, kapetan I. razreda **Novica Lazović**, mi je ob koncu orožnih vaj za slovo napisal v vojaško knjižico oceno, na katere drugo polovico sem še sedaj ponosen: Vrlo dobar vojniki, ali suviše druželjubiv sa običnim vojnicima.

Ireni Turnšek v spomin

AVGUST ROBNIK

*Strmiš
v daljavo
ki je ne doseže oko
Hrepeniš
po trenutku
razumu nedojemljivem
Zapuščas
kar si zapustila že davno
Ostajaš
v prostorih
kjer že od nekdanj —
si*

Irena Turnšek, 29, se je ponesrečila v gorah nad Chamonixom 29. julija 1996.

Rekvjem

VERA PIPAL

*V črn oblak se je zavila,
da bi svojo žalost skrila —
gora, na vseh mrtvih dan.*

*Tistih vseh se je spomnila,
ki jih zemlja je pokrila —
gora, na vseh mrtvih dan.*

*Tistih vseh se je spomnila,
grenko solzo potočila —
gora, na vseh mrtvih dan.*

*Jutri, gora, bo nov dan.
Dvigni črni pajčolan!*

MOJA PRVA GORSKA TURA PRED 45 LETI

TONE MARAS

*V spomin prijatelju in ljubitelju narave
Jožetu Perčiču iz Celja*

V prvi polovici avgusta 1951. leta je večja skupina dijakov takratnega Gradbenega tehnikuma taborila ob obali Bohinjskega jezera. Po opravljeni obvezni počitniški praksi na železniški progi Doboj-Banja luka se nam je prileglo lenuharjenje pod šotori, kopanje v čudovitem jezeru, splavarjenje, zabave ob tabornih ognjih in plesi v bližnjem Zlatorogu. Pod platneno streho je bila tudi kuhinja, v posebnem šotoru pa je intendant hranil potrebno zalogo. Da bi bila zaloga bolj na varnem, si je uredil ležišče kar v tem šotoru, vendar smo mu kljub temu kdaj pa kdaj zmaknili kakšen priboljšek.

Po nekajdnevem uživanju je začel Mišo, najstarejši med nami, zbirati skupino, ki naj bi se podala na gorsko turo. Ta tura naj ne bi bila na bližnjo Črno prst, Rodico ali Vogel, ampak prav na sam vrh Triglavu. Ko jih je zbral že šest, so začeli pričevati še mene, vendar sem se izmikal, saj nisem imel nikakršne planinske opreme. Stekla je zbiralna akcija in sošolke so mi priskrbele trenirko, čudovit pulover in skoraj nove copate, ki so mi bili prav, ker nimam prevelikega lopatastega stopala. Pozneje se je pokazalo, da sem bil kar dobro opremljen, saj sem celotno turo in dva bivaka na prostem kar dobro prestal.

NOČNA HOJA S KOMNE

Ker je Mišo, ki je bil vodja odprave, zatrjeval, da je najlepša hoja po gorah takrat, ko vročina popusti, smo jo proti večeru mahnilo mimo Zlatoroga in čez Ukanc proti Komni. Vsak je imel čez ramo zvito odejo, nabito poln nahrbtnik pa naj bi nosili samo fantje, ki bi se menjavali na vsako uro. Sam sem se javil, da bom prvi nosil nahrbtnik in s tem za nekaj ur odbrenkal svojo obveznost, vendar sem se že na prvih serpentinah nad Savico temeljito spotil. Na vseh poznejših turah v poznejših desetletjih sem se te prve ure pohoda in težkega nahrbtnika vedno spominjal.

V koloni proti Komni smo korakali Milka iz Ljubljane, Milena z Vrhnike, Mišo in Jože iz Celja, Gusti iz Beltincev (takrat še iz Beltinec) ter Miha in podpisani iz okolice Brezic, torej sami ravninci, nihče od nas pa do takrat niti še ni bil na večji vzpetini. Okrog desetih zvečer smo prisopihali na Komno in čaj nam je zelo prav prišel. Mišo je odločil, da bo počitek bolj kratek, saj bomo pot nadaljevali kmalu po polnoči in prišli zgodaj zjutraj do Koče pri Triglavskih jezerih. Polegli smo po klopeh v jedilnici in hitro zaspali. Vendar počitek ni trajal dolgo, saj nas je Mišo kmalu dvignil in v popolni temi smo odšli na pot.

Nikdar pozneje nisem mogel razvozlati, kod na pobočju Gornje Komne smo kolovratili, preden se je Mišo odločil za bivakiranje ob kamnitem zidu neke podrtije, kjer



Sedmerica prvopristopnikov skupaj z drugimi obiskovalci avgusta leta 1951 na Triglavu; čisto na desni v puloverju je avtor tega prispevka.

so nam še kako prav prišle odeje. Spali smo kot ubiti sredi cvetoče narave in se ob jutranjem svitu znašli sredi samih planik, kot bi jih ponoči nasadil nevidni vrtnar. Mišo je odločil, da lahko vsak utrga samo eno in to čudovito gorsko rožo še danes hranim kot spomin na nepozabne dneve v gorskem svetu.

Po komaj vidni stezici smo jo ubrali za našim vodičem in prišli na markirano pot na Planini na Kalu, že pozno popoldne pa h Koči pri Triglavskih jezerih. Tu je Jože pokazal svoje kuharske sposobnosti in na majhnem ogenjčku napravil nekakšno jed iz jajc v prahu. Zaradi varčevanja smo se v koči oskrbeli samo s čajem in proti večeru nadaljevali pot po Dolini sedmerih jezer. Še vedno je namreč veljalo, da je hoja v hladu najboljša.

ROJSTVO NAJBOLJ ČUDOVITEGA JUTRA

Že v temi smo se vzpenjali po poti na Hribarice in se tolažili, da bomo kmalu pri koči Planika. Ko se na koncu Hribaric pot spusti proti Doliču, mi je dal Mišo žepno svetilko, da bi se z njo po poti spustil malo navzdol in ugotovil, ali se ne prične kmalu spet vzpenjati. saj vendar ne gremo v dolino. Ko sem čez nekaj časa zavpil, da se pot samo spušča, me je poklical nazaj in nadaljevali smo pot levo navzgor. Po kakšni uri hoda se je pot navzgor le nehala in z žepno svetilko smo osvetlili kovinsko škatlico, v kateri je bila vpisna knjiga in žig, ki nam je povedal, da smo na 2568 metrov visokem Kanjavcu. Bilo je okrog polnoči.

Malo pod vrhom smo poravnali grušč, pogrnili dve odeji po njem, se stisnili, se u ostalimi odejami pokrili in začela se je naša druga noč na prostem. Zdaj smo vsaj vedeli, da smo kar na spoštljivi višini.

Prvi, ki se je ob jutranjem svitanju zdrnil, je prebudil še ostale, saj se je začelo najbolj čudovito jutro, ki ga je kdo od nas kdaj doživel. Popolnoma jasno nebo in vzhajajoče sonce je osvetlilo vrhove, med njimi očaka Triglava, ki nam je stal nasproti, da bi ga lahko objel. Veselja ni bilo konca, objemali smo se in vriskali. Ko sem mnogo let pozneje po isti poti spet obiskal Kanjavec, sem v kovinski skrinjici zaman iskal vpisno knjigo in žig. Ta čudovita gora je bolj malo obiskana, čeprav po njenem podnožju romajo cele trume planincev, bolj pa jo poznajo turni smučarji, saj je tudi pozimi med lažje dostopnimi.

Počasi smo se začeli spuščati preko snega, ki pod vrhom ostaja pozno v poletje, proti Doliču, kjer smo ugotovili, da je kočjo podrl snežni plaz, saj je bila prejšnja zima izredno radodarna s snegom. V Ljubljani ga je zapadlo čez poldrugi meter. V stari knjižici imam odtisnjen žig: Tržaška kočja na Triglavu, sedlo Dolič 2120 m.

Brez posebnega zadrževanja smo odšli proti Planiki s precej izpraznjenim nahrbtnikom in že kar lačni, vendar mlad človek zdrži več, kot sam misli.

Zaradi izredno lepega vremena smo se začeli vzpenjati na teme očaka takoj, ko smo se malo okrepčali s čajem. Na vrhu smo srečali skupino planincev in med njimi prijaznega gospoda **Henigmana** iz Dolenjskih

Toplic, ki nas je s svojim starim aparatom ovekovečil. Od Zlatoroga na vrh Triglava smo potrebovali točno dva dni.

SESTOP V OPRANEM JUTRU

Po prespani noči na klopeh in na tleh v Planiki smo se zjutraj podali nazaj proti Doliču in po vzpenjanju na Hribarice našli naš odcep poti na Kanjavec prejšnjo noč. Nikamor se nam ni mudilo in po Dolini Triglavskih jezer smo počivali, poležavali in uživali, dokler se pozno popoldne nismo pricijazili do Koče pri Triglavskih jezerih. Tu smo iz nahrbtnika stresli še zadnje brašno, se za silo podprli, poplanknili vse s čudovitim čajem, se temeljito oprali v jezeru in zvečer spet polegli po jedilnici. Kar je ostalo od naših copat, smo pustili zunaj pod napuščem in nevihta, ki se je razdivjala ponoči, nam jih je temeljito namočila. A kaj nam mar! V opranem jutru smo jo kar hitro ucvrli mimo Črnega jezera proti Komarči, čez katero smo se previdno spuščali in srečno prispeli na izhodiščno točko po skoraj štirih dnevih potepanja po gorah.

Vse to sta junaško zdržali tudi obe sošolki in razen manjših prask in odrgnin ni bilo nobenih poškodb.

V taboru so nas bili veseli, saj niso računali, da bo tura tako dolgo trajala. Dobro so nam postregli in siti smo potem dolgo spali, spali.

DALEČ STRAN OD HRUPNEGA SVETA IN MODNIH MOČNO OBLEGANIH POTI

LEP POZNOPOLETNI DAN NA POHORJU

DUŠAN NOVAK

Lepo poznopoletno jutro, to pa pomeni, da je bilo sveže in megleno, me je zvalo na potep. Napotil sem se proti Trem kraljem, eni od nekdanjih in zelo obiskovanih vzhodnopohorskih točk.

Klanec od Ramšakovega križa do Močnika je bil hitro za menoj in pri logarnici sem preko brvi dosegel vozno pot. S seboj sem imel — pač glede na izkušnje — karto vzhodnega Pohorja iz leta 1973.

Slabo utrta in nevzdrževana vozna pot se v nekaj ključih mimo Jeseneka dvigne na eno od gozdnih cest. Prečkam jo, že dodobra ogret na delovno temperaturo, in skušam slediti markacijam.

Doslej jih nisem videl prav veliko. Prvo menda šele v gozdu za Jesenekom, ki je opozarjala, da je treba na cesti zaviti v levo, sicer bi jo kdo lahko mahnil kar naravnost in proč od svojega cilja. Res že po koraku, dveh na drugi strani ceste sveža markacija popotnika usmerja v gozd, na gozdno pot. Ta se počasi vzpenja, zavija in cepi. Prav na križiščih pa markacist ni bil posebno prizadeven. Za nas, ki pot poznamo, je vseeno, mar pa naj še drugi izgubijo v gozdnih prostranstvih?

VISOKOPOHORSKA GOZDNA PROSTRANSTVA

Pri Štuhcovem domu stojita dva avtomobila, hotel je prazen. Le natakarcica je samevala in čuvala inventar,

čeprav je napisana ponudba kar vabljiva. Tudi naselje brunaric je bilo prazno. Natakarcica ni dobro vedela, da se tudi od te strani pride k Črnemu jezeru. Poslala me je na Osankarico in rekla, da je od tam lepa pot k jezeru. Vsekakor sem zaupal karti in mimo cerkvice odsopihal dalje. Smučišča so poleti prav žalostna. Ni ne travnik, ne melišče. Erozija načenja ogolele površine, ki si bodo, če si bodo, opomogle šele po več letih.

Kar lepa steza, vendar dokaj slabo označena, pripelje mimo križa, kjer je neke zime zmrznila neka Urška. Ta križ je na karti in vem, da sem na pravi poti. Največji vzponi so za menoj. Do Bajgota ni več vzpenjanja.

Zvabijo me maline, ki rdeče ob stezi in spomnim se na znano: »Glej, stvarnica vse Ti ponudi, od nje se darov sprejemati ne mudi...« Tudi majhna siva miška vrh maline mi je pomagala pri obiranju...

Na odcepu, kjer planinca usmerjajo kažipoti tudi k Črnemu jezeru, sem se odločil za pot proti Šumniku in dalje k Sv. Arehu. Tu je že slovenska planinska transverzala in steza je bolj označena.

Že od Urškinega križa je pot mehka, po gozdu, prav blagodejna za že ostarelo hrbtnico. Značilni visokopohorski močvirni travniki in gozd zakisanega zemljišča, široki razgledi na gozdna prostranstva. Oglaša se le redek ptič, razen krav, ki so se pasle v gozdu, nisem videl večje živali. Samoto je zmotila le družina, ki je potovala v nasprotni smeri.

Na Piklerici pa se steza prične strmo spuščati. V dolini šumijo Lobjnica in njeni potoki, sliši se tudi že promet s ceste, ki vodi proti Osankarici.

POT NA TERENU IN NA KARTI

Kar več kot sto metrov se je bilo treba spustiti do ceste, kjer sem sklenil pustiti kočo pri Šumniku ob strani in poiskati stezo, ki vodi proti Arehu. Prav posebno jasno ta odcep ni bil označen, bila pa je po karti edina primer-na steza in zopet sem moral pridobivati višino na Bajgotov vrh. Srečal sem manjšo družbo, ki je spešila v nasprotni smeri, in nekaj posameznih gobarjev, ki so se mirno potikali po gozdu. Zopet je bila lepa pot tja do Tinčeve bajte, kjer je bilo znova treba izbirati, katera od (neoznačenih) poti je prava. Odločil sem se za na-pačno, seveda. Šele kasneje sem to spoznal, se s po-močjo karte znašel in poiskal markirano stezo, ki pa je bila sedaj bogato okrašena z oznakami; tudi po dve oznaki sta bili na enem drevesu, ena večja, druga manjša. Pa tudi steza je bila le ena sama. Tudi tu ni težav. Lepa sprehajalna pot je tam in ni treba preko Ži-gartovega vrha, kamor popotnika pošlje karta. Kolovoz pod vrhom je jasno označen z markacijami slovenske planinske transverzale.

Hotel Areh je prazen, čeprav, po tabli sodeč, vsak dan ponuja tri različna kosila. Popotniki se zbirajo pri Ruški koči, kjer sem se ustavil tudi sam. Obiska je bilo precej, cene pa zmene. Okusna enolončnica, pivo primerno hladno!

Hotel sem po markirani poti nazaj v Šmartno. Na tabli je pisalo, da je do tja dve uri, nikakor pa nisem našel kažipota, markacije ali kakega drugega znaka, kje pot poteka in kje se začne. Vprašal bi, boste rekli! Mislim, da so planinske oznake za take planince, ki ne vprašajo radi. Tu začetka poti tudi karta ni povedala. Kar preko travnika sem se torej spustil na cesto proti Trem cerkvam. Markirana pot naj bi potekala ob ali po cesti, vendar markacij nisem opazil. Preko potoka sem se spustil proti Sv. Uršuli in mimo Bojčnikov proti Šeto-rovem vrhu, kjer sem šele videl prvo markacijo.

Tudi tu je bilo neko neskladje s karto: ali markirana pot ne teče tam, kakor je označena na karti, ali pa je bil markacist »šlampast«.

Vsekakor mi take malenkosti niso pokvarile užitka na poti. To je bil osemurni marš, ne prehitel in primeren za enodnevni izlet.

Škoda, da so to pot tega dne izkoristili le redki popotniki, meni pa je bilo v samoti prav prijetno in še maline in jagode so bile le zame.

odmevi

»Neregistrirana« gorska nesreča

V peti številki PV 1996 je na 232. strani **Boris Gaberšček** v članku Neregistrirana gorska nesreča omenil, da v Analizi nesreč v letu 1994, objavljeni v PV št. 9, 1995, manjka nesreča, ki se je zgodila 27. 11. 1994. Bralec omenja kar kompliciran potek obveščanja in nato reševanja s pripisom, da želi samo izboljšati stvari, ki so že zelo dobre.

Naj najprej navedemo, da je nesreča registrirana, kot je treba, in je navedena v omenjenem PV, 1995, št. 9, 10. stran priloge, številka 110. Zaradi boljšega razumevanja poteka dogodkov navajamo podatke iz poročila o reševalni akciji.

Nesreča se je zgodila okrog 12. ure. V kamniški zdravstveni dom je bilo uro kasneje sporočeno, da se je izven planinske poti v bližini spodnje postaje tovarne žičnice na Kamniško sedlo ponesrečila neka občanka; je tik pod postajo žičnice, do tjakaj se mogoče priti z rešilnim avtom.

Dežurna krajevna zdravnica se je z rešilnim avtomobilom odpeljala tjakaj in tam ugotovila, da poškodovanka leži globoko v grapi in do nje v svoji delovni obutvi ni mogla. Šofer rešilca je kljub temu tvegala sestop do nje in ji pomagal.

Ob 14.30 so iz ZD Kamnik sporočili na policijsko postajo, da potrebujejo pomoč gorskih reševalcev. Zbrala se je skupina 7 gorskih reševalcev, od tega dva policista, in odšla ob 15.15 ter ob 15.45 prišla na kraj nesreče.

Ugotovila je, da sta se 38-letna **S. S.** in njen prijatelj podala na sprehod po markirani poti proti Kamniškemu sedlu. Oba sta bila neizkušena in v neprimerni obutvi. Pri spodnji postaji tovarne žičnice sta zavila s poti desno in še 150 metrov naprej po grapi Sedelščka. Nato sta se obrnila in sestopala kar po strmi grapi. S. je v lahki obutvi z gladkimi podplati na zelo strmih gladkih in mokrih skalah zdrsnilo ter je drsela in padala 10 metrov v globino. Padla je v manjši tolmun. Iz vode jo je rešil prijatelj. Pomoč v zdravstvenem domu so poklicali mimoidoči, ki so bili po naključju v bližini. Obvestili so le zdravstveni dom.

Gorski reševalci so hudo poškodovano z gorskimi nosili v eni uri prinesli iz grape do rešilca. Krajevna zdravnica ji je nudila prvo pomoč, nakar je bila odpeljana v ljubljansko bolnišnico. Ugotovljeno je bilo, da ima zlomljeno vretence, medenico in odrgnene po telesu. Kaj vse bi bilo mogoče storiti bolje?

Poškodovanka in njen prijatelj bi se morala bolj pazljivo spustiti v neznano in pravočasno odnehati. Mimoidoči niso obvestili policije in s tem GRS, ampak le zdravstveni dom, misleč, da je kraj nesreče pri roki. Krajevna zdravnica se je zanesla na sporočilo, sicer bi takoj obvestila tudi GRS.

Postaja GRS Kamnik

Odmev na odmev

V junijski številki PV je **Franci Erzín** vidno prizadeto opisal svoje ranjeno domoljubje, ko je iskal popotni knjižici za E-6 in E-7, pa so mu ponujali le stare knjižice z oznakama E-6 YU in E-7 YU. Pa še tista zoprna pripomba prodajalke, da si naj pač YU prelepi, če ga moti! Do leta 1990 je evropske pešpoti v Sloveniji (E-6 in E-7) vzdrževalo

slovensko gozdarstvo. V svoji preobrazbi po letu 1992 se je temu pokroviteljstvu odreklo. Zato Komisija za evropske pešpote teh poti ne more več vzdrževati, ne more preusmeriti E-6 na slovensko obalo (doslej se je iztekla v Kvarnerju), ne more poskrbeti za nujne objave o številnih spremembah na poti in ne more niti odgovarjati na številna vprašanja domačih in tujih popotnikov. O izdaji prepotrebni novih popotniških knjižic niti pomisliti ne sme.

Razumemo F. E. in se opravičujemo njemu in drugim v imenu slovenske države, ki ima verjetno pomembnejše skrbi, kot pripoznati in podpreti aktivnost evropskih pešpoti — tudi zaradi Evrope (kljub zopnosti te floskule!). Škoda! 15 let je lepo funkcioniralo in teklo, mar ne?

Komisija za evropske pešpote

Križi na vrhovih

V pismih, mnenjih in odmevih 14. številke Kamniškega občana **dr. Marko in Angelca Žerovnik** zavijata postavljanje križev, ki se je razpaslo po naših vrhovih, v pajčevino, ki jo imenujeta simbol križa.

Prav nihče nima pravice postavljati ne takšnih in ne drugačnih ideoloških ali verskih znamenj, obeležij ali simbolov po naših slovenskih vrhovih brez ustreznega dovoljenja pristojnega upravnega organa. Uprava Republike Slovenije za varstvo narave, ki skrbi in je odgovorna za ohranjanje tako dragocenega prostora, kot je slovensko visokogorje, in Planinska zveza Slovenije v imenu in z vso odgovornostjo do 100.000 slovenskih planincev in alpinistov bi morali pri tem imeti odločilno besedo.

Pa očitno ni tako. Če je še sprejemljivo, da so ob ustreznih soglasjih obnovili znamenje, ki so ga pred vojno postavili na Škrlatici alpinisti Skalaši in ima torej neko vsebino, je nedopustno, da se skruni slovenske vrhove vsepovprek.

Višek tovrstne ignorance je slovenski Mangart, na vrhu katerega stoji od predlani nekaj metrov visok križ s sidrno konstrukcijo jeklenih vrvi in nekakšnimi lesenimi klopmi, vpeti mi v njej. Moje razočaranje ob lan-

skem obisku je bilo toliko večje, ker so vsi napisi in posvetila v italijanščini. Zamislite si: Italijani so ga postavili brez naših soglasij in dovoljenja! Na Upravni enoti Tolmin pristojna uslužbenka (ga. **Irihova**) ne ve prav ničesar o tem, predsednik Planinskega društva Bovec (g. **Kloves**) pa mi je vedel povedati, da so jih Italijani obvestili o »podvigu« le dan pred postavitvijo.

Prepričan sem, da bi v prazno iskal tudi slovenska soglasja za postavljene križe na mejnih vrhovih, kot so Kanin, Mrzla gora, Pristovski Storžič in drugih, ki jasno kažejo tudi na tem področju na agresivnost naših sosedov Avstrijcev in še posebno Italijanov, ki nam jih dr. Žerovnikova v svojem prispevku dajeta za zgled.

In kako je z dovoljenji za postavljeni križ na naši kamniški Brani? Pristojni za to na Upravni enoti v Kamniku zagotavljajo, da zanj niso izdali nobenega dovoljenja, saj niti ni bilo vloge. Trditev Žerovnikovih, da je bil križ na Brani po drugi svetovni vojni nasilno odstranjen, je vsaj sporna, če ne neresnična. Bolj verjamem planincem in alpinistom, bral pa sem o tem, mislim, tudi prav v Kamniškem občanu, da ga je razdejala strela in ostanke potem še čas.

Prepričan sem, da delim mnenje z veliko večino Slovencev, da naši vrhovi ne potrebujejo niti sprav in kladiv, niti zvezd in križev, saj jih kazijo, ljudi pa razdvajajo.

Ivo Gašperič, dipl. ing.

Ali res ne gre drugače?

Za poslopjem se dviga v nebo stember črnega, mastnega dima, ki počasi napolnjuje vso dolino. Sladkoben vonj po zažgani plastiki in drugih sorodnih proizvodih je mogoče zaznati več sto metrov daleč. Gladina bližnjega jezera je pokrita z dimno kopreno.

Kdor meni, da se navedeni opis nanaša na eno izmed balkanskih bojišč, se moti. Prizorišče je povsem drugo — Koča pri Triglavskih jezerih v nedeljo, 18. avgusta 1996, okoli 13. ure. Kratek obisk sicer prijaznega doma hitro odkrije mesto, od koder se vali dim — za domom v

improviziranem kurišču (kovinskem kotlu) kurijo odpadke, predvsem embalažo, kot so platenke in podobno.

Največji krivci za ta dogodek, ki pač predstavlja zdaj očitno uveljavljen način razreševanja problema odstranjevanja gorljivih odpadkov v omenjeni planinski postojanki, so najverjetneje planinci, ki jim je pretežko svoje odpadke odnesti nazaj v dolino, kot to sicer že več let priporoča PZS. Toda del teh odpadkov najverjetneje izvira tudi od pijač, prodanih v koči, in to po cenah, ki so dovolj visoke, da bi lahko vsebovale tudi nadomestilo za ekološko nesporen način odstranjevanja embalaže.

Zanima me, kaj si o sežiganju plastične embalaže sredi TNP misli vodstvo parka, če je o tem sploh obveščeno, in kakšno je stališče predsednika PZS **g. Brvarja**, s katerim je bil prav na isti dan objavljen v nedeljskem Delu intervju o doseženih rezultatih pri ekološki sanaciji planinskih postojank. Tudi PD Ljubljana Matica, ki upravlja s planinsko postojanko, bi lahko vprašali, če so storili vso, da oskrbnikom kože ne bi bilo potrebno sežigati velikih količin odpadkov sredi ene od najlepših visokogorskih dolin.

Zavedam se, da bo marsikdo od prizadetih tu vprašanje označil kot nepomembno, zvrnil vso krivdo na trume neozaveščenih planincev, ki s smetmi zasipajo planinske postojanke, ali takoj opozoril na velikanke stroške odvoza smeti v dolino. Toda kljub temu vseeno postavljam vprašanje: ali res ne gre drugače?

Marko Podrekar,
Ljubljana

Žig na gori

Pritožil se nam je **Milan R.** iz Škofje Loke, ki je bil letošnjega 1. avgusta na Škrlatici. Hodi namreč po Slovenski planinski poti, zbira na njej žige in bi rad zbral vse. Takih planincev kot on je bilo ta dan po njegovem pripovedovanju na tej gori še več, vendar niso vedeli, da bo ta dan na Škrlatici blagoslovitev križa. Hotel je pritisniti žig vrha v svojo transverzalno knjižico, vendar ga ni bilo. Takole nam je pripovedoval: Neki moški manjše postave, star okoli 60 let, ki je bil menda eden od 449

organizatorjev, je dejal, da je ta dan na vrhu Škrlatice samo žig Slovenskega gorniškega kluba, ki pa ga v transverzalno knjžico ni hotel pritisniti.

Tako so tisti planinci, ki so 1. avgusta prišli na vrh Škrlatice, ta dan ostali brez žiga vrha, ki ga sicer ni mogoče dobiti nikjer drugje kot samo na vrhu.

Ogorčeni planinci, ki sicer ne nasprotujejo križu na tej gori, pač pa samovoljni nekaterih, ki so si ta dan prisvojili vrh, pravijo, da takšni organizatorji škodujejo planinstvu in bi bilo treba v prihodnje takšno samovoljo preprečiti.

Drago PD Kranj!

S telefonom nikakor nisem imela sreče, da bi se pogovarjala s predstavnik PD Kranj, tudi odsotna sem bila nekaj dni in povrh vsega tega zelo nerada pišem. Zato bo moje pisanje nekoliko pozno in oddaljeno od dogodka.

Kljub vsemu čutim dolžnost do vaše lepe kočice na Kališču, ki nosi spoštovano ime »Dom Kokrškega odreda«. Dolžnost čutim tudi zato, ker je v organizaciji bilo in je še vedno vložena ogromno volunteerskega dela in truda, da planinci uživamo udobje, kolikor ga nam v koči lahko nudijo. Lepo je doživeti, ko vstopiš v kočico in naletiš na topel pozdrav in prijazno dobrodošlico. Vsega tega v vaši koči dne 28. 7. letos, žal, ni bilo.

Skupina nas petih žensk in en moški je prišla v kočico v nedeljo opoldne. Po krajšem oddihu sem jaz ostala v naši sobi, ker sem imela težave (krči) z nogami, ostali pa so odšli na vrh Storžiča. Ko so mi bolečine ponehale, sem odšla v spodnje prostore in želela kupiti pet razglednic. Ker ni bilo na njih znamk, sem prosila še zanje. Plačala sem, potem pa je oskrbnik ugotovil, da ima samo štiri znamke. Nič hudega, sem mu dejala, bom pa pisala samo štiri! Ko pa sem pozneje videla, da je prinesel nove znamke, sem ga prosila še za eno znamko in tudi eno razglednico. Takrat je bila njegova mera polna: začel je kričati na glas, da ga »jebem« za eno znamko, kaj si mislim

in ne vem več kaj vse je še natočeval. Obstala sem kot prikovana, saj kaj takšnega še v najbolj zakotni in primitivni točilnici v dolini ne doživiš, kaj šele v planinskih domovih, saj v hribe prihajamo čisto običajni ljudje, ki resnično ne zahtevamo nobenih posebnosti. Zadolžni smo prav z vsem, kar nam v določeni koči lahko nudijo.

Ko se je nekoliko umiril, sem ga prosila, da mi da žig. »Ne dam«, tak je bil njegov odgovor. Mislila sem, da se navsezadnje le šali, pa sem ponovila prošnjo za žig. Ne dam in konec! Takrat pa sem tudi jaz zvišala svoj glas in zahtevala žig takoj. Odgovor je bil; ko ne bo nikogar več v koči, ga bom dobila, prej pa ne! Žal mi je, nisem vedela, da je ob točilni mizi na desni strani blazinic z žigi; pokazala mi jo je planinka, ki je baje nekaj podobnega doživela že prejšnji večer. Usedla sem se za mizo, ki ni bila čisto zasedena, solze so mi zalile oči, čeprav tega nisem hotela.

Ob tem burnem pogovarjanju z oskrbnikom je bilo kar nekaj ljudi v koči in ni mi bilo vseeno, kako se kdo pogovarja z menoj.

Kmalu sta vstopila starejša zakonca — planinca, se usedla za prazno mizo in vprašala, kaj je možno dobiti za jesti. Povedal je, da lahko dobita ričet. Vprašala sta tudi za ceno, takrat pa je bil ponovno joj. Udaril je z dlanjo po svojem napisanem ceniku, češ, tukaj so cene, blagovolite jih pogledati, če imate denar za ričet, ga naročite in tudi plačajte, če tega nimate, si ga drugič prinesite v nahrbtniku na Kališče.

Kaj porečete, kako sta se ta starejša človeka takrat počutila, ko so se nekateri na ves glas smejali in se hkrati opravičevali, da so vse to sami doživljali že dan prej?

Po vsem tem se je skupina okrog 10 ljudi odpravila. Ob odhodu so se poslovili z »na svidenje«, ko se je nekdo spomnil in pritekel nazaj k vratom in oskrbniku dejal, da zanj ne velja na svidenje, temveč »srečno«. Kadarkoli bo v to kočico še namenjen, bo povprašal za informacijo, kdo je v tej koči oskrbnik.

Tudi jaz sem mu povedala, da bom skušala poskrbeti, da ne bo dolgo tako nesramno ogovarjal ljudi;

omenila sem mu, da se bom pogovarjala z njegovo organizacijo v Kranju in to dala v vednost tudi Planinski zvezi Slovenije.

Velika škoda za vašo kočico je to, kajti vsi, ki so bili prisotni tistih nekaj dni, so slišali in tudi doživljali podobne izjave. Vsi so obljubili, da se bodo oglasili na vaše društvo. Če so se, ne vem, jaz sem svojo planinsko dolžnost opravila.

Štefka Matko,
Trbovlje

Zahvala za pomoč

Zahvaljujemo se **Gorski reševalni službi Tržič, dr. Tomazinu in g. Antonu Kralju**, ki sta dne 10. 8. 1996 slišala našo prošnjo in bila takoj pripravljena pomagati v stiski, ko smo nenadoma izgubili moža in očeta **Jožeta Ojsterška**, vdanega planinca in vodnika.

Ker je naša mama **Slavica Ojsteršek** hud bolnik in je bila v času nesreče v gorski postojanki Kofce nad Tržičem, kamor vsi radi zahajamo, smo bili v hudi stiski, kako pripeljati mamino domov, da se še njej ne zgodi najhujše.

Zaprosili smo dr. Tomazina in g. Kralja za pomoč, razumela sta našo stisko in nemudoma pomagala naši mami na poti s Kofc v zdravstveni dom Tržič.

Še enkrat iskrena hvala!

Družina Ojsteršek
Čeče 107, Hrastnik

Opravičilo

Bralcem Planinskega vestnika naj se opravičim, ker sem v 6. številki PV na str. 274 za članek Arheološke najdbe v našem visokogorju narobe odtipkal dve naslednji višini: za kmetijo Bukovnik 1320 m namesto 1327 m in za planino pod Dovško Babo 1950 m namesto 1650 m.

Ciril Velkovrh

Oh, te bližnjice!

V nekaterih gorskih in posebno še hribovskih sredogorskih območjih se je samovoljna gorohodcev razmahnila preko vseh meja. Zaradi želje po hitrejšem dostopu ali spustu v dolino, zaradi želje po hoji

v čredi, ne pa drug za drugim v vrsti, zaradi želje po kljubovanju dosedanjim običajem itd. se planinci različnih zvrsti podajajo na hojo kar po ozemlju zunaj označenih in utrjih poti.

Pri tem uničujejo rastje, rušo in ponekod utirajo globoke brazde, ki postajajo ob prvi priložnosti žarišča nove erozije. To, na primer, prav dobro opazujemo na stezah proti Katarini ali pa na poti na Komno. Bližnjice se spremene v hudournik, ki nanese na stezo velik vršaj gruča. Tako je onesposobljena »uradna pot« in še bližnjica ni več primerna za hojo. Seveda poleg nje izkopljejo novo in proces se nadaljuje. Velik del pobočja tako postane en sam hudournik.

Le zakaj? Zaradi objestnosti in prepotentnosti nekaterih, ki jih razganja prevelika, neizkoriščena sila?

Ponekod, na primer tam, kjer spoštujejo tujo lastnino, je to, hoja zunaj poti, tudi kaznivo. Pa pravimo, da so tam demokratični!

Dušan Novak

Stoletnica Mozirske koče

Ob prispevku **Zorana Tratnika** »Stoletnica Mozirske koče na Golteh« (PV 7-8/96) lahko ugotovimo, da je vse premalo poudarjeno delo **prof. Tineta Orla**. Že prispevek **Mirana Horvata** »Nov dom na pogorišču starega« opozarja na delo prof. Orla, na to, kako je znal pritegniti mlade za delo pri planinski koči.

Prof. Orel je neizmerno ljubil Mozirsko kočo. Mozirjani se še spominjo enega izmed svojih občnih zborov, ko je bila Mozirska še v rokah Izletnika, kako navdušeno je govoril o tej koči in kako je priporočal, da prevzamejo ta dom, ki mora biti planinski.

Delo prof. Orla nam odkrivajo Planinski vestniki. Poglejmo samo, kako nam je odkrival planinsko zgodovino!

Ob 100-letnici prve vpisne knjige iz Solčave se zbirajo podatki o vpisnih knjigah. Največ ima zbrano **Valent Vider** iz Solčave. G. Vider opozarja, da je še starejša kot Herletova vpisna knjiga iz Solčave vpisna knjiga prvega zavetišča za tujce, ki ga je imel **Andrej Erjavec**

v Juvaniji (Ivaniji). Prvi vpis nosi datum 16. 8. 1862. To vpisno knjigo je prof. Tine Orel opisal leta 1954 v Planinskem vestniku. Knjiga je bila med vojno ohranjena, prof. Orel jo je predstavil in če je PD Celje ne najde, imamo zapis. Tako nam je prof. Orel marsikaj ohranil.

Vrnimo se k Mozirski koči in polistajmo po Planinskem vestniku iz leta 1956!

V sestavku »60-letnica Mozirske koče« je prof. Orel zapisal, da je bila Mozirska koča prva obnovljena planinska koča po II. svetovni vojni. V sestavku je poudarjeno, da je Savinjska podružnica SPD postavila kočo pod Mali Smrekovec na Loku komajda tri leta po svoji ustanovitvi.

Močno je poudarjeno sodelovanje s sosedi, ki se ga g. Tratnik izogne.

Prof. Orel je zapisal, da je koča leta 1954 dobila daljnovod in transformator in da »se je že močno približalo uresničenje starega ideala celjskih planincev, cesta do Šmihele in morda še naprej, kajti tudi vozna cesta na Loko je delo celjskih planincev in Šmihelčanov...«

Sestavek, ki ga je prof. Orel napisal leta 1956 ob 60-letnici prve koče, 10-letnici obnove koče in 5-letnici, kar so zgradili novo, je zaključil z besedami: »Mozirska koča na Golteh ima nedvomno zanimivo in burno zgodovino. V njej je zazidanih mnogo naporov, razočaranj, pa tudi veselja in navdušenja za planinsko stvar.«

V isti številki PV iz leta 1956 je objavljen tudi sestavek »Šmihel«. Šmihel je vasica nad Mozirjem, ki je z zgodovino savinjskega planinstva močno povezana od prvih dni njenega razvoja, še iz časov **dr. Friscaufa** in **Kocbeka**, piše v uvodu sestavka prof. Orel. Avtor poudarja sodelovanje šmihelskih vaščanov s celjskim planinskim društvom in zapisuje, da bi brez tega sodelovanja imela Mozirska koča nedvomno težje življenje. Piše, da se je sodelovanje med šmihelskimi vaščani in planinci izkazalo tudi pri elektrifikaciji cele vrste naselij, ki so razmetana v Podgolteh. Daljnovod do Mozirske koče je pospešil zgoštev električnega omrežja po vsem pobočju. »PD Celje je z

največjo težavo zmoglo te stroške, vendar je svoje obveznosti do dobrih sosedov v celoti izpolnilo, čeprav je moralo najeti tri milijone kredita, in to eno tretjino zelo drago, po 6%,« piše avtor, ki opisuje tudi proslavo ob 70-letnici pisatelja **Vladimirja Levstika**, ki se je rodil na Šmihelu, in sestavek zaključil z besedami:

»Vsi planinci, ki hodijo skozi Šmihel, znajo ceniti srčno kulturo, gostoljubnost in vedrino Šmihelčanov in želijo tej lepi gorški vasi napredek in blagostanje.«

Prof. Orel nam je ohranil spomin na zgledno sodelovanje med Šmihelom in planinci in prepričan sem, da ob obletnici koče ne morem mimo tega sodelovanja.

Franc Ježovnik

iz planinske literature

Utrinki s Starega vrha

Stari vrh v Škofjeloškem hribovju je znano slovensko smučarsko središče, kjer so se »rodili« mnogi slovenski smučarski reprezentanti. To ni bila samo včasih, pač pa je tudi danes vse bolj priljubljena izletniška točka **Škofjeločanov** in **okolčanov**. Tod vodi krožna Loška planinska pot, bližnji Lubnik (1025 m) pa je tudi 32. točka Razširjene slovenske planinske poti. V njegovem pobočju lahko med drugim najdemo zanimive podzemne kraške jame.

Okolica teh hribov pa je zanimiva še po drugem. Med domačini še žive številne stare ljudske pripovedke od ajdovske deklice do divjega moža in divje žene. Nekatere med njimi so objavljene v lični brošuri **Utrinki s Starega vrha**, ki jo je izdala Krajevna skupnost Javorje. Brošura je tiskana na recikliranem papirju, besedilo pa odtisnjeno v rjavi barvi. Več kot primerno za predstavitev starih zgodb! Večino objavljenega je zbral in zapisal **prof. Janez Dolenc**. V tej brošuri najdemo tudi nekaj zanimivih sestavkov (ponatisov iz Loških razgledov), kot so Pastirjevanje na Starem vrhu nekdanj, Košnja na

Koprivniku in Košnja na Starem vrhu. Posebno vrednost imajo spomini na znamenite može tega predela — zapisi o slikarju **Antonu Ažbetu**, slavistu **dr. Gregorju Kreku**, duhovniku **Luki Jeranu** in ljudskem pevcu **Francu Vidmarju-Pustotniku**. Predstavljeni so tudi nekateri kulturni spomeniki, med njimi najpomembnejše cerkve - sv. Valentina na Jarčjem Brdu iz 16. stoletja, sv. Brikcija v Četeni Ravni iz 15., sv. Lenarta na Lenartu iz 14., sv. Miklavža na osamelcu iz 13., sv. Tilna in Egidija v Javorjah iz 12. in Marijinega vnebovzetja na Malenskem vrhu iz 15. stoletja.

Predstavljene so tudi tematske in turistične poti, kot so lovska pot, Valentinova pot, ki povezuje turistične kmetije, pot na Goro oziroma Malenski vrh, turistična pot na Miklavžko goro in pot na Blegoš.

Ciril Velkovrh

PD Šoštanj — 90 let

»Na občnem zboru Planinskega društva Šoštanj 26. januarja 1991 smo na pobudo **Viktorja Kojca** sprejeli sklep, da bi zbrali pomembnejše dogodke iz zgodovine našega društva in jih izdali ob 90-letnici 5. marca 1994. Ovira pri tem delu je bila potem ta, da nismo imeli arhiva. Ob selitvi občine Šoštanj v Velenje je arhivska omara pristala na odpadu, leseni provizorij PZS v Ljubljani, v katerem je bil tudi del našega arhiva, pa je pogorel.

Naš planinski prijatelj **Jože Dobnik** nam je priskrbel fotokopije notic iz vseh letnikov Planinskega vestnika, ki se nanašajo na naše društvo. To je bila poglavitna osnova za nastanek društvene kronike. Ostale prispevke so napisali naši člani. Ti prispevki nadgrajujejo kroniko — segajo od leta 1914 do današnjega dne.

Upamo, da bodo to brošuro z zanimanjem prelistali starejši in mlajši Šoštanjčani. V njej bodo našli bolj ali manj zbrane oblike in poti iz svojega kraja in njegove prelepe okolice.

Za vsako popravljeno napako oziroma dopolnilo v tej knjižici bomo hvaležni. Sestavljalca morebitne nove knjižice ob društveni stoletnici bodo take pripombe dragocene.

Tele zapoznele zapiske ob 90-letnici pa izročamo planincem in drugim občanom v dobrohotno branje.«

Tako je v uvodni besedi k prav lepi, skoraj 140 strani debeli knjigi »Planinsko društvo Šoštanj — 90 let«, ki ga je letošnje zgodnje pomlad izdalo PD Šoštanj, napisala tajnica tega društva **Zinka Moškon**, ki je hkrati tudi zbrala in uredila gradivo za ta zbornik. Več kot tretjino knjige zavzema društvena kronika, ki ji sledijo bolj ali manj faktografsko obarvani opisi vsakršnih dejavnosti v tem planinskem društvu. Med drugim je nato opisana Trška planinska pot, navedeni so vsi dosedanji predsedniki PD Šoštanj, s številkami je ilustrirano stanje društvenega članstva od leta 1904 dalje, za marsikatero leto pa tudi število naročnikov na Planinski vestnik v tem društvu, naštetni so zaslužni društveni člani, ki so dobili najvišja priznanja PZS, ohranjen je tudi spomin na nekatere posebej zaslužne člane PD Šoštanj, ki so se poslovlili od tega sveta.

Knjiga, ki je pred nami in ki je izšla v nakladi tisoč izvodov, je prav lep prispevek k slovenski planinski literaturi.

M. R.

Begunjščica — gora in ljudje

»Danes, 14. avgusta 1994, ob praznovanju 70-letnice solastniške skupnosti Planinca, so pooblaščenih zastopniki sponzorjev Solastniška skupnost Planinca, ki jo zastopa predsednik UO **Janez Rihtaršič**, koncern LIP lesna industrija Bled, ki ga zastopa glavni direktor **Franc Bajt**, Gozdno gospodarstvo Bled, ki ga zastopa direktor **Zvone Šolar**, Skupščina občine Radovljica, ki jo zastopa predsednik **Vladimir Černe**, in samostojna podjetnika **Janez in Franci Stroj** iz Dvorske vasi, ki so omogočili izdajo prvega almanaha Begunjščica — gora in ljudje, in Župnijski urad Begunje, ki ga zastopa župnik in dekan **Martin Erklavec**, ustanovili Sklad za proučevanje preteklosti Begunj z okolico. Namen sklada bo spodbuditi in denarno podpirati vse vrste raziskovalnih dejavnosti, s katerimi bodo pridobivali čimbolj natančna,

izvirna in verodostojna poročila o zgodovinski preteklosti begunjske župnije in njenega goratega zaledja.«

To je zapisano na zadnji strani 120 strani debele lepo urejene brošure, ki je izšla v nakladi 500 izvodov nemara res 14. avgusta 1994, kot je napisano, vendar smo jo v uredništvo dobili šele pred nekaj meseci. Na prvi strani je napisano v uvodniku, ki ga je podpisal **Anton Šlibar**, nemara urednik tega almanaha, kajti impresuma v knjižici ni, da je »pričujoči almanah prvi poskus zbrati na enem mestu pripovedi in pričevanja o preteklosti te gore. Begunjščica — gora in ljudje naj bo izziv mlademu rodu, raziskovalcem in ljubiteljem iz celotne naše dežele.« Avtor tudi piše, da »sem ničkolikokrat prehodil Begunjščico po dolgem in počez, še takrat, ko so odmevala kladiva in brusni koscev in so bile vse tri planine polne zvoncev. Takrat niti pomislil nisem, da bi koga od starejših poprosil za nekaj besed o preteklosti te gore. Čas je mineval in zarasle so se planine, kopišča, podrle so se koče in svisli, opustilo se je rudarjenje. Le redki so kaj zapisali, toda kar je v zapisih ali ustnem izročilu ohranjenega, je neprecenljiv zaklad, ki ga hrani Begunjščica.«

V tej številki almanaha so izpod peresa **Janeza Meterca** uvodno obširno predstavljene Begunje v preteklosti, nato pa med drugim daljši prispevek Stari rudarski revir na Begunjščici istega avtorja, Nekaj botaničnih zanimivosti iz doline Drage in Begunjščice **Nade Proptonik**, Planinstvo in planinske postojanke **Jakoba Prešerna** in **Grabrijela Perka**, Planine pod Begunjščico Antona Šlibarja, vse bogato ilustrirano, in nekaj ljudskih pripovedk, ki jih je zapisal **Janez Jalen**, na koncu pa še precej dokumentarnega gradiva, ki zadeva lastniška razmerja na ozemlju, obravnavanem v knjigi.

Za radovednejše obiskovalce Begunjščice in krajev okoli te gore je knjižica kar primerno čtivo. Upati je mogoče, da bodo prvemu zvezku sledili še naslednji.

M. R.

40 let ZPP

Planinsko društvo Zagorje in Meddruštveni odbor zasavskih planinskih društev sta letošnjega 7. septembra na dnevu zasavskih planincev na Zasavski sveti gori pripravila praznovanje 50-letnice delovanja PD Zagorje in 40-letnico Zasavske planinske poti, ki zdaj poteka z Bizeljskega na Kum. Ob tej priložnosti so predstavili lepo 48-stransko brošuro »40 let Zasavske planinske poti Bizeljsko — Kum«, ki



so jo uredili **Drago Kozole, Tine Lenarčič, Lojze Sajovic, Lojze Anzelc in Lojze Motore** pod Kozoletovim uredniškim vodstvom.

V uredniškem sporočilu pohodnikom po ZPP je med drugim napisano, da »ima vsebina brošurice dva namena: prvič, ohraniti spomin na dejstva in ljudi, ki so pred štirimi desetletji uresničili zamisel o Zasavski planinski poti in jo s svojimi nasledniki propagirali, vzdrževali in pripeljali do letošnjega jubileja, in drugič, seznaniti čim več državljanov Slovenije, da bi pot ostala živa tudi v prihodnje in da bi privabljala še več pohodnikov kot doslej«.

Kot piše v nekakšni spremni besedi zaslužni slovenski planinec **Jože Dobnik**, ki je to pot prehodil trikrat, imamo v Sloveniji okoli 70 transverzalnih, veznih in spominskih poti. »Za najdaljše potrebujemo skoraj mesec dni, tiste najkrajše prehodimo v dveh ali celo v enem dnevu. Zasavska planinska pot spada med srednje dolge. Vendar je med vsemi nekaj posebnega. Čeprav je speljana po sredogorju in nižjih hribih in gričih, se pohodnik sreča na njeni poti z vsemi značilnostmi slovenske dežele in tudi

slovenskih gora. Nobena naša planinska transverzala ne povezuje toliko slovenskih pokrajinskih različnosti kot Zasavska planinska pot.« In potem nadrobno razčleni te različnosti in posebnosti.

Osrednji del brošure zavzema »opis nastajanja, uvajanja in funkcioniranja ZPP«, ki ga je prispeval odličen poznavalec Tine Lenarčič. Na 17 straneh revije je dokaj nadrobno opisana dosedanja zgodovina te poti. Potem ko so v prispevkih Lojzeta Motoreta in Lojzeta Anzelca nanizani nekateri statistični podatki o poti, so dokaj podrobno predstavljene še vse kontrolne točke ob tej poti, brošuro pa zaključuje članek o ZPP, objavljen leta 1960 v Planinskem vestniku, in shematičen zemljevid te poti.

Knjižico je v nakladi 1500 izvodov založil Meddruštveni odbor Zasavskih planinskih društev, ki ima zdaj sedež v Sevnici.

M. R.

Koledar Sijoče gore 1997

V letošnji ponudbi koledarjev z gorniško tematiko je znani slovenski alpinist, himalajec in ekstremni smučar **dr. Iztok Tomazin** poskrbel za zanimivo novost. Izdal je stenski koledar Sijoče gore 1997, v katerem prikazuje gore Karakoruma in dogajanje na Slovenski himalajski smučarski odpravi SKI 8000. Kot je znano, sta z **Markom Čarom** na tej odpravi dosegla vrhunski uspeh — priplezala sta na 8068 metrov visoki Gašerbrum 1 in nato z vrha smučala in deskala po severni steni, kar je doslej najzahtevnejši spust s kakega osemtisočaka.

Koledar je klasičnega formata 48 x 33 cm s prostorom za dotisk po želji naročnika. Osnovna cena je 7,70 DEM v tolarski protivrednosti, popusti so do 21 odstotkov. Med 26 čudovitimi barvnimi fotografijami so tudi odlični akcijski in panoramski posnetki z višine osem tisoč metrov in več, tekst pa je obogaten s citati iz Tomazinovih knjig *Čo Oju — Turkizna boginja*, *Nebo nad Afriko*

in *Pustolovščina v Tibetu*. Tekst je lahko v slovenščini, nemščini ali angleščini.

Za ogled je na voljo dovolj vzorcev, interesi lahko dobijo prospekt s cenikom in drugimi informacijami. Koledar je moč videti in kupiti tudi v Planinski zvezi Slovenije. Prodajalcem in posrednikom založnik nudi provizijo po dogovoru.

Kontaktne osebi:

Dr. Iztok Tomazin, TD: 064 211 549, TS: 064 53 141

Dr. Martina Zupančič, TD: 064 211 549, TS: 064 861 660.

Fax: 064/242 471.

O Tomazinovem koledarju za leto 1997 sta recenziji napisala znana gorniška sladokusca **Tomo Virk** in **France Stele**. Tomo Virk je napisal: »Iztok Tomazin je slovenski javnosti že znan kot avtor številnih izredno kakovostnih alpinističnih knjig, s katerimi je dosegel sam vrh tovrstnega pisanja pri nas. Njegova dela nikoli niso le popis športnega dosežka, ampak v enaki meri tudi razgrnitev duhovne avanture, to pa na suveren način, ki razkriva avtorjevo nedvomno literarno nadarjenost. Iskanje presežnih vrednosti v avanturi alpinizma, ki je značilno za Tomazinove knjige, prihaja do izraza tudi v koledarju *Sijoče gore*. V njem predstavljene fotografije niso samo atraktivne, ampak dosežejo tudi v estetskem pogledu. Prav zato jih posebej smiselno dopolnjujejo navedki iz avtorjevih del *Čo Oju — Turkizna boginja*, *Nebo nad Afriko* in *Pustolovščina v Tibetu*. V domiselni kombinaciji trenutka, ujetega skoz objektiv fotografskega aparata, in navdihnjene literarne besede nas avantura alpinizma v tem koledarju nagovarja na podoben način kot v prej omenjenih in s strani literarne kritike izredno ugodno sprejetih Tomazinovih knjigah. Koledar *Sijoče gore* je zato v prvi vrsti dokument, ki se nas dotakne s svojo lepoto in nas navaja na premišljevanje o tistih stvareh, ki jih ponavadi tematizirata literatura in filozofija.«

France Stele pa je napisal:

»Namesto da bi napravil knjigo o uspešnem potovanju na himalajsko goro Gašerbrum, se je alpinist Iztok 453

Tomazin tokrat odločil, da pove svojo zgodbo na koledarski način. Z jednatim, poetično obarvanim besedilom in z dolgoletnimi fotografskimi izkušnjami v praktično nemogočih razmerah za normalno ustvarjanje mu je uspelo narediti vsebinsko in estetsko bogato publikacijo, ki je mnogo več kot običajni stenski koledar, ki nas opozarja na minljivost časa in prostora. Tomazinov koledar o sijoči himalajski gori Gašerbrum dokazuje ravno nasprotno: da je čas možno tudi ustaviti.◀

Rožic ne bom trgala...

V sredini pete številke revije GEA je vložena postera z zgornjim naslovom in vpeta priloga »V kraljestvu triglavske rože«. Besedilo je prispevala nekdanja načelnica Komisije za varstvo narave pri PZS dr. **Nada Praprotnik**, ilustracije — akvarele pa **Jurij Mikuletič**.

Knjižica se začne s triglavsko rožo in nadaljuje z zavarovanimi, ogroženimi in redkimi alpskimi rastlinami ter konča s skalno lepico. Nekaj je zelo znanih, nekaj je takih, ki so manj znane. Pri opisu je navedeno marsikaj iz starih zapisov, ki nam redko pridejo pred oči. Vredno je to prebrati in si zapomniti

zapis: »Čuj mojo skrivnost. Zelo preprosta je. Kdor hoče videti, mora gledati s srcem. Bistvo je očem skrito.« Pa je menda res tako. Na koncu knjižice je napisana še literatura o rastlinstvu v alpskem svetu in o njegovi ogroženosti.

V šesti številki Proteusa pa je predstavljen njen naslednik v vodstvu komisije **Peter Skoberne** pri slikanju Juvanovega netreska v prisojnih stenah Donačke gore. V času njegovega načelnikovanja komisiji so organizirali poučen izlet na Donačko goro, toda žal takrat rumenih cvetov nismo videli. V isti številki je opisana še navadna jarica, ki se prikaže kot znanilka pomladi na Bohorju.

Ko poide sedanja druga izdaja Narave v gorskem svetu, izide morda tretja, opremljena z barvnimi slikami naših rastlin. Vrzel med tem pa zapolni vsaj barvna zbirka zavarovanih rož. Tudi to bo potrebno posodobiti in morda upoštevati še Rdeči seznam.

B. J.

Počitnice na kmetiji

Turistična agencija VAS d.o.o. je tudi letos izdala zelo prikupen vodnik za počitnice na kmetijah odprtih vrat v Sloveniji. V njem je predstav-

ljenih 154 kmetij in penzionov iz vse Slovenije. Na večini kmetij ponujajo aktivne počitnice z ogledi naravnih in kulturnih znamenitosti okolice in možnostjo udejstvovanja v najrazličnejših športih. Med za nas bolj zanimivimi so tudi smučanje, kajakaštvo, kolesarjenje, zmajarstvo, trekningi in planinski izleti do znanih planinskih točk.

Tako so iz Bohinja lepi izleti na Bohinjske gore s pogledi na Triglavsko pogorje in daleč proti morju, na še danes žive bohinjske planine, na Komno in v središče Zlatorogovega kraljestva, k Triglavskim jezerom. Z Zgornjega Jezerskega ni daleč do Češke kočice na Spodnjih Ravneh. Iz Preddvora so primerni izleti k Sv. Jakobu ter dalje na Zaplato in na Storžič. V Škofjeloškem hribovju vodijo poti prek Lubnika in znanega smučišča Stari vrh na Mladi vrh, na Koprivnik in dalje na Blegoš vse do drugega smučišča na Črnem vrhu nad Cerknim.

Iz Robanovega kota nas najbolj vleče pot prek Moličke planine z novo kapelo, posvečeno sv. Cirilu in Metodu, na Korošico s Kocbekovim domom. Iz Luč ni bližnjice na Raduho, gremo pa lahko mimo pred kratkim odkrite Snežne jame in prek planine Loka s planinsko kočico in novo kapelo sv. Kržiža. Iz Mozirja gremo navadno na Golte, kjer je pozimi lepa smuka, poleti pa veliko rož in gozdnih sadežev. Kmetije nad Zrečami ponujajo tudi smučanje na Rogli, najbolje urejenem smučišču na Slovenskem.

Hribovje med Rogaško Slatino in Krškim nudi prijetne izlete med nižjimi hribovi, med katerimi sta najvišja Boč in Bohor. Lahko se okopamo in zdravimo v tamkajšnjih naravnih termalnih vrelicah. V okolici Novega mesta lahko obiščemo Dolenske Toplice in vinske gorice ter Gorjance z obsežnimi gozdovi, poraslimi z domačim kostanjem. Iz Bele krajine oziroma Kočevskega ni daleč od Kočevskega Roga.

Turistične kmetije v okolici Bovca in Tolmina so na robu Triglavskega narodnega parka, ob najlepši evropski reki Soči in pod visokimi gorami, kot so Krn, Kanin, Rombon idr., kjer nas ostanki iz prve svetovne vojne spominjajo na

Diapozitivi iz svetovnih gora

Na stičišču treh dežel, v Feldkirchu na Vorarlberškem, se bodo 11. in 12. januarja 1997 srečali gorniški zanesenjaki vseh usmeritev na festivalu gorniških slik in diapozitivov. Ducat znanih odpravnih gornikov, vrhunskih plezalcev, planinskih fotografov, poznavalcev tega področja, umetnikov in gorskih vodnikov iz vse Evrope bo poslušalcem predstavilo svoja fotografirana in na magnetofonskem traku posneta izkustvena poročila.

To bo že 7. mednarodno srečanje, na katerem bodo posebej vabljene predavateljice predstavljale planinske diapozitive in jih živahno komentirale. Ta pomembna in v nemško govorečem prostoru edinstvena prireditelja se je zadnja leta razvila v alpinistični forum, na katerem sodelujejo referenti iz vseh delov sveta. Pri tem je vsako leto pomembno tudi tovariško vzduš-

je, ki ga hvalijo tako prisotni gorniški zanesenjaki kot tudi predavateljice.

Enako kot prejšnja bo tudi letošnje srečanje pokazalo pestro paleto gorniških udejstvanj. Med drugim bodo poslušalci ta dva dneva v sliki in besedi spoznali Bolivijo med starimi kulturami in večnim ledom, zgodbe in nezgode iz Nepala, Ladaka, Zanskarja in Tibeta, pustolovsko plovbo po Magellanovi cesti ter Patagonijo in Ognjeno zemljo, zgodbo o begu nekega Tibetanca in njegove hčerke iz njune domovine prek gora v svobodo, reportažo o kolesarjenju po kanadskih narodnih parkih in gorah, podobe sonca in ledu v visokogorju ter videli in slišali še druga predavanja.

Kogar bi zanimalo podrobnosti o tem srečanju, naj piše na naslov: »Bergwelt Dia-Treff Carasole CH-6535 Roveredo«. Predavanja bodo v dvorani Deželnega konzervatorija za Vorarlberško v Feldkirchu v Avstriji.

žalostne dogodke iz naše pretekle zgodovine. Tudi na Krasu med Novo Gorico, Ajdovščino in Sežano lahko prenočujemo pri kmetih, ki nam ne nudijo le neskončnih možnosti za sprehode, ampak tudi ogleda kraških pojavov ter postrežejo s pristinimi domačimi vini, predvsem teranom. To delno velja tudi za domačije na Notranjskem med Postojno in Vrhniko.

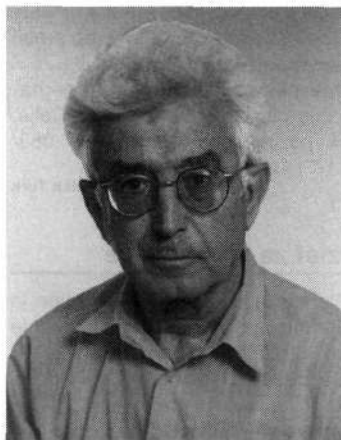
Zelo lepo je tudi na slovenskem Koroškem, kjer lahko obiščemo razgledno Uršljo goro ali Plešivec z najvišje ležečo cerkvijo pri nas, Zahodno Pohorje ter na meji z Avstrijo Strojno in Košenjak. V Slovenskih goricah smo sredi obsežnih vinorodnih polj in številnih srednjeveških gradov, v Prekmurju pa zopet naletimo na vse bolj urejena termalna kopališča in na domačo prehrano.

Letos izide pri tej agenciji še šest katalogov: Poletje, Jesen — zima, Otroške počitnice, Vinske turistične ceste, Izleti in potovanja ter za nas najbolj zanimivo Pohodništvo-treking.

Ciril Velkoverh

društvene novice

Marjan Oblak — sedemdesetletnik



Marjan, dobro znan med slovenskimi planinci, naj bi pred dvajsetimi

leti srečal Abrahama. Pravi, da je sicer možno, da sta se srečala, a za kakšen daljši pogovor ni bilo časa. Mnogo načrtov je takrat imel delavni Marjan in tudi Abraham je menda imel dela čez glavo.

Je pa že tako, da je ob 70-letnici vendarle treba za kak trenutek pogledati tudi nazaj. To predvsem zato, da je bolj jasen pogled za naprej.

Najbolje, da ga kar naravnost vprašamo: »Kako si začel svoje poti v hribe?«

Marjan: »Oče je bil tisti, ki mi je utrl prve stopinje, ki so bile nekaj višje od nivoja Sore. Škofja Loka je bila dom in izhodišče za prve mladostne pohode. V spominu so mi ostali zlasti Sv. Andrej, Sv. Ožbolt, Črni vrh, Pasja ravan, Osovnik, Šmarjetna gora, Šmama gora... V ta čas lahko štejem tudi že kar resen pohod na Lubnik. Sedem let mi je bilo.«

Še eno vprašanje: »Vem, da za pravega ljubitelja narave in gorá ni najpomembnejše le to, kako visoko je kdo prišel, pa vendarle vprašam, do katere višine so te prinesle noge.«

Marjan: »Leta 1978 je alpinistični odsek Planinskega društva Ljubljana-Matica organiziral skupinski pohod na Grossglockner. Z menoj so bili moji Marija, Radoš in Uroš. Najmlajši je imel štiri leta, zato smo ga seveda tudi nosili. Moji prijatelji so dobrodušno poprijeli tudi za to delo. In prišli smo na 3797 metrov visok vrh. Varno smo se tudi vrnili.

Rad bi dodal še enega od vzponov, ki mi veliko pomeni. Triglavska stena zahteva zbranost. Zato smo jo ob 200. obletnici prvega pristopa preplezali v njihov spomin. Naprej je šel Tonač, sledili pa smo mu **Marinc**, **Banovec**, Marija in jaz. Stena je izziv in zato tudi nevarna. Nas je **Sazonov** varno 'povlekel' navzgor.«

Marjan Oblak je že zelo mlad spoznal, da so ravna polja in nižine sicer lepe, a da jih prav vidiš, je treba stopiti malo višje. Tako se je začela njegova planinska pot v Planinskem društvu Škofja Loka. Ni se samo sprehajal in plezal. V vseh teh letih je tudi gradil. Bil je zraven na Lubniku, Jančah, Kumu, Kredarici, Zasavski planinski poti in še kje. Vodil je planinska društva in

medobčinska planinska društva. Bil je na čelu Planinske zveze Slovenije. Še sedaj je predsednik PD Ljubljana Matica, ki ima 7640 članov in upravlja s planinskimi domovi na Kredarici, pri Sedmerih Triglavskih jezerih, na Komni, pri Slapu Savice in v Kamniški Bistrici.

Še vprašanje: »Hoja po hribih in gorah je nekaj lepega. Je občudovanje narave, ki je drugačna kot tu v dolinah. Je tudi zmaga nad lenobnostjo in ponos, da si premagal težo svojega telesa. Da ljubitelji narave lahko uživajo tudi del ugodja, ki so ga sicer navajeni tu spodaj, je potrebno urediti in označiti pota, zgraditi zavetišča in planinske domove in še kaj. Katero od tvojih prostovoljnih del se ti je najbolj vtisnilo v spomin?«

»Dostikrat sem bil zraven, a izbral bom Janče. Če ne bi bilo takšnih, kot so bili **Polde Knol** (krojač), **Edo Glavič** (dentist), **Jože Žen** (načelnik železniške postaje), **Feri Tičar** (vodja komunale), potem bi gradnja Planinskega doma na Jančah trajala precej več, kot smo mi za to potrebovali. No, pa je vseeno trajalo pet let od izbire lokacije do otvoritve. Ponosen sem na to, da nam je uspelo pridobiti še druge prostovoljce. Začeli smo v Savi in naložili gramoz. Smrečica na strehi nam je seveda ostala v spominu. Sedaj ni tako velike potrebe po graditvi novih postojank. Menim, da jih je v naši državi približno pravo

Krn

SLAVICA ŠTIRN

*Gora, vsa v soncu,
čista, brez greha,
je vsrkala vase
upe, znoj, kri.*

*Rože tisočere
z njenih nedrji rasejo.
Morda je spomin
duš tukaj pokončanih.*

*Nežne in dišeče
zibljejo se v vetru;
ko jih gledam,
se zavem...*

število. Kot dobri gospodarji pa jih bomo morali kvalitetno vzdrževati in utrditi našo ekološko zavest.«

Profesionalno je Marjan Oblak vse življenje še največ delal na finančnem področju. Delal je v Predilnici Litija, v litijski banki, na litijski Občini, na ključnih finančnih funkcijah tako v Sloveniji kot v bivši Jugoslaviji. Tudi sedaj uspešni Cankarjev dom ni ušel njegovemu budnemu očesu.

»Planinstvo ni samo šport, je tudi kultura,« je bilo zapisano v pogovoru z njim pred leti. Zato ni mogoče pomisliti na Marjana Oblaka, ne da bi pomislili na njegov prispevek v kulturi. Lahko bi po vrsti našteval njegovo nagnjenost h kulturi od mladih let do izvolitve za predsednika kulturno-prosvetnega društva in kasneje predsednika DPD Svoboda v Litiji, a je podatkov preveč za razmišljanje, kaj vse je počel, delal in ustvarjal v svojem življenju z namenom, da bi sosedje, sovaščani, someščani in sodržavljani več vedeli o zgodovini slovenske kulture in videli v njeno prihodnost.

Vsekakor pa ni mogoče obiti ene od njegovih najpomembnejših zaslug s tega področja. Grad Bogensperk, pomembna Valvasorjeva dediščina Slovincem, danes ne bi mogel biti tak, kot sedaj živi, če ne bi on v sedemdesetih letih storil, kar je bilo nujno potrebno. Okrog sebe je zbral nekaj zagnanih someščanov in tudi drugih strokovnjakov, ki so storili tisto, da se je potrdila misel pisatelja »ne le, kar mora, kar more, to mož je storiti dolžan«.

Svojo ljubezen do narave potrjuje tudi pri organizaciji Evropske konference gojiteljev malih živali, ki bo maja prihodnjega leta na Brdu pri Kranju. Tudi to bo nova prilika za promocijo Slovenije.

Delaven, preudaren, zvest prijatelj z največjo mero odgovornosti pri svojem delu je tudi pri sedemdesetih. Leta minevajo, toda kot kaže, je slovenski pesnik tudi zanj zapisal: »Srce pa gor mi silí...«

Na letošnjem julijem srečanju slovenskega vrha na vrhu, ki ga tradicionalno organizira Zavarovalnica Triglav, je na Kredarici v uvodnih mislih rekel: »Slovenski izo-

brazenci so 27. 2. 1893 ustanovili Slovensko planinsko društvo. Osrednji odbor društva je vse do druge svetovne vojne skrbel za planinsko problematiko celotne Slovenije.

Prva slovenska gradnja je bil Aljažev stolp — 7. avgusta 1895, druga pa Dom na Kredarici 10. 8. 1896 — torej slavimo stoletnico z vsem ponosom. Prva povečava kočje je bila 8. 4. 1909, druga pa leta 1954.

V poletnih mesecih od leta 1981 do 1983 je bil dom na Kredarici ob splošni podpori na Slovenskem obnovljen v sodobno visokogorsko planinsko postojanko. Ta postojanka s Triglavom je simbol in ponos slovenstva in je bila odprta 17. septembra leta 1993.«

Na kraju še standardno vprašanje: »Ali bi v teh sedemdesetih letih naredil kakšno stvar drugače, kot si jo?«

»Gledano z današnjega zornega kota bi prav gotovo kakšno od svojih dejanj opravil še bolje. Če pa upoštevam takratni čas in okoliščine, mislim, da ni potrebe po spreminjanju tistega, kar je bilo.«

Slovenski planinci, znanci in prijatelji Marjanu Oblaku čestitamo ob njegovem jubileju in želimo, da bi njegova delovna vnema ne ponehala in da bi jo uspešno prenašal na ljudi okrog sebe.

Ivan Godec

10. obletnica PD Zlatarna Celje

Letos mineva 10 let samostojnega delovanja Planinskega društva Zlatarna Celje.

Pred tem smo skoraj leto dni delovali kot planinska sekcija v okviru takratnega planinskega društva »Aero« Celje. S povečanjem števila članov v naših vrstah pa smo se odločili ustanoviti samostojno društvo. Načrt smo uresničili in na občnem zboru 25. aprila 1986 je bilo ustanovljeno Planinsko društvo Zlatarne Celje. V naše članstvo so se poleg delavcev Zlatarne Celje vključevali tudi drugi prijatelji planin.

Naše aktivnosti smo zlasti usmerili v pohodištvo in letne programe tur sestavljali tako, da je bilo za vsa-

kogar nekaj. Načrtovali smo ture v visokogorje in sredogorje, nismo pa izpustili niti izletov v nizke gore, kar je za planinca, ki želi spoznati prenekatero lepoto teh krajev, izredno zanimivo. Tudi v tuja gorstva smo se podajali in pri tem vedno znova ugotavljali, da lepših gora, kot so slovenske, skoraj ni.

Problemov, ki jih imajo prenekatera društva zaradi planinskih vodnikov, pri nas nimamo, saj imamo pri razmeroma majhnem številu članov dva planinska vodnika in celo enega gorskega vodnika.

Čeprav smo bili prepričani, da bomo obletnico lahko malo širše proslavili, nam na žalost to ni uspelo. Kot večina društev tudi naše ostaja brez potrebnih finančnih sredstev, kajti dotacij ni; razpolaga le z delom članarine, ki ostaja, ko pošljemo delež Planinski zvezi Slovenije.

Ob razmišljanju, kaj bi le storili ob jubileju, je na seji upravnega odbora **Stane Štorman** predlagal, da za ta jubilej izdamo dnevnik »100.000 višinskih metrov gor in dol«.

Upravni odbor je predlog potrdil in pobudnik Stane Štorman je izdelal tudi osnutek dnevnika. Osnutek prve strani in značke je izdelal designer Zlatarne Celje **Ivo Hanžič**, prav tako član upravnega odbora.

Dnevnik so natisnili v »IB« Grafika d.o.o. Celje, vezavo in obrez pa podjetje »SO-RA« d.o.o. Celje, za kar se obema iskreno zahvaljujemo.

Vsak planinec, ki bo »preplaniniril« 100.000 višinskih metrov, bo prejel zelo lepo značko.

Dnevnik lahko zainteresirani naročijo pisno pri PD Zlatarne Celje, ali po telefonu na številko 063/31-711 ali 452-927.

Roman Turk

Izlet za sladokusce

Planinsko društvo iz Ajdovščine je organiziralo dvodnevno potepanje po Julijcih. Cilj je bil Lepo špičje.

Še preden se je 10. avgusta v dolini Zadnjice rodilo pravo jutro, je 52 ajdovskih planincev vzelo pot pod noge proti koči na Prehodavcih. Razgled na vse strani je bil čudovit. Narava je kljub številnim pohodni-

kom, ki smo jih srečevali, še nepri-
zadeta. Pozdravljali so nas cvetoči
grmički rododendrona, oko se je
odpočilo na zelenih blazinah; ci-
klame, zvončnice...

Po oddihu na Prehodavcih se je del
planincev namenil proti Lepemu
špičju. Tudi oko umetnika bi imelo
kaj videti. Narava — lepota —
umetnost! In z vrha: na eni strani
čudovita Soška dolina, na drugi
strani te spremlja pogled na Veliko
jezero — Ledvičko in še na druga
Triglavska jezera. Znoj je poplačan.
Vendar so doživeli marsikaj lepega
tudi tisti planinci, ki so jo mahnilo kar
po dolini proti Triglavskim jezerom.

Jedro ajdovskih planincev je čez
noč vzela v zavetje koča pri Triglav-
skih jezerih, drugi del je prebil na
Kornji; tisti, ki smo želeli več sa-
mote in idile, smo jo poiskali v koči
pod Bogatinom.

Naslednje jutro, še preden je megla
dovolila sproščen razgled po Zlato-
rogovem kraljestvu, jo je del planincev
urezal čez Bogatinsko sedlo na Krm.
Pot na primorski dvatisočak čez
Peske in Batognico je posebno
doživetje, obogateno z opozorili in
spomeniki iz 1. svetovne vojne.

Osrednji del ajdovskih pohodnikov je
pot vodila mimo Krmskih jezer v Lepeno.

Čeprav so dežne kaplje popestrile
srečanje z dolino, niso mogle zbrisa-
ti veselega razpoloženja z obra-
zov planincev, ki so v dveh dneh
doživeli toliko lepot.

Vodstvo pohoda je bilo v rokah
g. Bavčarja in neutrudnega pred-
sednika društva **g. Ergaverja**.

Irena Šinkovec

Ledeniška učna ura pod Skuto

Planinsko društvo Kranj je tudi
letos, in sicer 27. in 28. julija, za
planince brezplačno organiziralo
ledeniško učno uro oziroma prakti-
kum o varnosti v gorah, ki je bil na
Ledinah pod Skuto, to je nad Kranj-
sko kočo na Ledinah.

Skutin ledenik je ena od najatraktiv-
nejših jezerskih znamenitosti, saj je
najbolj vzhodni in najnižji ledenik v
Evropi. Je odlični poligon z veliko
površino: v zgornjem delu so strmi
ledeni odstavki in razpoke, ki omo-
gočajo, da se planinci seznanjajo z
vsemi tovrstnimi preprekami, z
gibanjem, vzpenjanjem po snežno
ledenih strminah in jih prevladujejo.

Skutin ledenik omogoča poleg
smučanja v maju, juniju in juliju (na
njem vadijo tudi naši vrhunski
smučarji, ki dosegajo najboljše re-
zultate na svetovnih tekmovanjih)
tudi odlične možnosti za alpsko
ledeniško šolo. To je pomembno,
zlasti če upoštevamo, da vse več
napol usposobljenih planincev za-
haja poleti in pozimi na zasnežene
vrhove. Zato se je vodstvu PD
Kranj zdelo umestno, da izvede
tako obliko strokovnega izobraže-
vanja, upoštevajoč pri tem tudi
naraščanje nesreč v gorah. V tej
šoli je v obeh dneh sodelovalo pre-
ko dvajset udeležencev. Pri tem se
PD Kranj ni omejevalo samo na
člane matičnega društva, ampak je
bil sprejet vsak, ki si je želel pridobi-
ti to znanje in se na neposreden,
praktičen način seznaniti z uporabo

derez in cepina, s tehniko hoje in
plezanja. Tehnično in strokovno so
jih o tem poučili člani GRS postaje
Kranj. Taka oblika je zanesljiva, saj
ima GRS nalogo skrbeti za preven-
tivo, kajti reševanje je bistveno
dražje. V zadnjem času je v gorah
vse preveč nesreč, kar opozarja na
premajhno vzgojo, izobraževanje in
usposabljanje planincev.

Franc Ekar

Krkaši na Češkem

Planinska skupina Krka je bila od
13. do 20. julija v Krkonoših ter v
Jezerskih in Lužičkih gorah. Tabo-
rili smo v avtokampu Jablonec nad
Jizerom.

Prvi dan smo se peš podali iz
tabora na 1509 metrov visoko
Vysoko kolo ali Wielky Szyszak po
poljsko. Kar pridni smo bili, saj smo
prehodili dobrih 36 kilometrov skozi
širne smrekove in borove gozdove,
po tratah in goličavah, posejanih s
črnim granitom. Spustili smo se v
Harrachov, znano zimsko središče
z veliko iz hriba štrlečo skakalnico.

Drugi dan je bil naš cilj 1602 metra
visoka Snežka, najvišji vrh na
Češkem. Z avtobusom smo se
pripeljali do Peci pod Snežko in se
v dobrih štirih urah povzpeli v
meglo in hlad zaviti vrh. Nevidni
Umetnik je spretno menjal kulise.
Vztrajni smo dočakali sonce, drugi
pa so si ogreli premrzle ude v
poljski vremenarski postaji in
restavraciji. Ob meji s Češko je
poljska rimskokatoliška rotunda,
posvečena Mariji Snežni — kot pri
nas na Kredarici. Navzdol nas je
pot vodila v Špindlerjev mlin. Kraj
se je včasih imenoval Sveti Peter.
Cerkev je lepo obnovljena, a kraj se
ne imenuje več po njenem zavetniku.
Nekam znana zgodba!

Tretji dan smo se peljali do Ham-
šteina nad Libercem. Pešpot nas je
vodila po nekdanjo zelo lepem, danes
pa tako kot grad zapuščenem
parku, skozi smrekove gozdove,
čez drn in strn na vrh Črne gore.
Tu smo našli oznake in jo mahnilo na
najvišji vrh Lužičkih gor, 1012 me-
trov visoki Ješted. Znamenitega
kamnitega hotela ni več, moral se
je umakniti velikemu TV stolpu. 457

Udeleženci ledeniške učne ure na Ledinah

Foto: Franc Ekar



Navzdol smo se odpeljali z vzpenjačo. Kako zanimivo je mesto Liberec! Kakšno mestno hišo imajo! Na njej je spomenik devetim študentom v obliki tankovskih gosencin. Pomnik ruskemu »osvobojanju« leta 68! Naši skupini se je pridružil starejši možakar, nas nekaj časa poslušal, nato pa pljunil, rekoč: barabe, sami narkomani...

Večer je bil naš: zakurili smo ogenj, vsak si je sam spekel klobaso, narezali smo kisel, a dober češki kruh, od doma pa je bila čebula, salama, vsak je dobil dobro češko pivo... Peli smo naše lepe narodne; kar ni jih hotelo zmanjkati do prve jutranje ure.

Četrty dan nas je avtobus pripeljal v lep zdraviliški kraj Lazne Libverda. V dobrih starih urah smo bili na nekaj gosto s smrekami poraščene najvišjem vrhu Jezerskih gora, 1124 metrov visokem Smrku (smreki po naše). Vrh je dobival z »dobrimi« plini izboljššan zrak iz tedanje Vzhodne Nemčije in Poljske, pa tudi domovina mu ni prizanašala. Iglavci so se posušili. Zdaj poskušajo na novo pogozditi, a kako naj se življenje prime v strupu? Ponekod še štrle v nebo mogočni ostanki smrek, večino pa je požrla papirna industrija. Ogledovali smo zanimivo postavljene kamne: kot da bi se velikani igrali in bi jih nekdo prepodil! Za sabo so puščali krvave stopinje v obliki škrlatnega naprsteca...

Navzdol so nas podili temni oblaki, a so nam prizanesli. V zdravilišču se nismo kopali, kajti bazen je samo za hotelske goste.

Ponovili smo ogenj in spet peli do ene ure zjutraj.

Peti dan: Vsake stvari je enkrat konec. Še preden smo pospravili šotore, je nebo začelo za nami jokati. Platno si bomo že doma posušili, glavno, da je bilo lepo na turah! Ob osmih smo bili vsi zbrani ob našem šoferju Mateju. Vklpili smo se v kolono na jadransko obalo hitečih Čehov. Zvabil nas je grad Konopište. Bili smo zadovoljni. Habsburžani so lovili tudi na naših tleh, videli smo ruševca iz kočevskih gozdov. Grad je lepo ohranjen, lepo bi bilo, da bi si ga prišli ogledat naši »turistični« delavci, na primer iz gradu Snežnik. Videli bi, kako se denar služi!

Pot nas je kmalu pripeljala v gnečo na češko-avstrijski meji. Brzeli smo mimo Linza in Salzburga in si ogledovali visoke vrhove. Koliko let bi potrebovali, da bi se na vse povzpeli? Koliko lepota!

Nekaj tunelov in že smo zadihali svež gorenjski zrak. V prvih jutranjih urah smo prispeli v dolensko glavno mesto. Preživeli smo prav prijetne dni pod šotori. Prehodili smo okrog sto kilometrov, prevozili pa skoraj dva tisoč in pol.

Peter Repovž

Transverzalne značke Slovenske jamske transverzale

Gospodarsko interesno združenje turistične jame Slovenije je v nedeljo, 23. junija, v informativnem centru Škocjanskih jam podelilo prvih pet značk za prehojeno jamsko transverzalo Slovenije.

Značke so okrogle oblike s premerom 4 centimetre in so oštevilčene. V transverzalo je vključenih 21 turističnih jam, med njimi tudi dva rudnika (Idrija in Mežica), katerih žige je treba zbrati v ličnem dnevniku poti, v katerem je tudi opis poti in dostopov ter skice in drugi podatki o lokaciji jam.

Prvi je Slovensko jamsko transverzalo opravil **Albin Žnidarčič** iz Sežane, in to v pičlih treh mesecih lanskega leta (1995), in za ta podvig prejel iz rok **Silva Ramšaka**, ki je vodja projekta, transverzalo značko številka 1.

Značke so prejeli še **Zinka in Tomaž Kovač** iz Maribora (2 in 3) ter **Darja Šarabon** iz Tržiča (št. 4) in **Jani Volk** z Jesenic (št. 5), ki pa so transverzalo opravili oziroma dokončali v letošnjem letu (1996). Vsekakor je projekt vreden pohvale. Upati je, da bo transverzala zaživela v pravem pomenu.

O dobitniku značka številka ena Albinu Žnidarčiču iz Sežane lahko napišemo še to, da je sicer zelo aktiven planinec, ki je prehodil velik del naše dežele kot tudi tujine. Doma ima lepo zbirko transverzalnih značk (okrog 20) ter fotografij in drugih spominkov s svojih pohodov.

Potovanje po Korziki

Letos smo se v planinskem društvu IMP Ljubljana odločili, da obiščemo Korziko. Popotovanje smo začeli 2. julija in končali (kar prezgodaj) 12. julija.

Dne 2. julija se nas je 85 članov odpeljalo z dvema avtobusoma iz Ljubljane proti Genovi, kjer smo se zvečer vkrcali na ladjo, ki nas je odpeljala na Korziko.

Korzika — otok lepota, kot ga imenuje večina njegovih obiskovalcev, njegov prebivalci pa mu pravijo tudi Napoleonov otok, saj se je tam rodil slavni **Napoleon**, na katerega so domačini zelo ponosni.

Najprej smo si ogledali mesto Bastia, nato smo se odpeljali proti vasi Calacuccia, nad katero smo si v kampu Monte Cinto uredili domovanje. Naslednji dan smo se zgodaj zjutraj odpravili proti najvišjemu vrhu Korzike — Monte Cinto. Do prve kočice smo hodili poldrugo uro in si tam privoščili prvi krajsi počitek, nato smo se napotili proti drugi kočici, do katere smo prišli v pol ure in se kar takoj odpravili v skale granita in porfirja ter po treh urah prišli na vrh Monte Cinto (2710 m). Ob čudovitem razgledu na morje nas je uživalo 60 članov. Vračali smo se po dveh poteh, za kar so nekateri porabili 5 oziroma 6 ur.

Naslednji dan smo se odpeljali v Ajaccio, ki je glavno mesto otoka in tudi Napoleonovo rojstno mesto. Ogledali smo si njegovo rojstno hišo, spomenike v njegov spomin in se odpeljali v naš »drugi dom«, kamp v mestu Portoccio, kjer smo si privoščili osvežitev v morju, ki smo si jo že pošteno zaslužili. Naslednje jutro smo se odpeljali v mesto Petreto, kjer so nas pričakali župan in skupina izkušenih planincev — vodnikov, ki so nas vodili do prizorišča katastrofe letala Adrie 1. 12. 1981. Pot so že prej očistili in pripravili za naš obisk ter nas varno spremili do vrha Monte San Petru. Ko smo se vrnili v vas, so nam pripravili zakusko. Pripravili so nam tudi prijateljska pisma in darila za našega predsednika **g. Kučana** in župana **g. Rupla**. Nato smo pred cerkvijo ob plošči v spomin žrtvam letalske nesreče položili venca in

se s pesmijo spomnili nanje. Med nami je bil tudi planinec s svojo družino, ki je v nesreči izgubil oba starša.

Z bolečino v srcu smo se odpeljali proti Bonifaciu v kamp Trinite.

Na koncu našega potepanja po Korziki smo si ogledali še polotok Korzike, ki na karti spominja na kazalec prsta, ki kaže na italijansko celino. Cap Corse je najsevernejši del, ki na zahodu strmo pada do morja.

Po ogledu smo se v Bastiji vkrcali na ladjo in se polni lepih vtisov in doživetij odpeljali proti Genovi in nato proti Sloveniji — svoji domovini.

Jelka Požar

Dan Storžičevih planincev

Že peto leto zapored meseca julija, ob zorenju planik in čim bližje 12. juliju, datumu, ko je bila leta 1899 ustanovljena Kranjska podružnica Slovenskega planinskega društva, prirejajo na Kališču srečanje častilcev in ljubiteljev gorskega sveta. Prejšnja štiri leta je bil to »dan kranjskih planincev«, letos pa se je to srečanje preimenovalo v »dan Storžičevih planincev«. Letošnje srečanje je bilo še posebno delavno: dan prej je zasedal društveni gospodarski odsek, na katerem so ugotovili, da bo za vzdrževalna in obnovitvena dela na domu letos treba odšteti milijon tolarjev, na dnevu Storžičevih planincev pa so praznovali tudi 30-letnico imenovanja prvih planinskih vodnikov v okviru PD Kranj.

Forum planinskih vodnikov je na svojem zasedanju ta dan ugotovil nekatere netočnosti, ki zadevajo datum ustanovitve naziva planinskih vodnikov. Ugotovljeno je bilo, da je bil julija 1974. leta na pobudo predsednika PD Kranj **Franca Ekarja** dan predlog o nazivu planinskega vodnika; ta naj bi vodil v gore planinske skupine, s čimer bi se zmanjšalo tveganje in kar naj bi prispevalo k manj nesrečam v gorah. Na to pobudo se je 27. avgusta 1974 v prostorih PD Kranj sestala skupina strokovno usposobljenih gorskih reševalcev, gorskih vodnikov in drugih. Vendar je v publikaciji iz leta 1983 ta podatek izpuščen in napisan kot da-



Letošnji dan Storžičevih planincev na Kališču, na katerem so sodelovali tudi nasledniki Avsenikov Gašperji iz Nove vasi pri Preddvoru

Foto: Franc Ekar

tum ustanovitve planinskih vodnikov čas, ko je bil na Zelenici seminar za vodje planinske vzgoje, kar je bilo skoraj štiri mesece pozneje. Tudi znak planinskega vodnika, je bilo rečeno na Kališču, je delo akademskega kiparja **Toneta Logondra** iz Škofje Loke, ki ga je grafično dodelal akademski slikar **Jože Trobec**.

Ob tej razpravi je bilo na Kališču rečeno, naj vodnik prevzema le tisto vodenje, ki mu je kos in ki ga v vsaki situaciji obvladuje. V PD Kranj so planinski vodniki v 20 letih vodili v gore skoraj 11.000 planincev, vsi ti izleti pa so bili brez ene same nesreče, čeprav vodniki niso imeli uradnih kategorij, ki so zdaj potrebne za vodenje, vendar so bili ustrezno strokovno usposobljeni.

Nato je bil na Kališču kulturni program, v katerem je sodeloval kvintet Kranjski fantje. Osrednji govornik na dnevu Storžičevih planincev je bil župan občine Preddvor **Miran Zadnikar**; na ozemlju te občine stoji kar pet planinskih postojank in v tej občini je skoraj 150 kilometrov planinskih poti. Župan, ki je tudi simpatizer planinstva, je med drugim povedal, da je občina Preddvor zelo zainteresirana za vse oblike sodelovanja, s katerimi bi razreševali pereče probleme višje ležečih območij v občini. »Kot simbolno dejanje,« je dejal, »sprejmite tudi odločitev, da bomo na vrhu Storžiča sodelovali pri obnovi

križa, ki so ga blagoslovili že leta 1935, vendar ga je zgodovina zbrisala s površja naše lepe gore. Dovolite mi, da vas že danes povabim k obnovi oziroma ponovnemu blagoslovu tega znamenja.«

V nadaljevanju slavja, ki mu je prisostvovalo več kot tisoč obiskovalcev, je bil koncert ansambla Gašperji. Skoraj dve uri je navduševal zbrane planince.

F. E.

Pohod na Matajur

Planinska družina Benečija, ki spada med najmlajša slovenska planinska društva, je 11. avgusta priredila srečanje planincev s pohodom na Matajur.

V prelepí, slikoviti vasi Montemaggiore nedaleč od slovensko-italijanske meje se je začel vzpon na goro, ki je nekažna sveta gora beneških Slovencev. Steza se zložno vije po poraščenem pobočju, dokler se grmovje ne zredči in pridemo do kočé Gulielmo Pelizzo. Ta kočá, ki je last furlanskih alpinistov, nudi vse ugodje, ki si ga lahko zamisliš. Je pa to južno pobočje Matajurja namenjeno tudi zimskim športom, saj je po njem speljana vlečnica.

Idilčna steza nas vodi čez prelepe gorske travnike, na katerih so posamezne planšarske kočé, ki so sicer prazne, vendar niso videti zapuščene. V rahli sapici valovi na 459

milijone rož in trav. Njihove vonjave se prepletajo in združujejo v opojne dišave.

Prav na vrhu, ki je v glavnem kamnit in skalnat, a vendar tu in tam porasel s travo, stoji prijazna kapelica.

Z vrha Matajurja se nam nudi prelep razgled v dolino Soče s Krmom v ozadju. Na severu se dvigajo Julijske Alpe s Triglavom. V bližini je slikovita dolina Nadiže, na njenem koncu Kobariid s Kobariškim Stolom, ki ga dobro označujejo ostanki antenskega stolpa. Oko nam seže čez prostrano Furlansko nižino do Tržaškega zaliva, na zahodnem obzorju pa so Karnijske Alpe in Dolomiti.

Ko smo sestopili v vasico Montemaggiore, smo se lahko prepričali, kako se dá tudi z majhnimi stvarmi popestriti planinsko ponudbo in napraviti deželo bolj mikavno.

Slavnostni maši v slovenskem jeziku je sledil nastop pritrkovalcev, pa še kulturni program, v katerem so nastopali predstavniki z ene in druge strani meje. Italijanska govorica se je prepletala s slovensko, tako da si lahko zaslutili »dušo« in posebnosti tega kraja.

Vida Durn

Planinski tabor na Čavnu

Kot vsako leto je tudi letos Planinsko društvo Nova Gorica organiziralo dva planinska tabora: na Čavnu je bil za mlajše planince, v Trenti pa za starejše.

Taborni prostor pri planinski koči na Čavnu



V lepem, čeprav mrzlem julijskem jutru smo se mlajši planinci z avtobusom odpeljali h koči na Čavnu (1242 m). Najprej smo s pomočjo vodnikov postavili šotore in jih poimenovali, nato obesili planinsko zastavo in imeli spoznavni dan. Po kosilu smo se zbrali pred kočo, kjer nam je vodja tabora **Oskar Birsa** predstavil program.

Prvi večer mi bo ostal v nepozabnem spominu. Po večerji smo namreč odšli na Kucelj in tam počakali, da se je stemnilo. Z baterijami smo se nato vrnili k šotorom. Naslednji dan smo hodili šest ur, ko smo šli na Sinji vrh. Tretji dan je bil lažji, saj smo se spustili na Malo goro in tam v dveh skupinah izmenično spoznavali nekaj stalnih rastlin tega območja ter obvladovali osnove plezanja.

Vsaki večer smo zakurili ogenj, uprizarjali skeče, brali šaljivo pošto in prepevali.

Nepozaben bo obisk **Jake Čopa**, staroste slovenskih planinskih fotografov. Predstavil nam je znano pripovedko o Zlatorogu in povedal marsikaj zanimivega o gorah. To noč je prespal med nami in se je poslovil šele naslednji dan.

Vsaki dan smo doživeli kaj novega. Skrbni vodniki Mateja, Matjaž, David in pomočnica Anita so vestno skrbeli za nas 29 mladih planincev.

Zadnji dan so se pohoda udeležili tudi starši, po kosilu pa smo imeli zaključno prireditev, na kateri so podelili priznanja. Še zadnjič smo

spustili zastavo, zapeli himno ter si zadovoljni obljubljali, da se vidimo prihodnje leto na 21. planinskem taboru.

Tadeja Birsa, Brje

15 let planinskih taborov PD Vipava

Letos smo vipavski planinci imeli že 15., jubilejni planinski tabor, in sicer v dolini Vrat pod očakom Triglavom od 21. do 28. julija.

Planinski tabor za osnovnošolsko mladino je bil letos še posebno slovesen, saj smo praznovali 15-letnico organiziranih planinskih taborov PD Vipava. S planinskimi tabori smo začeli leta 1981 in kot prvo lokacijo zanj izbrali dolino Krnice. V začetku nas je bilo okoli 40 udeležencev s skromno opremo, šotori in kuhinjo. Vendar smo to vsako leto izboljševali, se na svojih napakah učili in tako so leta in planinski tabori tekli naprej. Veliko mladih planincev je tako šlo skozi prvo učno uro planinstva prav na planinskem taboru. S prizadevnimi mentorji in planinskimi vodniki smo mlade planince varno in poučno vodili v hribe, spoznavali prelep gorski svet, živalstvo in rastlinstvo ter znamenitosti okolja, v katerem smo taborili. Brez izobraževanja na planinskem taboru pač ni šlo, zato smo vsako leto na taboru organizirali in izpeljali skrajšano planinsko šolo, razpravljali o zanimivostih življenja v naravi itd.

V petnajstih letih se je taborov udeležilo veliko mladine. Od toliko mladih planincev se jih je kar lepo število okužilo s planinstvom ter ostalo v društvu ter tako zdaj vzgaja nov rod mlajših planincev.

Pa pogledjmo, kje vse smo imeli planinske taborove v preteklih letih: Krnica, Logarska dolina, Trenta — Zadnjica, Jezersko, Vrata, Tamar, Karniška Bistrica, Log pod Mangartom, Krma, Lepena, Pokljuka. Nekatere lokacije taborov so se tudi ponovile. Na letošnjem taboru v Vratih smo imeli izlete na Luknjo, dvodnevni izlet na Triglav ter na Škratlato. Ogledali smo si tudi Triglavski planinski muzej v Mojstrani, slap Peričnik in naravoslovno učno pot v dolini Vrat. Imeli smo tudi športne in zabavne igre.

V soboto zvečer smo ob zaključku jubilejnega planinskega tabora ob tabornem ognju s krajšo slovesnostjo obeležili 15-letnico planinskih taborov PD Vipava.

Ob praznovanju smo si bili vsi enotnega mnenja, da bomo tako obliko vzgoje mladih planincev nadaljevali ter zaželeli planinskemu taboru še veliko uspešnih planinskih let.

Leon Kodre

Nova slovenska transverzala

Kot beremo v letošnji septembrski številki glasila Planinskega društva PTT Ljubljana »Pod Prisojnikom«, bomo v kratkem dobili lepe tiskane dnevnikove nove slovenske planinske transverzale »Pot slovenskih legend«.

Ta izredno lepa in zanimiva slovenska planinska pot, ki je nastala v okviru Planinsko-jamarskega odseka oziroma njegove Etnološke sekcije pri PD PTT Ljubljana, sicer ni povsem nova. Že več kot leto dni namreč »živi« takšna interna transverzala in nekaj pohodnikov jo je celo že končalo. Nova transverzala bo seveda precej zahtevnejša in daljša, komur pa jo bo uspelo prehoditi, bo na občnem zboru PD PTT Ljubljana slavnostno prejel lepo priznanje.

Lahko sicer rečemo, da je nova slovenska planinska pot, Pot slovenskih legend, že postavljena. Vseh 30 kontrolnih točk je že opremljenih z ustreznimi žigi, marsikje pa pohodnike čakajo izredno lepe in poučne vpisne knjige. Dnevnik, ki so obenem vodniki po tej poti, so v tisku in bodo kmalu natisnjeni.

Pot nas bo popeljala po tistih slovenskih krajih, kjer so med preprostimi slovenskimi ljudmi še ohranjene prastare ljudske pripovedi oziroma legende. To so kraji, kjer so po izročilu zakopani zakladi, kjer bivajo nadnaravna bitja ali blodijo duhovi mrtvih. Nekaj malega bo o vsem tem zapisanega v dnevnikih poti, kdor pa bo želel o poti zvedeti kaj več, bo moral poseči po obeh knjigah **Rada Radeščka** Slovenske legende I in Slovenske legende II.

(Pod Prisojnikom)

Novi vodniki B kategorije

Letos je Odbor za planinske vodnike razpisal tečaj za pridobitev kategorije B, to je vodenje po zahtevnih in zelo zahtevnih poteh. V rednem razpisnem roku je bilo le nekaj nad 10 prijavljenih, kasneje pa se je število povečalo kar na 29, vendar vsi niso s prijavo mislili resno, saj so posredovali le svoj naslov, niso pa oddali prijavnice z vpisanimi pogoji.

Tečaj je potekal od petka, 24. 5., do nedelje, 26. 5. 1996, v Domžalskem domu na Veliki planini, kjer nudi poseben gostinski prostor dobre pogoje za delo in predavanja, skale in pečevje v neposredni bližini pa dokaj dober teren za praktično delo. Udeležilo se ga je 16 kandidatov. V petek zvečer je bila obdelana tehnika gibanja teoretično, v soboto pa so inštruktorji pokazali vse elemente, ki jih mora vodnik B kategorije obvladati. Snov so razdelili na štiri delavnice, tečajniki pa so se menjavali. Vsak tečajnik je imel možnost izvesti celotno tehniko. Večina udeležencev je poznala večino elementov še s tečaja A, tako da je bilo vse skupaj bolj osvežitev, ponavljanje in dopolnitev. Nekateri starejši vodniki pa so morali na novo osvojiti znanja iz vrhne tehnike. Naštetimo nekaj teh elementov, ki so jih vadili: oмот, improviziran plezalni pas, navezava na plezalni pas, sidrišče, varovanje okoli bokov, varovanje s polbičevim vozлом, varovanje z osmico, izdelava sidrišča v zbitem snegu, izdelava vrhne ograje čez snežišče, izdelava horizontalne in vertikalne vrhne ograje v kopnem ter gibanje ob njej, spust v Dulferjevem sedežu, spust z osmico in še kaj. V nedeljo je potekal razgovor o psihologiji vodenja, saj se vodnik na zahtevnih in zelo zahtevnih poteh srečuje tudi z novimi težavnimi psihološkimi momenti. Nato so dokaj temeljito obdelali tudi pripravo in izvedbo izleta, saj je ta tema osnova za izdelavo seminarske naloge. Vodja republiškega tečaja je bila **Marinka Koželj Stepic**, inštruktor planinske vzgoje, ki je podala temi psihologija

vodenja ter pripravo in izvedbo izleta, **Bojan Pollak**, gorski vodnik, pa je teoretično osvežil temo tehnika gibanja. Praktično delo so vodili **Janez Ažman**, tudi gorski vodnik, **Vasja Jerovšek**, gorski reševalec in vodnik PZS, **Bojan Pollak** in **Marinka Koželj Stepic**.

Začetek izpitov je bil 5. 7. 1996 zvečer v koči na Koksrem sedlu. Na izpit je prišlo le 12 kandidatov; nekateri so se opravičili in bodo izpit skušali opraviti jeseni. Najprej je bilo pisno preverjanje znanja v obliki testov. Takoj zatem so inštruktorji pregledali teste in sledil je ustni zagovor za tiste kandidate, ki so pri pisnem preverjanju pokazali premalo znanja. V soboto, 6. 7. 1996, je bila izpitna tura po opuščeni poti na Kalško goro in nato čez Kalce mimo lovske kočice do Žagane peči. Kandidati so bili razdeljeni v tri skupine. Z vsako je bil inštruktor, ki je »odigral« nekaj nevšečnosti in jih je trenutno vodeči kandidat moral reševati. Vsak kandidat je vodil 1 do 2 uri. Nevšečnosti so bile pomanjkljiva oprema, bolezen, nezgoda, samovoljna zapustitev skupine, strah, nevarnost padajočega kamenja in podobno. Da je bilo reševanje teh nevšečnosti še zahtevnejše, je pripomoglo vreme, saj je bilo megleno in hladno. Tura je bila točno taka, kot se lahko dogodi vodniku B kategorije: na poti naleti na potrgane jeklenice, poslabša se vreme, udeleženci so premrženi in se prestrašeni. Tedaj mora vodnik res pokazati bogato znanje, ki si ga je pridobil že na tečaju A kategorije, nato pa še dodatno iz psihologije vodenja in tehnike gibanja. Na koncu ture je bila analiza po posameznih skupinah in še za celoto.

Nekateri so predlagali daljši tečaj z več utrjevanja znanja. Inštruktorji so ugotovili, da imajo tečajniki veliko tehničnega znanja, a ga še ne znajo uporabiti o pravem času in na pravem mestu. Na koncu so ugotovili, da si morajo novi vodniki B kategorije še nabirati izkušnje in zato naj si pripravniške ture ter mentorje izbirajo kar najbolj preudarno.

Na izpitni turi so kot inštruktorji sodelovali **Janez Ažman**, **Marinka Koželj Stepic**, **Bojan Pollak** in **Mladen Soklič**. 461

Novi vodniki — pripravniki za kategorijo B so **Evgen Drvarič** in **Maksimiljan Korošec** — PD Šoštanj, **Jože Knez** — PD Ljubljana Matica, **Mojmir Kunej** in **Ladka Stranščak** — OPD Koper, **Janez Pogačar**, **Milan Šinkovec**, **Franc Virijant** in **Peter Zmrzlikar** — PD Kamnik, **Milan Setničar** — PD Litija, **Jožef Škorc** in **Niko Ugriča** — PD Kranj.

Novim vodnikom B kategorije čestitamo in želimo najprej uspešno opravljanje pripravniške dobe in nato kar najbolj prijetno vodenje v prelepi gorski svet!

Marinka Koželj Stepic

Naravoslovni dan — planinstvo

Junija 1996 smo za 146 petošolcev Osnovne šole Sava Kladnika iz Sevnice s pomočjo Planinskega društva Lisca Sevnica organizirali naravoslovni dan »planinstvo«.

Tako je skoraj 30 planincev, predvsem članov Mladinskega odseka, predstavilo učencem diapozitive o Triglavskem narodnem parku, postavljali so šotore, vozljali vozle, pregledali opremo za v nahrbtnik, hrano in še o prvi pomoči so slišali in poskušali v praksi. Ob koncu smo izvedli še tekmovanje v štirih panogah: poznavanje flore in favne, vezanje vozlov, postavljanje šotorov in oprema v nahrbtniku. Učenci so sodelovali z velikim navdušenjem, saj je planinsko društvo pripravilo tudi nagrado — dvodnevni izlet s prenočevanjem v Jurkovi koči na Liscu. Nagrado si je prisvojil 5. d, vsi drugi pa smo bili tako navdušeni, da smo planince prosili še za nadaljnje sodelovanje.

Planinskemu društvu se zahvaljujemo, vsem, ki boste to prebrali, pa ponujamo podobno zamisel.

Jetka Slukan

Tabor MO PD Jezersko v Logarski dolini

Končno! Prišel je težko pričakovan dan. Zjutraj ob sedmi uri smo se 14. avgusta letos zbrali pri »Šuštarju«, še zadnjič pregledali opremo in se odpeljali. Pot, dolga čez sto kilometrov, je tokrat hitro minevala ob

šalah in zanimivih pogovorih. Kar naenkrat smo bili v kampu v Logarski dolini. Tam so nas že čakali stiri fantje, ki so nam ponudili skromno malico in nas nato popeljali po okolici. Malo kasneje je prišla še glavnina naše skupine, takrat pa se je začelo resno delo, dokler šotori niso bili postavljeni.

Po kosilu smo se odpeljali v Logarski kot. Mimo slapu Rinke smo se povzpeli do Frischaufovega doma na Okrešlju. Tam so nam postregli s kremnimi rezinami. Pred tem smo opravili še krst glede na to, da je koča na Okrešlju tudi točka na Jezerski planinski poti. Zvečer pa smo se pripravili na veliko turo, ki nas je čakala naslednji dan.

Naslednje jutro, 15. 8., smo se po zajtrku odpeljali v Solčavo k maši (bil je ravno Veliki šmaren). Po maši, ki je zaradi kratke pridige nismo mogli prehvaliti, smo se odpeljali v Robanov kot, še en lep predel naših gor. Od kmetije, kjer smo pustili kombi, nas je vseh 25 odkorakalo stenam naproti. Na Robanovi planini smo še zadnjič globoko vdihnil, preden smo se zagrizli v dokaj strmo steno. Po vsakem koraku je bil razgled lepši. Občudovali smo kmetije in kmete, ki so svoje korenine pognali tako visoko, ter cvetice, ki so se nam razkazovale v vsem svojem blišču. Cojzove zvončnice, tu in tam encijani in na težko pričakovani Molički planini — pravo morje materine dušice in smetlike.

Na planini smo imeli glavni počitek. Vsak dva kosa kruha in nekaj poživiljajočih kapljic napitka — to je bila vsa malica. Toda do Korošice ni bilo več daleč. Pet minut po tistem, ko smo vstopili v Kocbekov dom, pa se je ulilo kot iz škafo. Na toplem in na suhem smo čakali kosilo, po joti pa smo šli v sobo s skupnimi ležišči. Bili smo kar malo na tesnem, saj so bila ležišča namenjena le 14 osebam. — Popoldan nam je nato minil ob kartanju.

Nekaj ur po zori smo naslednji dan že stali na vrhu Ojstrice. Naših pet vodnikov Davo, Carmen, Primož, Janko in Rok so ob sestopu imeli veliko dela s »tamalimi«. Te so odvezali šele, ko smo bili preko Škarij. S kraja našega postanka smo v kočo na Klemenči jami



Udeleženci tabora v Logarski dolini na gorski turi

naročili jabolčni zavitek; to smo seveda storili preko brezžičnih radijskih postaj in ne s kričanjem. Preko melišča smo prispeli do cele jase borovnic, ki smo jih »na smrt sestradani« nabrali. V koči smo dobili velik kos sveže pečenega »štrudla«, nato smo se okrepani podali še na zadnji del poti.

Naslednje jutro smo se razdelili v dve skupini: nekateri so šli jahat, mi pa smo šli na rafting v športni center Prodnik. Koliko je bilo smeha, cviljenja, vreščanja! In na račun tekmovalnosti med dvema posadkama tudi dosti znoj. V sosednjem čolnu so se morali dvakrat reševati iz vode, v našem nikoli. Na cilj smo seveda prišli prvi.

Popoldne smo si šli ogledat Potočko zijalko. Mlajši so se peljali s kombijem, mi pa smo šli peš. Ker s seboj nismo imeli »tamalih«, smo od Svetega Duha do jame skoraj tekli. V jami smo nato na vse pretege iskali stenske poslikave izpred skoraj 40.000 let, toda našli nismo ničesar.

Zadnje jutro, 18. avgusta, smo šotor izpraznili. Konec za to leto! Tabor je bil, tako kot vsako leto, prekratek. Starši so se pripeljali, imeli smo še piknik in nato adijo tabor, zbogom Savinjska dolina in na svidenje prijatelji!

Anja Karničar

Poletni tabor Kolpa '96

Mladinski odsek Planinskega društva Ribnica je za osnovnošolce organiziral poletni tabor na Kolpi, ki je bil od 24. do 29. junija 1996 v vasi Vas ob Kolpi. Udeležilo se ga je 18 osnovnošolcev in osnovnošolk ter 7 članov organizacijskega odbora iz Ribnice in Sodražice.

Taborniki so spoznavali način življenja v naravi, ki se zelo razlikuje od današnjega življenja v mestu. Mladi taborniki so se med predavanjem bodoče planinske vodnice seznanili s tem, kako se planinci obnašajo v planinah in pridobljeno znanje utrdili na treh večurnih pohodih na Kuželjsko steno, Vražji prolaz in proti Kostelu, ki je bil zaradi dežja skrajšan. Člani Alpinističnega odseka so udeležence seznanili z osnovami prostega plezanja in jih naučili zavezovati različne vozle ter načine varovanja. Pripravili so jim tudi lažjo smer v steni, kjer so preizkušali svoje plezalne sposobnosti.

Organizirali so tudi ogled planinskega muzeja v vasi Vas z vodičem, ki je razložil zgodovino planinstva na Slovenskem.

Tabor so si ogledali člani Mladinske komisije Planinske zveze Slovenije. Predsednik je pripravil predavanje o delovanju Mladinske komisije in navdušeno govoril o planinah.

Za vzdušje v taboru so poskrbeli taborniki sami, saj so s seboj prinesli glasbene instrumente, s katerimi so preganjali deževno vreme in slabo voljo.

Mojca Trdan

Tečaj za vodnike A kategorije 1996

Tečaj za vodnike za pridobitev kategorije A — vodenje po lahkih poteh — je bil v organizaciji MDO Ljubljana. To je osnovni tečaj, kjer je treba predelati celotno snov, ki jo naj vodnik obvlada. Pogoji za udeležbo na tečaju oziroma opravljanje izpita je starost najmanj 18 let, članstvo v PZS, primerno zdravstveno stanje in izkušnje, kar pomeni, da je kandidat v zadnjih petih letih opravil 20 tur po zahtevnih ali zelo zahtevnih poteh, torej je sam

ali v družbi prijateljev sposoben za eno stopnjo več, kot jo bo kasneje vodil kot vodnik A kategorije. Kategorija A je osnova za višje kategorije, in sicer za kategorijo B — vodenje po zahtevnih in zelo zahtevnih poteh, in kategorijo D — vodenje lažjih snežnih tur.

V roku se je prijavilo zelo malo kandidatov, kasneje pa jih je bilo kar 56. Na preizkusni turi smo skupaj ugotovili, da so si nekateri predstavljali nekaj drugega, nekateri pa niso izpolnjevali pogojev in jih tudi ob izpitni turi ne bi. Končno število tečajnikov je tako bilo 37, a tečaj je zaključilo 31 tečajnikov. Nekateri bodo izpitno turo opravili v jeseni pri tečaju v organizaciji MDO Gorenjske. Kandidati so bili iz 20 PD, od tega je bilo 15 kandidatov iz PD zunaj MDO Ljubljana, in sicer iz MDO Gorenjske 6, iz MDO Podravske 4 in iz MDO Savinjske 5. Nekaj kandidatov je bilo samoplačnikov.

Tečaj je po sklepu sekretariata MDO Ljubljana vodila **Marinka Koželj Stepic**, inštruktor planinske vzgoje. Tehnični vodja je bil **Bojan Pollak**, gorski vodnik, kot predavateljji so sodelovali **Božo Jordan**, **Silvester Jošt**, **Marinka Koželj Stepic**, **Boris Mlekuš**, **dr. Anda Perdan**, **Bojan Pollak**, **Franček Vogelnik** in **Bogdan Žorž**, kot inštruktorji praktičnega dela pa **Božo Jordan**, **Silvester Jošt**, **Frane Kemperle**, **Marinka Koželj Stepic**, **Marjan Kregar**, **Janez Mertelj**, **Boris Mlekuš**, **Lado Mrakič**, **dr. Anda Perdan**, **Bojan Pollak**, **Janez Slokan**, **Mladen Soklič**, **Klemen Volontar**, **Davorin Žagar**, **Andrej Žemva** in **Bogdan Žorž**. Vsi so večinoma že dolgoletni izobraževalci na tečajih PLV tudi v drugih MDO. Število inštruktorjev praktičnega dela je navidezno veliko, a praktično delo poteka iz več tem na vseh srečanjih, in sicer po skupinah z največ 5 kandidati.

Tečaj se je pričel 9. 12. 1995 s preizkusno turo na Nanos in se končal 25. 6. 1996 z izpitno turo na Storžič. Izpitna tura je potekala v dveh terminih, saj v prvem niso vsi tečajniki izpolnili svojih obveznosti. Prvih 16 je bilo na turi 15. 6. 1996, drugih 15 pa 25. 6. 1996. Kot delegat odbora PLV se je preizkus-

ne ture in zaključne izpitne ture udeležil **Silvester Jošt**.

Tečaj je potekal v petih polnih koncih tedna — od petka popoldne do nedelje popoldne — v planinskih postojankah v Tamarju, Vrsnem, na Veliki planini, Golteh in v Domu pod Storžičem. Tako so se tečajniki seznanili tudi z manj znanimi predeli naše domovine.

Na tečaju so tečajniki predelali — bolj ali manj tudi praktično — naslednje teme: Prvo pomoč, Prehrano v gorah, Vpliv gorā na človeka, Opremo, Varstvo narave, Planinska pota, Orientacijo, Bivak in taborjenje, Sredstva za sporazumevanje, Zgodovino planinstva, Organizacijo planinstva, Spoznavanje gorstev, Vremensoslovje, Nevarnosti, GRS, Pripravo in izvedbo ture, Tehniko gibanja, Odgovornost, Metodiko dela ter Psihologijo vodenja.

Teoretični del preverjanja znanja je bil razdeljen v tri dele; tako je bilo lažje za tečajnike kot tudi za predavatelje. Vse teme so bile pripravljene v obliki testov. Tečajniki so izdelali tudi nalogo iz orientacije ter seminarsko nalogo. Oboje je sestavni del izpita. Izpitna tura je potekala od Doma pod Storžičem po poti skozi Žrelo na vrh Storžiča in nato preko Škarjevega roba — na gozdni meji so noč prebivakirali — nazaj v Dom pod Storžičem. Tečajniki so bili razdeljeni v skupine po največ 5, v vsaki pa je bil inštruktor. Vsak tečajnik je vodil en del poti, pri tem pa je moral reševati različne nevednosti, ki jih je odigral inštruktor.

V pogovoru s tečajniki oziroma absolventi smo ugotovili, da je bil tečaj organizacijsko dobro pripravljen, prav tako je večina predavateljev svojo nalogo opravila zelo dobro. Med tečajniki je prevladovalo mnenje, da bi bilo dobro, če bi bilo več praktičnega dela oziroma da bi bila v času tečaja nekakšna izpitna tura. Tečajniki so tvorili homogeno skupino, in sicer kljub starostnim razlikam (najmlajši 21 let in najstarejši 55 let) in geografski razprostranjenosti (Cerkno, Logatec, Kranjska Gora, Braslovče, Podplata, Maribor). V času tečaja so se stkale iskrene prijateljske vezi

Planinski vestnik zanesljiv spremljevalec na gorskih poteh

Letošnja glavna, poletna planinska sezona se je končala slabše, kot smo pričakovali. Gospodarji in oskrbniki planinskih postojank so predvsem zaradi razmeroma slabega vremena nezadovoljni z obiskom, planinci so v večjem številu kot prejšnja leta nezadovoljni z oskrbovalci planinskih koč, ki so ponekod ubrali pota najzgodnejšega in najbrezobzirnejšega kapitalizma, ko je bilo treba za vsako storitev najprej pokazati denar, pa še potem so nekateri kazali nejevoljo, gorski reševalci so skrajno zaskrbljeni nad velikim številom letošnjih gorskih nesreč, ki so velik del posledica neprimerne opremljenosti in nezadostne pripravljenosti na gorsko turo.

Ko bodo začeli ob vzrokih za gorske nesreče statistično spremljati tudi gorniško izobrazbo ponesrečencev, bo mogoče ugotoviti, da je bistveno več nesreč med obiskovalci gorá, ki niso člani planinske organizacije, ki se planinskih tur lotevajo, ne da bi vsaj približno vedeli, kakšen je gorski svet, v katerega se podajajo, da je več ponesrečencev med planinsko neizobraženimi obiskovalci - in da jih je prav malo med bralci Planinskega vestnika.

Ni verjetno, da bi Planinski vestnik ne imel prav nobenega vpliva na svoje bralce, ko jih neprestano opozarja na primerno opremljenost ter najnovejšo in najboljšo opremo, previdnost, možnost vremenskih preobratov, na literaturo, ki navaja k preudarni hoji po gorskem svetu, na poučne primere iz vsakdanjega gorniškega življenja in na druge podrobnosti, od katerih je marsikdaj odvisno preživetje v lepem, a včasih krutem gorskem svetu. Ni verjetno, da številni nasveti v Planinskem vestniku, nanizani iz številke v številko, ne bi imeli prav nobenega vpliva na vzgojo gorskih obiskovalcev, tudi tistih, ki samo radi hodijo po gorah in nikoli niso obiskovali nobene planinske šole ali tečaja.

Opozorite svoje planinske znance in prijatelje, ki niso bralci Planinskega vestnika, na našo revijo, ki brez razloga ne izhaja že več kot sto let! Premislite nemara o tem, da bi jim za novoletno darilo poklonili letno naročnino na Planinski vestnik: za ne prav velik izdatek boste dosegli velik učinek in novi naročnik se vas bo vse leto spominjal vsaj enkrat mesečno.

Založba Planinske zveze Slovenije

v svojem programu pokriva večino slovenskega ozemlja
s kakovostnimi planinskimi vodniki: Julijske Alpe, Karavanke,
Kamniške in Savinjske Alpe, Slovenska planinska pot,
Razširjena slovenska planinska pot, Vodnik po planinskih postojankah Slovenije,
Vodnik po Posavskem hribovju, Po gorah severovzhodne Slovenije,
Planinski vodnik po Slovenski Istri in Krasu (v pripravi),
ter plezalnimi vodniki in vzgojno planinsko literaturo.

Program planinskih vodnikov pa Založba dopolnjuje z bogato serijo planinskih
zemljevidov domačih in tujih gorstev v merilih 1:25.000, 1:50.000 in 1:100.000.

PLANINSKI ZEMLJEVIDI

JULIJSKE ALPE

Julijske Alpe - vzhodni del	1:50.000	1996	980 SIT
Julijske Alpe - zahodni del	1:50.000	1994	980 SIT
Triglavski narodni park	1:50.000	1995	980 SIT
Triglav	1:25.000	1996	980 SIT
Bohinj	1:25.000	1994	980 SIT
Krn s Kobaridom	1:25.000	1992	660 SIT
Trenta	1:25.000	1995	880 SIT
Kranjska Gora z okolico	1:25.000	1996	880 SIT
Bovec z okolico	1:25.000	1988	660 SIT

KARAVANKE

Stol in Begunjščica	1:25.000	1996	880 SIT
Karavanke - osrednji del in Grintovci	1:50.000	1995	980 SIT
Storžič in Košuta	1:25.000	1995	880 SIT

KAMNIŠKE IN SAVINJSKE ALPE

Grintovci	1:25.000	1994	880 SIT
Kamniške in Savinjske Alpe z Obirjem in Peco	1:50.000	1996	980 SIT

POHORJE

Pohorje - vzhodni del	1:50.000	1992	660 SIT
Pohorje - zahodni del	1:50.000		v pripravi

POSAVJE

Posavsko hribovje	1:100.000	1986	660 SIT
-------------------	-----------	------	---------

LJUBLJANA

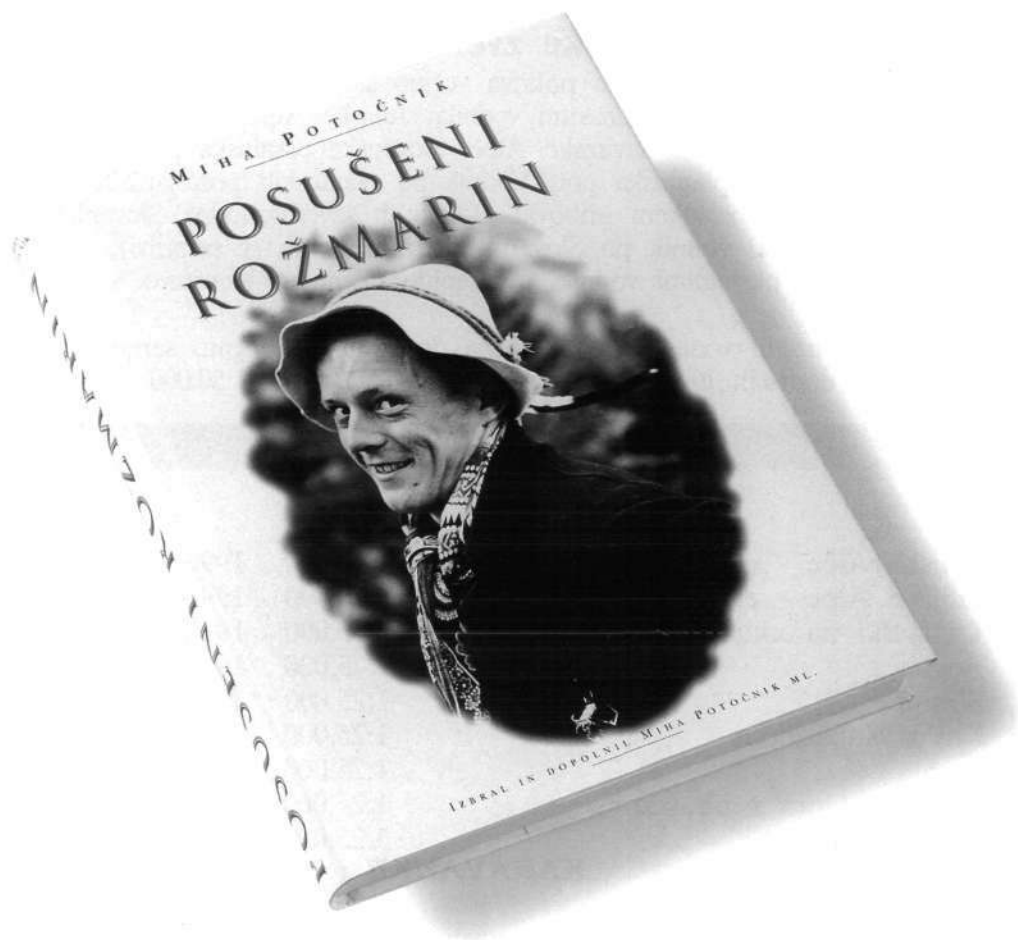
Ljubljana okolica	1:50.000	1995	980 SIT
Polhograjsko hribovje in Šmarna gora	1:25.000	1992	660 SIT

GORSKI KOTAR

Gorski Kotar	1:100.000	1989	660 SIT
--------------	-----------	------	---------

ROGAŠKA SLATINA

Rogaška Sl. z Bočem in Donačko goro	1:25.000	1989	660 SIT
-------------------------------------	----------	------	---------



MIHA POTOČNIK

POSUŠENI ROŽMARIN

*Knjiga predstavlja žlahtni zbir že objavljenih planinskih spisov
dr. Mihe Potočnika, staroste slovenskih planincev.*

*V njej so zanimiva razmišljanja avtorja, povzeta iz knjige Zlata naveza,
kjer je njegove spomine zapisoval Marjan Krišelj;
sledijo nekatere prigode iz prvenstvenih plezarij iz časa med obema svetovnima vojnama,
popisane v prvi izdani knjigi Srečanja z gorami;
najzabavnejše pa so nekatere zgone in nezgone iz knjige Triglav – gora in simbol.*



Knjigo, ki obsega 320 strani formata 19 x 24 cm
in opremljeno s 97 črno belimi fotografijami je izdala in založila
Planinska zveza Slovenije.

Informacije in telefonska naročila:

PZS, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana, tel.: +386(0)61/312 553, 315 493, faks: +386(0)61/1322 140.

ROŽMARIN IMA SVOJ DUH, NAJ BO ZELEN AL' PA SUH.

dr. Matjaž Kmecl

Miha

Potočnik je seveda ena daleč vidnih osebnosti slovenskega gornišтва, plezalskega, organizacijskega in naravovarstvenega.

Z dolgim, duhovno neodjenljivim življenjem, ki mu ni manjkalo niti dramatičnih trenutkov niti dejavnega trajanja in udeleževanja, je postal poosebljena zgodovina klasičnih desetletij našega alpinizma, ko sta se pionirstvo in navdušenje pomalem in komaj opazno že racionalizirala, notranja silovitost in etični naboj pa še kar naprej rasla v sijajen, odločen in vase prepričan vihar ambicij in zmogljivosti:

kmalu so jim slovenske in tudi evropske Alpe začele postajati pretesne.

Sočasno se je v veliko povodenj razvilo »šodrovsko« planinstvo, z njim in zmeraj gostejšo množičnostjo so se začele oglašati na drobno in veliko naravovarstvene potrebe. Pri vsem je bil Miha Potočnik zraven, čeprav seveda ostaja slejkoprej najbolj vznemirljiva njegova plezalska zgodba, predvsem v znameniti Zlati navezi z Jožo Čopom in Stankom Tomiškom.

O njej govori največ tudi Posušeni rožmarin.



N A R O Č I L N I C A

Za nakup knjige **POSUŠENI ROŽMARIN** dr. Mihe Potočnika.

Akcijska cena, ki velja do 31. oktobra 1996 je **5.500,00 SIT**, v redni prodaji bo cena **6.900,00 SIT**.

Naročam-o _____ izvodov knjige **POSUŠENI ROŽMARIN**, po nižji akcijski ceni **5.500,00 SIT**, ki jo bom plačal-a po povzetju v enkratnem znesku.

Ime in priimek (podjetje, društvo): _____

Ulica: _____

Poštna št. in kraj: _____

Datum: _____

Žig:

Podpis:

5% prometni davek je vračunan v ceno. Informacije in telefonska naročila:

PZS, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana, tel.: +386(0)61/312 553, 315 493, faks: +386(0)61/1322 140.

TUJI PLANINSKI ZEMLJEVIDI

Dachstein	N°20	1:50.000	660 SIT
Zillertalske Alpe	N°37	1:50.000	660 SIT
Grossglockner	N°39	1:50.000	660 SIT
Ötztalske Alpe	N°43	1:50.000	660 SIT
Cortina d'Ampezzo	N°55	1:50.000	660 SIT
Sextenski Dolomiti	N°58	1:50.000	660 SIT
Dolomiti Marmolada, Sella	N°59	1:50.000	660 SIT
Dolomiti Brenta	N°73	1:50.000	660 SIT
Stubajske Alpe	N°83	1:50.000	660 SIT
Mont Blanc	N°85	1:50.000	660 SIT
Gran Paradiso	N°86	1:50.000	660 SIT
Zermatt - Matterhorn	N°87	1:50.000	660 SIT
Monte Rosa	N°88	1:50.000	660 SIT
Bernina - Sondrio	N°93	1:50.000	660 SIT

V cenah ni vračunan 5% prometni davek.

Pri naročilu (tudi po faksu) obvezno priložite naročilnico in izjavo, da planinske edicije kupujete za nadaljno prodajo.

Edicije lahko naročite v pisarni PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE, Ljubljana, Dvoržakova 9, v ponedeljek od 14. do 18. ure ali od torika do petka od 8. do 14. ure.

Telefonska naročila sprejemamo le za pošiljke "po povzetju".

Naše planinske edicije lahko kupite tudi v maloprodaji v pisarni Planinskega društva - Ljubljana Matica, Miklošičeva 17, na sedežih planinskih društev, v knjigarnah in planinskih postojankah po vsej Sloveniji.

Vse dodatne informacije dobite na naslovu:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana

telefon: 061/312 553, 061/315 493, telefaks: 061/13 22 140



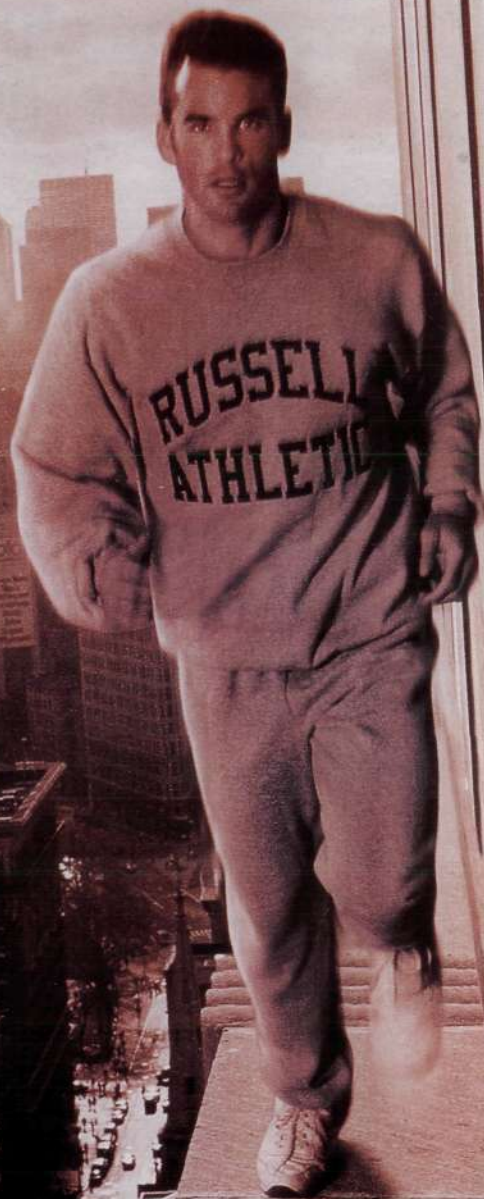
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Dvoržakova 9

1000 Ljubljana



**RUSSELL®
ATHLETIC**



RUSSELL ATHLETIC
IS THE OFFICIAL CLOTHING SUPPLIER TO
THE EUROPEAN ATHLETIC ASSOCIATION
EST. 1992



A declaration RUSSELL ATHLETIC: EST. ALEXANDER CITY ALABAMA U.S.A.

of INDEPENDENCE

since 1902

Tradni zastopnik za Slovenijo: TREND d.o.o., 4220 Škofja Loka, Podlubnik 235 • PE Ljubljana, 1000 Ljubljana, Leskoškova 4, telefon: 061/ 448 2